

Plan razvoja
grada Rijeke
 2021. – 2027.

RIJEKA, 2021.

Na temelju članka 12. stavka 3. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 123/17) i članka 46. Statuta Grada Rijeke ("Službene novine Primorsko-goranske županije" broj 24/09, 11/10 i 5/13 i "Službene novine Grada Rijeke" broj 7/14, 12/17, 9/18, 11/18-pročišćeni tekst, 2/20 i 3/21) Gradsko vijeće Grada Rijeke, na sjednici 11. ožujka 2021. godine, donijelo je

PLAN

razvoja grada Rijeke za razdoblje 2021.-2027. godine

1. UVOD

1.1. Kontekst i metodologija izrade plana razvoja

Gradovi su na početku nove dekade suočeni s nikad do sad viđenim prilikama za razvoj i planiranje, ali i izazovima kakve do sada nismo poznavali. Živimo u vremenu kad ne možemo sa sigurnošću predvidjeti tehnološke mogućnosti, kao niti klimatske, demografske i zdravstvene izazove koji nas čekaju za 10 godina. Želimo da Rijeka bude grad koji je promjene i izazove koje ga čekaju dočekao spreman, otvoren, prilagodljiv i otporan. Na prelasku iz industrijskog u digitalno doba Rijeka je pokazala da ima snage biti kreativna, prilagoditi se i naći nove namjene za svoje stare snage, svoju inovativnost, kreativnost, multikulturalnost i industrijsku tradiciju. U procesu strateškog planiranja zajedno s građanima razvili smo viziju Rijeke za narednih 10 godina kao temelj Grada i kao osnovu za sve druge planske dokumente koje pripremamo prema nacionalnim i europskim smjernicama. Težili smo da proces izrade Plana i sam Plan budu otvoreni, jasni i živi, dobro razumljivi svim građanima, poduzetnicima, akademskoj i znanstvenoj zajednici.

Ovaj dokument izrađen je za razdoblje od 2021. do 2027. godine no u procesu vizioniranja te određivanja strateških ciljeva, mjera i programa polazilo se od pretpostavke da će se puni učinci provedbe istih osjetiti 2030. godine. Vodilo se računa o usklađenosti sa zakonodavnim i strateškim okvirom (dio 1.2. i 1.3.), no naglasak je stavljen na minimiziranje utjecaja na okoliš i ublažavanje posljedica klimatskih promjena kroz usklađenost sa *Europskim zelenim planom*, kao i na nastavak praćenja trenda digitalizacije kroz implementaciju rješenja temeljenih na novim tehnologijama u sve sfere društvenog i poslovnog života.

Klimatske promjene i degradacija okoliša egzistencijalna su prijetnja Europi i svijetu. Kako bi se prevladalo ove izazove prvenstveno je potrebno razvijati moderno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo kroz smanjenje emisije stakleničkih plinova i gospodarski rast odvojen od korištenja resursa. Tako će grad Rijeka do 2030. godine raditi na pretvaranju klimatskih i okolišnih izazova u mogućnosti, a tranziciju učiniti pravednom i uključivom za sve te će aktivnosti u ovom planu obuhvatiti ulaganje u ekološki prihvatljive tehnologije, podršku industriji za inovacije, uvođenje čistijih, jeftinijih i zdravijih oblika privatnog i javnog prijevoza, dekarbonizaciju energetskega sektora, osiguravanje energetske učinkovitosti zgrada i suradnju s međunarodnim partnerima na poboljšanju globalnih ekoloških standarda.

Nadalje, Rijeka će nastaviti ulagati u nove, digitalne tehnologije i rješenja te njegovati imidž najpametnijeg grada u RH. Za navedeno će biti postavljen i horizontalni cilj koji će se ostvariti aktivnostima kroz sve ostale ciljeve i biti usmjeren pametnim digitalnim rješenjima. Spomenute aktivnosti odnose se na implementaciju novih tehnologija (npr. internet stvari, 3D ispis, umjetna inteligencija, Blockchain tehnologija), unaprjeđenje gradske ICT infrastrukture, razvoj novih i unaprjeđenje postojećih digitalnih usluga za građane i poslovni sektor, podizanje svijesti i digitalno sudjelovanje građana i poduzeća u gradskim aktivnostima, edukacije za građane i mala i srednja poduzeća o digitalnim tehnologijama, digitalizaciju turističkih usluga, uspostavljanje i

održavanje infrastrukture za otvorene skupove podataka te učestalo praćenje novih tehnoloških trendova.

Proces izrade plana

Završetkom 2020. godine ističe i važenje aktualnog strateškog dokumenta grada Rijeke - *Strategija razvoja Grada Rijeke za razdoblje 2014.–2020. godine*. U navedenom periodu, a zahvaljujući provedbi spomenutog strateškog dokumenta, Rijeka je doživjela velike i brojne promjene te se profilirala kao pametan grad izvrstan za život i rad. Kako bi se Rijeka nastavila razvijati u tom smjeru, potrebno je izraditi novi strateški dokument koji će biti temelj za razvoj grada u narednom periodu uz viziju Grada do 2030. godine. Slijedom navedenog, Odlukom o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Grada Rijeke za razdoblje 2021.-2027., pokrenut je proces izrade dokumenta službenog naziva Plan razvoja Grada Rijeke 2021.-2027.

Zakonom utvrđenom djelokrugu rada poslove koordinacije izrade Plana razvoja obavljali su lokalni koordinator i Odjel gradske uprave za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem kao stručno tijelo. Za potrebe procesa izrade Plana imenovana je i radna skupina u sljedećem sastavu:

1. mr.sc. Vojko Obersnel, Gradonačelnik Grada Rijeke,
2. Željko Jurić, pročelnik Zavoda za informatičku djelatnost,
3. Jana Sertić, pročelnica Odjela gradske uprave za poduzetništvo,
4. dr.sc. Srđan Škunca, pročelnik Odjela gradske uprave za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem;
5. dr.sc. Nataša Zrilić, viša savjetnica Gradonačelnika – specijalist za razvoj i gospodarstvo u Uredu Grada.

Proces izrade Plan razvoja Grada Rijeke 2021.-2027. godine protekao je u nekoliko ključnih etapa:

1. izrada analize stanja i SWOT analize,
2. prijedlog vizije i smjerova razvoja,
3. razrada strateških ciljeva i mjera provedbe.

Temelj za izradu analize stanja i SWOT analize bio je dokument *Izješće o stanju u prostoru Grada Rijeke za razdoblje 2007.-2018. godine* koji je jednoglasno usvojen na 24. sjednici Gradskog vijeća Grada Rijeke održanoj 20. veljače 2020. godine dok su temelj za osmišljavanje vizije, smjerova razvoja i strateških ciljeva bile interne radionice odjela gradske uprave, komunalnih i trgovačkih društava u vlasništvu Grada te gradskih ustanova i partnera te četiri radionice strateškog planiranja na kojima su sudjelovali ključni dionici za razvoj grada iz privatnog i javnog sektora, a koje su moderirali vanjski ekspertni suradnici.

Tijek procesa:

- siječanj - prosinac 2019. - održavanje internih radionica i sastanaka vezanih uz prikupljanje podataka za izradu Plana
- 27. svibnja 2020. - donesena je Odluka o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Grada Rijeke za razdoblje od 2021. - 2027. godine
- kolovoz 2020. - početak izrade u suradnji s vanjskim stručnjacima (Apsolon strategija d.o.o.)
- listopad 2020. - imenovanje radne skupine unutar Grada za potrebe izrade Plana i izrada analize stanja i SWOT analize
- studeni 2020. - radionice strateškog planiranja i definiranje vizije i smjerova razvoja
- prosinac 2020. - definiranje strateških ciljeva i mjera provedbe i dovršetak dokumenta.

Ovaj dokument jedan je od prvih lokalnih razvojnih planova usklađenih sa (1) sustavom strateškog planiranja RH, (2) Nacionalnom razvojnom strategijom i (3) novim višegodišnjim financijskim okvirom EU. Njime je Grad Rijeka ostvario cilj da pristupačno i sažeto široj javnosti

predstavi viziju, ciljeve te mjere i aktivnosti razvoja i dobio kvalitetnu podlogu za strateški i cjelovit pristup razvoju grada kao cjeline. Plan će biti temelj za razvoj pojedinih sektorskih strategija i planova, kao i osnova za proračunsko planiranje, investicijsko planiranje i korištenje sredstava dostupnih iz EU fondova, uključujući sredstava namijenjena integriranim teritorijalnim ulaganjima.

1.2. Zakonodavni okvir

U prosincu 2017. godine donesen je Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 123/17) (u daljnjem tekstu: Zakon), kojim se po prvi put uređuje sustav strateškog planiranja Republike Hrvatske i upravljanje javnim politikama odnosno priprema, izrada, provedba, izvješćivanje, praćenje provedbe i učinaka te vrednovanje akata strateškog planiranja za oblikovanje i provedbu javnih politika koje u skladu sa svojim nadležnostima izrađuju, donose i provode javna tijela.

Sustav strateškog planiranja u RH temelji se na aktima strateškog planiranja koje donose Republika Hrvatska, županije i jedinice lokalne samouprave te na aktima strateškog planiranja koji su povezani s okvirom za gospodarsko upravljanje EU i korištenjem fondova EU. Sustav počiva na određenim pretpostavkama među kojima je potrebno istaknuti hijerarhijsku uvjetovanost akata strateškog planiranja, tj. usklađenost akata niže s aktima više ili jednake hijerarhijske razine, usklađenost akata strateškog planiranja s dokumentima prostornog uređenja, uključujući i provedbu Strateške procjene utjecaja na okoliš te obveza procjene fiskalnog učinka u skladu s propisom kojim se uređuje planiranje, izrada, donošenje i izvršavanje proračuna.

U skladu s ovim zakonom gradski razvojni planovi predstavljaju srednjoročni akt strateškog planiranja, kojim će se, opet u skladu s člankom 23. Zakona, definirati posebni ciljevi za provedbu strateških i posebnih ciljeva utvrđenih u Nacionalnom planu razvoja i Planu razvoja Primorsko-goranske županije, oslanjajući se na strateške ciljeve iz nacionalne razvojne strategije (članak 17.) i sektorskih i višesektorskih strategija (članak 18.). Obvezni sadržaj Plana razvoja utvrđen je Uredbom o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj 89/18). U trenutku izrade ovoga plana, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije još nije donijelo Priručnik o strateškom planiranju koji sadrži detaljne tehničke i metodološke upute te predloške za pripremu, izradu, donošenje, provedbu, praćenje i vrednovanje akata strateškog planiranja u skladu s Uredbom.

1.3. Strateški okvir

Plan razvoja Grada Rijeke 2021. - 2027. godine i njegovo donošenje uvjetovani su poznavanjem sadržaja nacionalne razvojne strategije i Plana razvoja Primorsko-goranske županije, odnosno njihovim donošenjem. Skupština Primorsko-goranske županije u prosincu 2019. godine usvojila je *Odluku o pokretanju postupka izrade „Plana razvoja primorsko-goranske županije“*, ali bez utvrđivanja vremenskog razdoblja za koje će Plan razvoja biti izrađen.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine donosi sljedeće smjerove razvoja i strateške ciljeve:

RS 1. Održivo gospodarstvo i društvo

SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo

SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi

SC 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom

SC 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske

RS 2. Jačanje otpornosti na krize

- SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život
- SC 6. Demografska obnova i bolji položaj obitelji
- SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj

RS 3. Zelena i digitalna tranzicija

- SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
- SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva
- SC 10. Održiva mobilnost
- SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

RS 4. Ravnomjeran regionalni razvoj

- SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima
- SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

Analizirajući smjerove razvoja i strateške ciljeve može se zaključiti je da su oni usklađeni s pet ciljeva nove regionalne i kohezijske politike Europske Unije za razdoblje 2021.-2027. godine:

1. Pametnija Europa (Smarter Europe),
2. Zelena Europa bez ugljika (Greener, low-carbon Europe),
3. Povezanija Europa (More connected Europe),
4. Socijalnija Europa (More social Europe) i
5. Europa bliža građanima (Europe closer to citizens).

Plan razvoja grada Rijeke 2021. - 2027. usklađen je i s drugim trenutno važećim strateškim dokumentima kao što su:

1. Strategija sporta Grada Rijeke 2018. - 2024.
2. Plan za zdravlje Grada Rijeke za razdoblje od 2019. do 2024. godine
3. Digital Transformation Strategy for the city of Rijeka: Digital Ri-Wave
4. Razvojna strategija Primorsko-goranske županije 2016. - 2020.

2. ANALITIČKA PODLOGA

2.1. Osnovni podaci o Gradu Rijeci

Grad Rijeka smješten je u Primorsko-goranskoj županiji (NUTS II regija - Jadranska Hrvatska) i, kao glavni grad županije, predstavlja njezino središte. Jedno je od četiri temeljna razvojna središta pojedinih prostornih cjelina Republike Hrvatske zajedno sa Zagrebom, Splitom i Osijekom. Kroz povijest je Rijeka, s brojnim tvornicama u različitim gospodarskim granama i razvijenom lukom, bila poznata kao industrijsko i lučko središte, a danas, iako je navedeno i dalje faktor prepoznatljivosti, Rijeku se sve više prepoznaje po novim industrijama, obrazovanju, kulturi i turizmu.

Tablica 1: Osnovni podaci o Gradu Rijeci

Grad Rijeka			
Županija:	Primorsko-goranska		
Razvojna skupina JLS:	VIII	Indeks razvijenosti:	108.308
NUTS 2 regija:	Jadranska Hrvatska		
Površina kopnenog dijela:	43,55 km ²	Ukupna površina (s morskim dijelom)	136 km ²
Geografski položaj:	45.3271° N, 14.4422° E		
Klima:	Umjereno topla kišna klima		
Broj stanovnika:	2011. = 128.624 2018. ≈ 117.415	Gustoća naseljenosti:	2011. = 2.953 s/ km ² 2018. ≈ 2.696 s/ km ²
Narječje:	Kvarnersko čakavsko		
Indeks razvijenosti:	108.308		
Pretežite, najznačajnije djelatnosti:	Prerađivačka industrija; Građevinarstvo; Trgovine na veliko i malo, te popravak motornih vozila i motocikala; Prijevoz i skladištenje; Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti		
Registarska oznaka:	RI	Poštanski broj:	51 000
Dan grada:	15. lipnja	Zaštitnik grada:	Sveti Vid
Broj mjesnih odbora:	34	Ostale posebnosti:	Europska prijestolnica kulture 2020.

Izvor: Izrada autora

Prostorno, smještena je na sjevernom rubu dobro zaštićenoga Riječkoga zaljeva, a obalna linija, koja se pruža od uvale Preluk na zapadu do zaljeva Martinšćica na istočnom rubu Grada, u odnosu na trokutasti oblik Grada predstavlja njegovu hipotenuzu u dužini od 19 km. S kopnene strane Rijeka graniči s gradovima Bakrom, Kastvom i Opatijom te općinama Čavle, Jelenje, Kostrena, Matulji i Viškovo, a s morske strane s gradovima Kraljevicom i Cresom te općinom Omišalj. Riječko more pripada Riječkome zaljevu, najsjevernijem dijelu Kvarnera smještenom između zapadne obale Krka, Istarskog poluotoka i sjevernog dijela Hrvatskog primorja na kojem se razvila najveća hrvatska luka i brojna turistička središta. Riječki zaljev zatvoreni je sustav koji je s Kvarnerskim zaljevom povezan Tihim kanalom na istoku, Srednjim vratima na jugu i Velim vratima na jugozapadu.

Administrativno, Grad je podijeljen na 34 mjesna odbora: Banderovo, Belveder, Brajda-Dolac, Brašćine-Pulac, Bulevard, Centar-Sušak, Draga, Drenova, Gornja Vežica, Gornji Zamet, Grad Trsat, Grbci, Kantrida, Kozala, Krimeja, Luka, Mlaka, Orehovica, Pašac, Pećine, Pehlin, Podmurvice,

Podvežica, Potok, Srdoči, Sveti Kuzam, Sveti Nikola, Svilno, Školjić – Stari grad, Škurinje, Škurinjska Draga, Turnić, Vojak i Zamet.

Slika 1: Položaj Grada Rijeke u Primorsko-goranskoj županiji

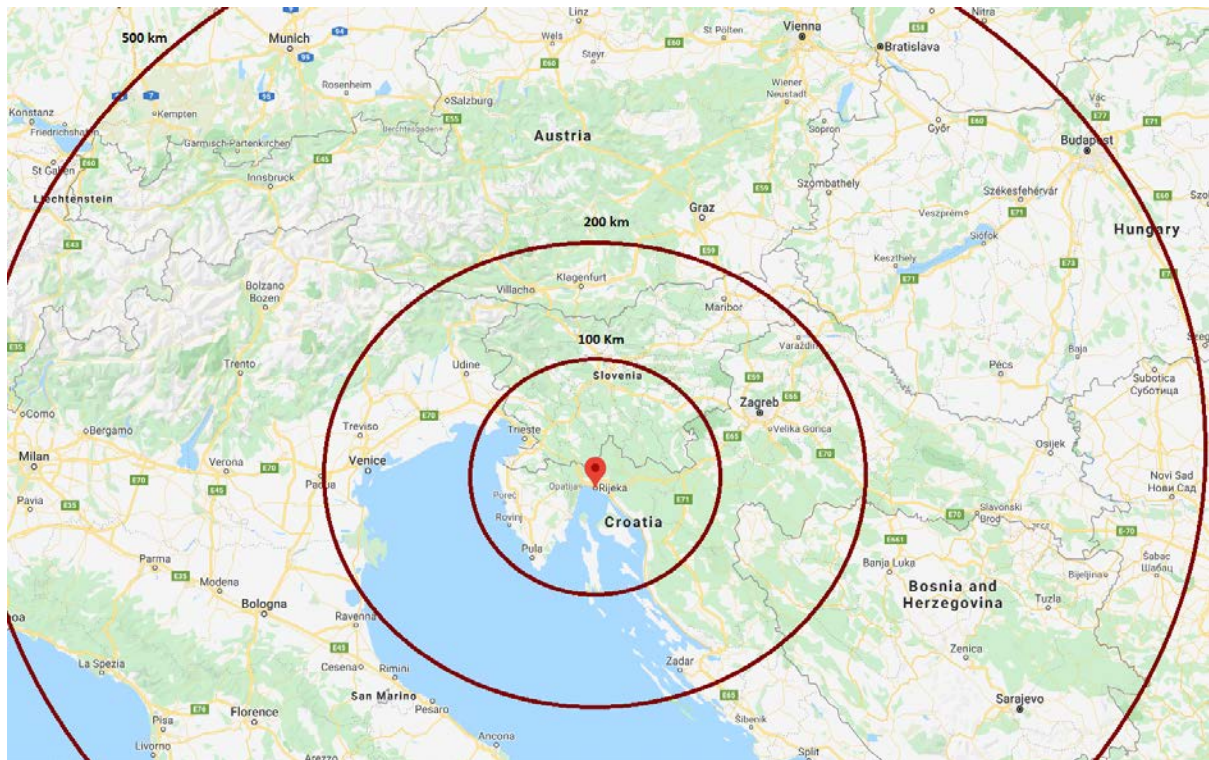
Izvor: Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije

Geološki smještaj Rijeku čini izrazito podložnom padalinama te su na području Grada prosječno trećina svih dana oborinski dani. Klima koja prevladava je umjereno topla kišna klima, bez suhoga razdoblja, s minimumom oborina u toplom dijelu godine i s vrućim ljetima. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi oko 13.8 °C, a apsolutni temperaturni maksimum i minimum iznosili su 38.1 °C odnosno –11.4 °C. Ovakav odnos temperature kroz godinu na riječkom području otvara brojne mogućnosti. Površinska temperatura mora u Riječkom zaljevu najviša je u kolovozu (22,4 °C), što je (u ljetnim mjesecima) izrazito pogodno za kupališni turizam. Suprotno od kupališnog turizma, a vezano za niže temperature u određenom dijelu godine, na području Grada Rijeke, točnije na skijalištu Platak, odvija se i zimski turizam. Navedeno je raritet u svijetu, ljeti kupanje, a zimi skijanje s pogledom na more.

Grad se nalazi u blizini većine sjedišta susjednih županija. Zračna udaljenost do Pazina (Istarska županija) iznosi otprilike 50 km, Karlovca (Karlovačka županija) 90 km, Gospića (Ličko-senjska županija) 115 km te Zadra (Zadarska županija) 150 km. Zračna udaljenost do glavnoga grada RH, Zagreba, iznosi 130 km. Osim navedenih gradova, u krugu od oko 100 km nalaze se veći gradovi regije: Pula, Trst i Ljubljana, a na udaljenosti od oko 500 km nalazi se većina glavnih gradova i središta Srednje Europe: Budimpešta, Bratislava, Beč, Milano, München, Salzburg i drugi.

Slika 2: Udaljenost Grada Rijeke od tuzemnih i inozemnih središta

Izvor: Izrada autora prema Google kartama

Uzevši navedeno u obzir može se zaključiti da Rijeka ima izrazito dobar prostorni položaj i cestovnu prometnu povezanost, no potrebna su dodatna ulaganja u željezničku, pomorsku i zračnu infrastrukturu, što je detaljnije opisano u poglavlju 2.4. *Urbano okruženje*, dio Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost.

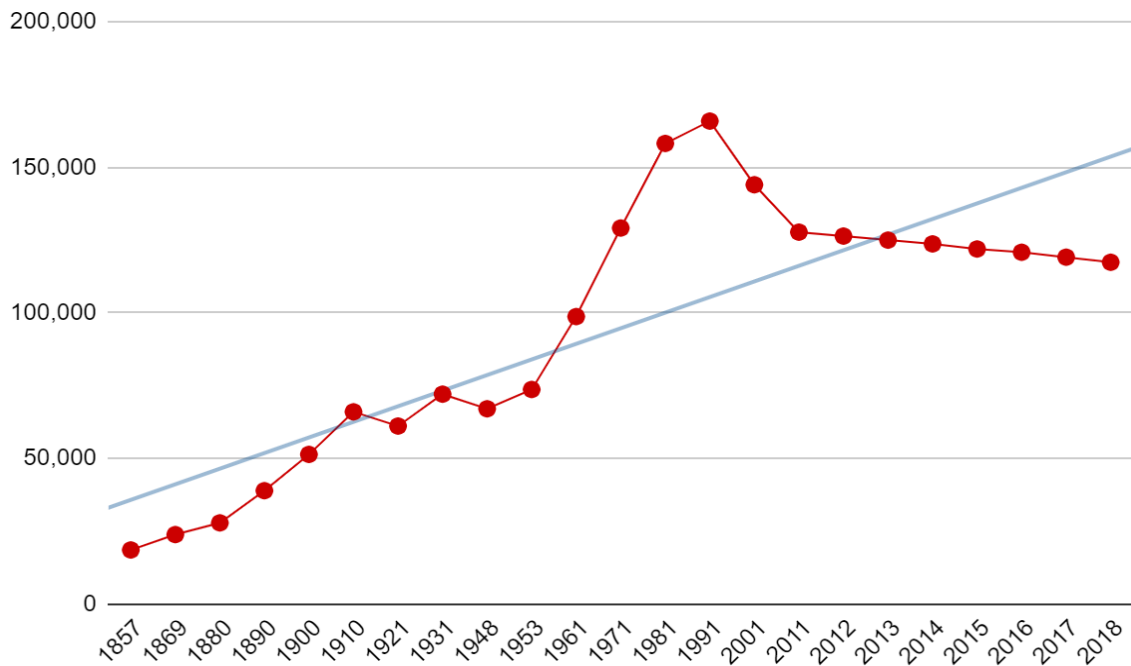

2.2. Društvo

2.2.1. Demografija

Grad Rijeka je po broju stanovnika treći najveći grad u Republici Hrvatskoj i središte Primorsko-goranske županije. Stanovništvo Grada Rijeke čini 43% ukupnog stanovništva Primorsko-goranske županije, a budući da prvi sljedeći grad po veličini, Opatija koja zauzima i veću površinu od Rijeke, ima tek oko 11.659 stanovnika, razvidna je koncentracija stanovništva u Rijeci. Prema posljednjim službenim podacima Popisa stanovništva iz 2011. godine, Rijeka ima 128.624 stanovnika, a prema posljednjim službenim projekcijama za 2018. godinu u Gradu Rijeci živi 8% manje stanovnika u odnosu na 2011. godinu, što čini veći pad broja stanovnika u relativnom smislu u odnosu na cijelu Primorsko-goransku županiju (-4%) i Republiku Hrvatsku (-5%).

Grafikon 1: Kretanje broja stanovnika Grada Rijeke od 1857. do 2018.

Izvor: DZS

Osim negativnog prirodnog prirasta (-6,73) koji je u Republici Hrvatskoj najveći u Primorsko-goranskoj županiji, još značajniji faktor demografskog razvoja Rijeke čine migracijska kretanja, uključujući i razmještaj stanovnika u neposrednu okolicu Rijeke. Negativni migracijski trendovi pokazuju da se više ljudi odselilo iz Rijeke nego što se doselilo (-6,9%). Zanimljiva je činjenica da se u Gradu Rijeci u 2018. godini izgradilo 36% manje površina stambenih zgrada tj. 35% manje stanova u odnosu na 2011. godinu, što je sigurno dijelom i posljedica iseljavanja iz Rijeke, odnosno smanjenja potražnje na tržištu, međutim važno je naglasiti kako je smanjena ponuda prostora za život potencijalna prepreka daljnjem i željenom porastu broja stanovnika za koji je nužan odgovarajući stambeni prostor.

Tablica 2: Bilanca doseljavanja i iseljavanja stanovnika od 2011. do 2019.

Godina	Doseljeni				Iseljeni			
	Ukupno doseljeni	Drugi grad/općina iste županije	Druga županija	Inozemstva	Ukupno iseljeni	Drugi grad/općina iste županije	Druga županija	Inozemstvo
2011.	1.873	1.016	605	241	2.624	1.577	742	294
2012.	1.999	1.038	595	358	2.733	1.608	746	371
2013.	2.079	1.074	714	286	2.888	1.650	780	453
2014.	2.439	1.147	923	366	3.107	1.685	848	571
2015.	2.490	1.121	982	378	3.373	1.552	907	905
2016.	2.759	1.098	957	704	3.259	1.386	800	1.073
2017.	2.427	982	841	604	3.217	1.347	687	1.183
2018.	2.571	1.083	801	687	3.451	1.398	809	1.244
2019.	2.644	1.007	804	833	3.231	1.418	787	1.026

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS

Tablica prikazuje podatke o doseljavanju i iseljavanju stanovnika na području Grada Rijeke. Vidljiv je trend povećanja obaju pokazatelja, no iz godine u godinu veći je u korist iseljavanja. Vidljivo je, također, da građani koji napuštaju Rijeku većinom odlaze u gradove/općine unutar županije. U posljednjih nekoliko godina, što je slučaj na razini gotovo cijele RH, ubrzano raste trend iseljavanja u inozemstvo. Problemu iseljavanja stanovništva potrebno je pristupiti uvođenjem niza demografskih mjera, uz nastavak provođenja postojećih, kako bi se zaustavio ovaj, negativan trend.

Smanjenje broja stambenih zgrada dijelom je rezultat činjenice da je Grad Rijeka uvelike ograničen konfiguracijom prostora i nedostatkom prostora za širenje. Kao jedno od područja najveće gustoće naseljenosti, od 2.923 stanovnika po km², Grad Rijeka ima 38,4 puta veću gustoću naseljenosti od Republike Hrvatske (76 st/km²) i 35 puta veću gustoću naseljenosti od Primorsko-goranske županije (83 st/km²). Najopterećenije prostorne cjeline su gradsko središte, Podmurvice-Preluk i Sušak koje zauzimaju nešto više od trećine površine Grada, a u njima živi oko 70% stanovništva grada. Kao dodatni naglasak na izazove u prostoru za Grad Rijeku izdvajamo činjenicu kako nijedan grad i općina u Riječkom prstenu ne prelazi niti 10% ukupnog stanovništva grada Rijeke, a prema teritorijalnom obuhvatu područja Urbane aglomeracije Rijeka, od Rijeke prostorno zauzimaju veći prostor Grad Opatija, Općina Čavle, Općina Klana i Općina Mošćenička Draga.

U odnosu na demografske prilike u Rijeci, može se zaključiti da je jedan od ključnih izazova opadanje broja stanovnika Grada Rijeke i starenje stanovništva što ne predstavlja izoliran problem za Grad Rijeku, ali je prema podacima izraženiji od podataka na nacionalnoj i razini županija. Zbog opadanja broja stanovnika potrebno je nastaviti ulaganja u smislu odgovaranja na specifične potrebe sve starijeg stanovništva i raspon mogućnosti grada da privuče mlađu populaciju, mlade obitelji i utječe na demografsku revitalizaciju.

Kao drugi izazov, izdvaja se prostorni utjecaj na demografsku sliku Grada Rijeke u smislu razmještaja u prostoru koji je uvelike determiniran krutim granicama, a doseg daljnjeg širenja je minimalan. Što bi značilo da u Rijeci nedostaje prostora za razvoj i nadogradnju rezidencijalnih područja koji će postojećem i novom stanovništvu ponuditi visoku kvalitetu života u gradu.

Navedeno dovodi i do raseljavanja stanovnika iz grada u okolna mjesta koja su i dalje blizu Rijeci kao administrativnom, kulturnom i zabavnom središtu, a okolni gradovi i općine su javnim gradskim prijevozom i dobrim prometnicama povezani s Rijekom. Stoga su iz pojedinih okolnih JLS iznimno visoke dnevne migracije zaposlenih.

2.2.2. Društvena infrastruktura i obrazovanje

Rijeka je središnje mjesto kulturnih događanja Primorsko-goranske županije, a s titulom Europske prijestolnice kulture postala je nacionalno, a uz irski grad Galway, i europsko kulturno središte 2020. godine. Projektom Europske prijestolnice kulture Rijeka je nastavila proces redefiniranja vlastitog identiteta kao lučkoga grada u postindustrijskom dobu pri čemu je stavila naglasak na otvorenost i uključivost te poticanje različitosti kao ključnog generatora za daljnji razvoj grada. Rijeka je ujedno i sveučilišni grad te obrazovno središte zapadne Hrvatske s razvijenom društvenom infrastrukturom koja pruža uvjete za kvalitetan odgoj i obrazovanje i čini temelje kvalitetnog društvenog života i prosperitetnog životnog standarda. U Rijeci je, također, izrazito zastupljen sport i rekreacija, a provode se i brojni projekti usmjereni poticanju stanovništva na bavljenje sportom.

Predškolski odgoj i školsko obrazovanje

Predškolski odgoj u gradu Rijeci organiziran je kroz ustanove: Dječji vrtić Rijeka, Dječji vrtić More i Dječji vrtić Sušak koji su u vlasništvu grada te 10 dječjih vrtića drugih osnivača. Grad Rijeka sufinancira predškolsku djelatnost u svim navedenim vrtićima na području grada Rijeke. Prema podatcima za pedagošku 2019./2020. godinu, u 46 dječjih vrtića na području grada Rijeke u redoviti program jaslica i vrtića upisano je ukupno 3.649 djece, a u 2011. godini ukupno 3.751 djece od čega u DV Rijeka 3.278 djece i 415 djece u osam dječjih vrtića drugih osnivača na području grada Rijeke. Grad Rijeka također sufinancira i 58 djece upisane u dječje vrtiće izvan grada Rijeke. U odnosu na 2011. broj ustanova povećao se za četiri, a broj djece se neznatno smanjio obzirom da su ustanove bile obvezne primijeniti Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, koji uvjetuje broj djece i skupina u dječjem vrtiću, a također se povećao i broj djelatnika za 15%. U odnosu na porast broja djelatnika i ustanova može se zaključiti kako je, usporedno sa 2011., standard predškolskog odgoja u Rijeci, u razvoju.

Grad Rijeka osnivač je 25 osnovnih škola od ukupno 28 koliko ih djeluje u Rijeci, a koje je u školskoj 2019./2020. godini pohađalo 8.337 učenika i učenica. U odnosu na 2011. vidljiv je blagi pad broja učenika, a s druge strane, kao i u predškolskom sustavu, dolazi do porasta broja odgojno-obrazovnih radnika što nas navodi na zaključak o razvoju institucionalnih elemenata odgojno-obrazovnog sustava. Slična je situacija i u srednjim školama kojima je osnivač Primorsko-goranska županija, a kojih ima ukupno 30 odnosno 20 u Rijeci. U prosjeku 31% učenika srednjih škola u Primorsko-goranskoj županiji pohađa gimnazijske programe, njih 65% strukovne programe (od čega 52% četverogodišnje i petogodišnje programe, a 13% trogodišnje i dvogodišnje programe), 3% učenika umjetničke programe, a 1% učenika programe za učenike s teškoćama u razvoju. U srednjoškolskom obrazovanju također je pao broj učenika i učenica dok je broj nastavnika u porastu. Osim osnovnih škola kojima je grad osnivač, u Rijeci postoje i dvije ostale te jedna privatna škola: Osnovna glazbena škola Ivana Matetića Ronjgova, Katolička osnovna škola "Josip Pavličić" i Osnovna waldorfska škola. Grad Rijeka, povrh obveza definiranih Zakonom o odgoju i obrazovanju dodatno financira plaće radnicima u produženom boravku i cjelodnevnoj nastavi osnovnih škola odnosno honorare provoditeljima programa Moja Rijeka i programa Građanskog odgoja u riječkim školama, plaće pomoćnika u nastavi za učenike s teškoćama, školu plivanja, školicu zdrave prehrane, programe za darovite učenike, programe nenasilja i druge programe i projekte koji se provode u okviru osnovnoškolskog obrazovanja u Rijeci. Programe za promociju mentalnog zdravlja i druge programe i projekte koji se provode u okviru osnovnoškolskog obrazovanja u Rijeci. U osnovnim se školama, osim redovnih aktivnosti, provode i izvannastavne aktivnosti te brojni dodatni odgojno-obrazovni programi koje

sufinancira Grad Rijeka, a koji obogaćuju nacionalni odgojno-obrazovni sustav te zadovoljavaju prepoznate specifične potrebe riječkih učenika.

Od školske godine 2016./2017. Grad Rijeka učenicima viših razreda osnovne škole omogućava pohađanje predmeta Građanski odgoj i obrazovanje (u nastavku: GOO). Glavni cilj bio je doprinijeti ostvarenju vizije razvoja informiranog, aktivnog i odgovornog građanstva. Za navedeni program Grad je izradio priručnike i mape za učenike te popratne materijale namijenjene učiteljima provoditeljima. Svi su materijali za učenike prevedeni i na talijanski jezik kako bi se pohađanje GOO-a omogućilo i učenicima pripadnicima talijanske nacionalne manjine. Važan korak pri uvođenju GOO-a je provođenje edukacije učitelja-provoditelja kako bi se omogućilo uspješno obrazovanje učenika o temama koje poučava GOO. Opsežna modularna edukacija provedena je četiri godine za redom. GOO provodi se kao izvannastavna aktivnost (po modelu programa „Moja Rijeka“). Nastava GOO u riječkim se školama izvodi jednom do dva puta tjedno, s maksimalnim fondom od 70 sati godišnje i to u višim razredima (5. do 8. razred). Predmet Aktivnost se uvodi postupno, prvo ulazi u pete razrede, s planiranim nastavkom provođenja do kraja osnovnoškolskog obrazovanja. Kako bi se ispitala uspješnost izrađenog i uvedenog programa te, u skladu s rezultatima, pravovremeno uvele eventualne izmjene, u suradnji s Odsjekom za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Rijeci organizirano je evaluacijsko istraživanje eksperimentalne godine provedbe GOO-a u šest riječkih škola (školske godine 2016./2017). Provedeno istraživanje pokazalo je, osim visoke razine zadovoljstva učenika i roditelja sadržajem i aktivnostima, pozitivne pomake u razmišljanju i praktičnim znanjima kod učenika.

U suradnji s Centrom za primijenjenu psihologiju Odsjeka za psihologiju FFRI organizirana je provedba istraživanja o uspješnosti uvedenog programa koje je započelo školske godine 2018./2019.

Imajući u vidu nužnost provođenja GOO-a kao zasebnog nastavnog predmeta u cilju razvoja kvalitetnijeg društva, Grad Rijeka besplatno ustupa sve materijale za provođenje ovog programa svim jedinicama lokalne i regionalne samouprave, odnosno svim školama koje za tim iskazu interes. Program je do sada preuzelo 9 gradova, tri županije i jedna osnovna škola. Kvalitetu riječkog GOO-a prepoznao je i Središnji koordinacijski odbor akcije Gradovi i općine – prijatelji djece dodijelivši mu nagradu Naj akcije 2017. godine. Iste godine Udruga gradova, u sklopu dodjele priznanja pod nazivom INpuls, proglasila je „riječki model“ GOO-a najboljim u kategoriji „Grad građana“, kategoriji s najviše nominiranih gradova odnosno projekata. Prilikom proglašenja dobitnika priznanja INpuls, između ostalog, istaknuto je kako se kod riječkog projekta GOO-a radi o posebno inovativnoj inicijativi, pogodnoj za primjenu i u drugim sredinama. Valja napomenuti kako je program INpuls pokrenut upravo s ciljem sustavnog prikupljanja, objavljivanja, ocjenjivanja, širenja i nagrađivanja najbolje prakse u lokalnoj samoupravi. U 2018. Europska komisija objavila je analizu politika obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja u zemljama članicama EU za 2018. godinu. U dijelu analize koji se bavi Hrvatskom posebno je istaknut „riječki model“ GOO-a. Hrvatski pravni centar i Udruga gradova, partneri na projektu Gradovi za jednakost, izradili su Indeks „Gradovi za jednakost“ namijenjen gradovima koji žele unaprijediti svoju praksu u području promicanja jednakosti. Grad Rijeka je za „riječki model“ GOO-a 2019. godine dobitnik nagrade „Gradovi za jednakost“ kao najbolje ocijenjen grad za osobito istaknutu praksu u području jednakosti. No, najvažnijim pokazateljima smatra se zadovoljstvo i uspjeh učenika koji pohađaju ovu izvannastavnu aktivnost. Evaluacija prve godine provedbe GOO-a u riječkim osnovnim školama pokazala je kako su učenici iznimno pozitivno reagirali na nastavu GOO-a, a što je posebice važno, promijenili su stavove vezane uz prava i dužnosti, suradnju, uvažavanje drugih i toleranciju prema drugačijima.

Grad Rijeka također dodjeljuje subvencije i stipendije školarcima i studentima te subvencije za vrtić, a osnutak Waldorfske škole pokazatelj je raznolikih mogućnosti koje su u Rijeci na raspolaganju za odgoj i obrazovanje djece. Također, svake godine s ciljem podupiranja znanja i

izvrsnosti te isticanja darovitih pojedinaca, Grad Rijeka organizira prijem i nagrađivanje za uspješne učenike i njihove mentore koji na državnim i međudržavnim natjecanjima, smotrama i susretima postižu izvrsne rezultate. Osim toga, od 2020. godine Grad Rijeka dodjeljuje godišnju nagradu „Ambasadori odgoja i obrazovanja“ trima odgojno-obrazovnim radnicima iz riječkih osnovnih škola i vrtića. Ovom Nagradom želimo istaknuti neprocjenjivu ulogu proaktivnih, inovativnih i predanih odgojno-obrazovnih radnika u procesu prepoznavanja i razvoja potencijala sve djece, u izgradnji održive i demokratske škole, a time i uspješne zajednice.

Visokoškolsko obrazovanje

Visokoškolsko obrazovanje ima poseban značaj za razvoj grada Rijeke i to u vidu djelovanja i potencijala Sveučilište u Rijeci. Sveučilište je osnovano 1973. godine i danas predstavlja značajniju koncentraciju istraživačkog potencijala u zapadnoj Hrvatskoj, a značenje koje se u životu Rijeke pridavalo znanstvenom i obrazovnom radu, očituje se već 1623. godine zahtjevom za utemeljenjem isusovačkih škola i zavoda. Misija sveučilišta posvećena je donošenju strateških i razvojnih odluka o brojnim pitanjima važnima za funkcioniranje akademske zajednice i poticanju međunarodne kompetitivnosti u svim područjima znanstvenog, umjetničkog i stručnog djelovanja. Sveučilište teži doprinijeti socio kulturnoj tranziciji u društvo znanja, stavljajući fokus na partnerstvo s gospodarstvom. Na Sveučilištu je osnovan i Ured za transfer tehnologije koji je od 2009. godine orijentiran na zaštitu rezultata istraživanja i pomoć pri patentiranju. Vizija Sveučilišta definirana razvojnom strategijom za razdoblje 2014.-2020. predviđa ulazak Sveučilišta u Rijeci među 500 europskih sveučilišta, a trenutno, prema The World University Ranking skali, Sveučilište u Rijeci nije uvršteno dok se Sveučilište u Splitu nalazi na 601-800, a Sveučilište u Zagrebu na 1001+ mjestu. No, s druge strane, prema svjetskoj listi sveučilišta QS World University rankings, Sveučilište je 2020. godine uvršteno u 4.5-5.5% najboljih svjetskih sveučilišta. Od travnja 2020. Sveučilište se nalazi na 705. mjestu na svjetskoj rang-listi sveučilišta Round University Ranking – RUR Clarivate Analyticsa. Dodatno, na RUR listama po područjima Sveučilište je u prirodnim znanostima 592., u tehničkim znanostima 626., u medicinskim znanostima 411., te u biotehnologiji 450. na RUR listi. Sveučilište je uvršteno u europsku mrežu “Mreža mladih sveučilišta za budućnost Europe – Young Universities for the Future of Europe YUFE”, a uz angažman Sveučilišta u programu EPK 2020 i Savjeta za konkurentnost UA Rijeka, razvidan je partnerski odnos i interes Sveučilišta za EU projekte i nove modele razvoja. Sveučilište u Rijeci sudjeluje u programu Erasmus+ od akademske godine 2009./2010. Od 2011. kada je Hrvatska u potpunosti uključena u Erasmus+ program, Sveučilište je ugostilo više od 1300 dolaznih Erasmus studenata i 500 dolaznih članova osoblja. Sveučilište je potpisalo više od 640 Erasmus bilateralnih ugovora sa sveučilištima iz većine zemalja EU. Uz navedeno, na sveučilištu je osnovan Međunarodni znanstveni savjet u kojem sudjeluju vrhunski znanstvenici porijeklom iz RH, ali i iz EU i svijeta. U okviru spomenutog E+ programa, Grad Rijeka i Sveučilište u Rijeci sudjeluju, također, u provedbi projekta TEFCE – Prema europskom okviru za društveni angažman visokih učilišta, zajedno s nekoliko zemalja EU, a kroz koji pridonose povećanju angažmana europskih sveučilišta u rješavanju društvenih izazova na lokalnoj i regionalnoj razini.

Sveučilište u Rijeci u svom sastavu ima: 1 akademiju, 4 sveučilišna odjela i 9 fakulteta sa 137 studijskih programa. U Rijeci je moguće studirati Biotehnologiju i istraživanje lijekova, Fiziku, Informatiku, Matematiku, Likovnu pedagogiju, Primijenjenu umjetnost, Glumu i medije, Ekonomiju, Menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Zdravstvene studije (sestrinstvo, fizioterapiju, radiološku tehnologiju i primaljstvo), Hrvatski jezik i književnost, Psihologiju, Pedagogiju, Kulturologiju, Engleski, njemački i talijanski jezik, Filozofiju, Povijest i Povijest umjetnosti u sklopu Filozofskog fakulteta, zatim Medicinski, Građevinski, Pravni, Pomorski, Učiteljski fakultet i Strojarstvo, Brodogradnju, Elektrotehniku i Računarstvo u sklopu Tehničkog fakulteta te Politehniku i Logopediju.

Prema podacima iz akademske 2018./2019. godine Sveučilište u Rijeci ima 16.177 studenata što ga u odnosu na ostala tri sveučilišta u Hrvatskoj smješta na pretposljednje mjesto prema broju studenata. Na jednog stanovnika u Rijeci dolazi 0,1 student (1.250 studenata na 10.000 stanovnika), što je dobar pokazatelj kada se stavi u odnos s npr. Sveučilištem u Gradu Tartu u Estoniji, jednim do 150 najboljih u Europi, sa 20% manjim brojem stanovnika od Rijeke i 16% manjim brojem studenata od Rijeke i neznatno većim brojem studenata po glavi stanovnika (1.450 studenata na 10.000 stanovnika). Najveći broj studenata na 2018./2019. godini na Sveučilištu u Rijeci upisalo je Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu i Tehnički fakultet (strojarstvo, brodogradnja, elektrotehnika i računarstvo). Za upis u I. godinu studija akademske 2020./2021. godine predviđena je upisna kvota od 3.554 slobodnih mjesta, što je za 24 mjesta manje u odnosu na 2019. godinu. Iako je na Ekonomskom fakultetu i dalje najviše mjesta, u odnosu na prošlu godinu ima ih manje 15, a na Medicinskom fakultetu 42 mjesta manje. Na Fakultetu za menadžment u turizmu, Pomorskom fakultetu, Pravnom, Građevinskom i Učiteljskom kvota je ostala ista kao i za akademsku 2019./2020. godinu. Studij Tehničkog fakulteta (strojarstvo, brodogradnja, elektrotehnika) i sveučilišni studij Informatika su u tzv. statusu mirovanja. Važno je istaknuti da se kvota za Akademiju primijenjenih umjetnosti povećala za 14 mjesta odnosno 10 mjesta za studij Gluma i mediji. Za studij Logopedije iskazan je veliki interes, naime, na 30 slobodnih mjesta prijavilo se 609 maturanata.

U gradu Rijeci djeluje Veleučilište u Rijeci, osnovano 1998. godine s 2000 studenata na devet stručnih studija, a trenutno je primjetan interes za studijem poslovne informatike. Stoga Veleučilište dodatno radi na uvođenju novih specijalizacija, a primjer je razvoj novog međunarodnog obrazovnog programa u području "Internet of Things" (IoT) i provedbu pilot-projekta kojim će se provesti edukacija prve generacije polaznika. Dosad je razne studijske programe završilo nešto manje od 7000 studenta. Većina upisanih studenata dolazi iz županija u kojima Veleučilište djeluje tj. iz Primorsko-goranske i Istarske županije, međutim oko 30 % studenata dolazi iz svih drugih dijelova Republike Hrvatske pri čemu jedino iz Dalmacije dolazi manji broj s izuzetkom Zadarske županije.

U Rijeci djeluje i Visoka poslovna škola PAR kao jedina privatna visokoškolska institucija na riječkome području sa stotinjak studenata. Osnovana je 2011. godine, provodi preddiplomski stručni studij Poslovno upravljanje, specijalistički diplomski stručni studij Poslovno upravljanje s tri ponuđena smjera: Upravljanje malim i srednjim poduzećima, Upravljanje financijama te Upravljanje u sportu. Uz navedeno, PAR nudi i niz programa u cilju cjeloživotnog obrazovanja.

U odnosu na mogućnosti za cjeloživotno učenje u Rijeci postoji Narodno učilište, osnovano 1955. godine kao ustanova za obrazovanje i kulturu koja danas broji preko 1.700 polaznika, raspolaže s vlastitom poslovnom zgradom s 14 učionica među kojima je i suvremeni kabinet za obrazovanje njegovateljica te nova opremljena kuhinja za izvođenje praktične nastave, dvorana s 80 mjesta i knjižnicom. Iz navedenog se može zaključiti da Rijeka kao obrazovno središte ima potencijala za nadogradnju, a obzirom na smanjenje upisnih kvota što ukazuje na smanjenje interesa za studiranjem u Rijeci, potrebno je usmjeriti resurse na jačanje kapaciteta za razvoj visokoškolskog obrazovanja u skladu s vizijom razvoja sveučilišta i ostalih visokoškolskih institucija i potreba studenata, s aspiracijom zadržavanja mladih i nakon završetka studija u Rijeci.

Mladi, kultura i civilno društvo

Dom mladih Rijeka je ustanova Grada Rijeke čiji je djelokrug rada usmjeren na djecu i mlade na području Rijeke već više od 50 godina. Zahvaljujući raznolikim programima i kvalitetnom radu s učenicima osnovnih i srednjih škola, Dom mladih prepoznat je kao jedna od ključnih organizacija u radu s djecom i mladima. Jedan od programa koji Dom mladih provodi kao partner Gradu je

projekt RInovatoRI koji je namijenjen učenicima viših razreda osnovnih škola s ciljem razvoja njihovih poduzetničkih kompetencija i poduzetničke kulture, a uključuje i izravan uvid u poduzetničku praksu i osmišljavanje i razradu vlastitih poslovnih ideja. Kao dio projekta EPK 2020 - Luka različitosti u bivšoj ciglenoj zgradi kompleksa Benčić Dječja kuća kao prvi takav prostor u Republici Hrvatskoj koji je namijenjen uzrastu od 0-12 godina. Dječja kuća je integralni dio projekta Revitalizacija kompleksa Benčić, financiranog iz Europskog fonda za regionalni razvoj koji ima za cilj postati kulturni kvart, razvijati kreativnosti kako mladih tako i ostalog stanovništva i poticati poslovne ideje u kulturi. Sve programe, radionice i aktivnosti u koje će se djeca moći uključiti u Dječjoj kući, programski osmišljavaju i provode četiri gradske kulturne ustanove: Art kino, Gradska knjižnica Rijeka, Gradsko kazalište lutaka, Muzej moderne i suvremene umjetnosti te udruge i nezavisne organizacije.

Projekt EPK 2020 - Luka različitosti projekt je koji je Rijeci omogućio znatno poboljšanje opsega i raznolikosti kulturne ponude u gradu, širenje pristupa i sudjelovanje u kulturi, jačanje kapaciteta kulturnog sektora i razvoj publike. Titula Europske prijestolnice kulture 2020 povećala je međunarodnu vidljivost i profil grada i regije. Titulu za Europska prijestolnicu kulture dodjeljuje Europska komisija gradovima koji u procesu kandidature moraju pokazati da kulturu vide kao važno područje svojeg razvoja i svoje preobrazbe. Stoga je važno kulturu u Rijeci promatrati kao ključni generator razvoja i novih vrijednosti. Kulturni program EPK 2020 činilo je sedam vodećih tematskih segmenata kroz koji su se naglasile kulturne i društvene vrijednosti rada, solidarnosti, demokratičnosti i participativnosti. Ključna četiri elementa koja su naglašena kao ostavština projekta EPK odnose na partnerstvo sa Sveučilištem u Rijeci, razvoj kulturne demokracije i aktivizma i poticanje poduzetništva u kulturi. Sa Sveučilištem u Rijeci planira se provedba novih studijskih programa koji će imati značajan utjecaj na budućnost kulture u Rijeci. Jedan od takvih programa je DeltaLab - Centar za urbanu tranziciju, arhitekturu i urbano planiranje i uspostava programa cjeloživotnog učenja u partnerstvu sa Science Po Bordeaux. Značaj EPK biti će osjetan i u kontekstu demokratizacije i širenja koncepta sudioničkog upravljanja i participacije građana. Programi za sudjelovanje i uključivanje građana u život i razvoj grada, poput onih pokrenutih u RiHub-u, uključujući Građanske inicijative, Zeleni val i Vijeće građana, postat će mjerilo za daljnji razvoj aktivizma među građanima, što će Rijeku učiniti aktivističkim gradom. Projekti poput Poslovnog kluba PartneRi, koji uključuje poduzetnike voljne ulagati u kulturne projekte inicijativa je koja može i dalje postojati kao trajni model financijskog povezivanja poslovnog i kulturnog sektora i nakon 2020. godine. Osim prethodno navedenih infrastrukturnih ulaganja, u sklopu projekta „Revitalizacija kompleksa Benčić” – u tijeku je rekonstrukcija i opremanje zgrade zvane T-objekt koja će postati sjedište Gradske knjižnice Rijeka. U sklopu projekta “Turistička valorizacija reprezentativnih spomenika riječke industrijske baštine” dovršena je obnova Palače šećerane u koju je preseljen Muzej grada Rijeke, dok se brod Galeb obnavlja kako bi postao plutajući muzej i od njega se očekuje postati izuzetna turistička i kulturološka atrakcija.

Osim navedenih muzejskih ustanova u kulturi u Gradu Rijeci djeluju i Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca Rijeka, Gradsko kazalište lutaka Rijeka, Gradska knjižnica Rijeka i Hrvatski kulturni dom.

Valja istaknuti kako Grad Rijeka intenzivno djeluje i u području razvoja politika za mlade te aktivno radi na provedbi lokalnog programa za mlade. Aktualni Program za mlade Grada Rijeke odnosi se na razdoblje od 2018. do 2022. godine, a sam Program čini strateški dokument, u kojem se nalaze prioriteta područja (Cjeloživotno obrazovanje mladih, Zapošljavanje i poduzetništvo, Socijalna i zdravstvena zaštita mladih, Aktivno sudjelovanje mladih u društvu, Kultura i mladi, Sport, tehnička kultura i slobodno vrijeme mladih). Svake se godine izrađuju i operativni planovi, kojima se planiraju i provode raznovrsne aktivnosti, a kako bi se doprinijelo provedbi zadanih ciljeva i mjera, odnosno kako bi se pronalazila kreativna rješenja kao odgovor na potrebe i interese mladih u našoj zajednici. Kroz takvu vrstu aktivnosti Grad Rijeka kontinuirano ostvaruje i razvija međusektorsku suradnju, povezuje se s udrugama mladih i za mlade, školama kao i s drugim ustanovama koje su od značaja za mlade. Obzirom na to da na razini Hrvatske općenito

rad s mladima tzv. Youth work predstavlja nedovoljno razvijeno područje, kao primjer dobre prakse ulaganja u lokalni rad s mladima Grad Rijeku je prepoznala nacionalna Agencija za mobilnost i programe EU. Upravo kako bi zaista odgovorio na potrebe onih mladih koji se nalaze u riziku od socijalne isključenosti i siromaštva, Grad Rijeka u suradnji s Gradovima i Općinama UA Rijeka, strateški razvija projekt NEETRA – Integracija mladih u NEET statusu na tržište rada, kojim će se ulagati kako u infrastrukturu Ureda za savjetovanje i pružanje podrške mladima u NEET statusu tako i u formalne i neformalne obrazovne programe s ciljem jačanja mladih koji nisu u sustavu zapošljavanja niti u sustavu obrazovanja i/ili osposobljavanja.

Prema registru udruga u gradu Rijeci je aktivno 1775 udruga koje pokrivaju različita područja, od socijalne skrbi, zaštite okoliša, mladih i djece, do sporta, a više od 10% udruga djeluje u području kulture. Važno je istaknuti i Zajednicu tehničke kulture, koja nastavlja tradiciju njegovanja tehničke kulture u Rijeci od 1946. godine i Centar tehničke kulture Rijeka (CTK) koji je osnovan 1993. godine na inicijativu Zajednice tehničke kulture Rijeka. Grad Rijeka sufinancira institucionalni i organizacijski razvoj organizacija civilnog društva, a važno je također istaknuti da Grad od 2005. godine izdvaja sredstva i za razvoj volonterstva u suradnji s Udrugom za razvoj civilnoga društva „SMART“. Kao rezultat te dugogodišnje suradnje, Hrvatski kulturni dom na Sušaku postao je uspješan nositelj volonterskog programa za potrebe organizacije programa Rijeka 2020 – Europske prijestolnice kulture. Od siječnja do listopada 2020. godine 345 volontera uključilo se u stotinjak kulturnih događanja te su odradili 4800 volonterskih sati. Posebno valja istaknuti angažman volontera EPK tijekom pandemijske krize kad su se uključili u niz uspješnih akcija. Volontiranjem u kulturi jačaju se odnosi u zajednici, promiče multikulturalnost, gradi se kolektivni identitet čime se doprinosi kulturnom i kreativnom razvitku grada. Veliki broj uključenih građana ukazuje na potrebu da se program volontiranja u kulturi održi i nakon godine Europske prijestolnice kulture. Grad Rijeka potpisnik je i Povelje o suradnji Grada Rijeke i nevladinog, neprofitnog sektora što pokazuje visoku razinu odnosa koji gradska uprava njeguje s civilnim sektorom.

Sport

U gradu Rijeci se ljudi svih generacija masovno bave sportom i rekreacijom. Prema podacima iz Strategije sporta Grada Rijeke 2018.-2024. godine raznim sportskim aktivnostima obuhvaćeno je preko 25.000 Riječana. Podaci iz 2020. godine pokazuju da je u Rijeci 11.847 aktivnih sportaša (5.324 registriranih i 4.382 neregistriranih sportaša te 2.141 ostalih aktivnih članova – rekreativaca) i oko 1.900 članova školskih i studentskih sportskih klubova. Raspoređeni su u 204 sportske udruge odnosno u približno 400 sportskih ekipa. Prema dobnoj kategoriji najzastupljenija su djeca (pomladak) i juniori te polaznici sportskih škola.

Obzirom na atraktivne sportske lokacije koje se nalaze u okolici grada, Rijeka nudi uvjete za programe natjecateljskog i rekreacijskog sporta u sklopu 51 sportske grane. Stoga je Zajednica sportskih udruga Grada Rijeke Riječki sportski savez podržala pokretanje izrade Strategije sporta Grada Rijeke 2018.–2024. godine. Navedeno razdoblje obuhvaća dva olimpijska ciklusa, a čime se želi naglasiti srednjoročno razdoblje tijekom kojega se žele poboljšati opći uvjeti i dodatno razviti lokalni sustav za razvoj sporta u Gradu Rijeci. Strategijom se nastoji dodatno razviti sustav sporta i rekreacije u Gradu Rijeci. Pritom se prvenstveno misli na financiranje, a posebice putem novih modela financiranja. Također, u sustav se ubraja i infrastruktura, odnosno objekti te digitalna transformacija sporta i rekreacije. Uz navedeno, riječ je o uključivanju sporta u sve dijelove zajednice – EPK, turizam, kulturu, poduzetništvo i edukaciju.

Posebno treba istaknuti projekte RiMove, Rijeka pliva, Rijeka pleše, AquaRiMove, Sportsku lektiru i Sportsku rekreaciju građana treće životne dobi koje zajednički provode Grad Rijeka i Riječki sportski savez

RI Move - projekt sportske škole Grada Rijeke od 2017. godine provodi Riječki sportski savez putem stručnih trenera - kineziologa s ciljem upoznavanja djece sa sportom, poticanjem na bavljenje sportom i poticanjem tjelesne aktivnosti i zdravog načina života. U sklopu ovog projekta 700 djece iz 7 riječkih osnovnih škola, učenika 1-4 razreda 2 puta tjedno za vrijeme produženog boravka besplatno se poučavaju osnovnim vještinama sportova, početno kroz programe atletike, gimnastike i juda, a od ove godine i kroz programe brojnih drugih sportova, košarke, odbojke, kenda, nogometa, rukometa..., kao i nastavkom učešća u projektu Hrvatskog olimpijskog odbora Fair play. Projekt uključuje i održavanje prezentacija sportova u sportskim objektima Grada Rijeke, upoznavanje djece sa poznatim sportašima, učenje djece humanitarnim djelatnostima i navikama zdrave prehrane.

Tijekom zatvaranja zbog krize o ožujku 2020. provodio se projekt Sportske lektire koja je u suradnji sa Odjelom za školstvo i Sportskom TV, emitirana na televiziji i dostupna je putem Youtube kanala RSS-a. Posebna pažnja pokrenuta je na dopunska edukaciju stručnog kadra u sportu pa su se tijekom 2019. i 2020. godine održavali seminari za trenere s ciljanim grupama sportova ili ciljanim sportovima. Tako je održan seminar za trenere u borilačkim sportovima te seminar za košarkaške trenere. Seminar su vodili autoriteti za navedene sportove koje su predložili sami treneri. Serija seminara prekinuta je zbog COVID-19. No, Riječki sportski savez se prilagodio situaciji te je nastavio sa seminarima koji su održani *online*. Održana su 2 trenerska seminara s preko 150 učesnika sa temom sportske psihologije i preventivnog rada s mlađim uzrastima. Pokrenut je RSS TV, kanal koji snima emisije o sportu Grada Rijeke i u dogovoru je da se taj materijal distribuira na SportskuTV čime će se promocija proširiti na državnoj i regionalnoj razini.

S obzirom na brojne europske i svjetske uspjehe riječkih sportaša - primjerice, samo u posljednje dvije godine kuglačice Mlake osvojile su Svjetski ekipni kup, prvo mjesto Snježane Pejčić /SK Lokomotiva/ na Svjetskom kupu u Pekingu, zlato Laure Štefanac u bacanju koplja za gluhe u Bochumu, Klub sinkroniziranog plivanja Aqua Maris apsolutni prvaci seniorskog prvenstva RH, HNK Rijeka - pobjednik Kupa i dr. - ; Grad Rijeka je pristupio kandidaturi za Europski grad sporta 2022. godine. Cilj je da se u 2022. godini sport pozicionira kao primarna aktivnost u našem gradu koja će kroz navedenu titulu promovirati naš grad kroz sport. Dakle, 2021. godina je planirana kao probna, gdje će se većina aktivnosti planiranih za 2022. godinu održati. U suradnji s Institutom za turizam održat će se analiza utjecaja sporta na Grad Rijeku.

Pokrenuta je i digitalizacija koja za cilj ima umrežavanje svih sportskih resursa, pravnih i poslovnih subjekata u digitalnu mapu radi lakše informiranosti.

Prema EU projektima koje provodi te novima koje je dobio RSS je još uvijek u vrhu. Dosadašnja edukacija urodila je plodom pa već imamo nekoliko sportova i klubova koji su uz pomoć RSS uspješno aplicirali na EU fondove i dobili projekte. Time se otvara jedno novo područje koje u budućnosti može značajno pomoći razvoju sporta u Gradu Rijeci.

Određene su dodatne lokacije u Gradu Rijeci na kojima se planira pokretanje, a na nekima već i jest), organizirana rekreacija građana (Preluk, Pulac, Kantrida, Pećine, lukobran *Mololongo*).

U tijeku je analiza mogućnosti onih dječjih vrtića Grada Rijeke s kojima se namjerava kroz sportsku i didaktičku opremu raditi na poboljšanju tjelesne aktivnosti najmlađih.

Rijeka pliva projekt je koji Grad Rijeka kontinuirano provodi od 2008. godine, u početku s Plivačkim klubom Primorje, zatim s Riječkim sportskim savezom, a 2019. godine s Klubom skokova u vodu Primorje 2010. Od iznimne je važnosti kao organizirani vid besplatne obuke neplivača osnovnoškolaca – učenika drugih razreda iz 25 riječkih osnovnih škola. On ujedno promiče vrijednosti bavljenja sportom i potiče učenike na bavljenje sportom. Od 2008. godine do danas u njemu je sudjelovalo 11.000 učenika, uz potvrdu projekta kroz suglasnost Ministarstva

znanosti, obrazovanja i sporta na plan i program projekta i dodijeljene nagrade – Gradu Rijeci i Plivačkom klubu Primorje od Hrvatskog saveza sportske rekreacije Sport za sve.

Rijeka pleše projekt koji djeci od 1.-4. razreda osnovnih škola Grada Rijeke pruža mogućnost učenja i bavljenja plesom (provodi se kao nastavak uspješnog projekta RiMove).

Sportska rekreacija građana treće životne dobi - u suradnji s Nastavnim zavodom za javno zdravstvo PGŽ, Grada Rijeke i Riječkog sportskog saveza na Bazenima Kantrida pokrenuta je rekreacija građana treće životne dobi s različitim rekreativnim programima te zdravstveno praćenje.

Kriza koju je uzrokovala pojava koronavirusa odrazila se na sport. Unutar razdoblja od sredine ožujka do druge polovice svibnja prestale su sve sportske aktivnosti, odgođene ili otkazane sportske manifestacije, prekinuta su sva sportska natjecanja te su zatvorene sve sportske dvorane i objekti za sport. No, unatoč teškoj situaciji, tijekom pauze uzrokovane krizom zbog COVID-19 RSS je pokrenuo nekoliko aktivnosti koje su uspjele sportaše, sportske klubove i stručni kadar u sportu održati u kontaktu i potaknuti kreativnost.

U skladu s navedenim nalazima može se zaključiti kako Grad Rijeka ima visoko razvijenu mrežu društvene infrastrukture, prvenstveno u vidu obrazovanja i visokoškolskog obrazovanja te razvojni potencijal u vidu kulturnih i kreativnih industrija kao dijela nasljedstva projekta Europske prijestolnice kulture 2020., koje mogu postati generator novih vrijednosti u društvu. Brojni Riječani aktivno se bave sportskim i rekreacijskim aktivnostima bilo kao amateri ili kao sportaši profesionalci, a ponude za navedeno ne nedostaje. Iz analize je vidljivo da se provode razni projekti, za sve dobne skupine, usmjereni poticanju bavljenja sportom i rekreacijskim aktivnostima.

2.2.3. Zdravstvo, socijalna skrb i socijalno uključivanje

Zdravstvo

Zdravstveni sustav grada Rijeke čini veliki broj zdravstvenih ustanova, kao i zdravstvenih radnika. Najznačajnije zdravstvene ustanove koje djeluju na području grada Rijeke, čiji su osnivači Republika Hrvatska, Primorsko goranska županija ili Grad Rijeka: Klinički bolnički centar Rijeka, Dom zdravlja PGŽ, Psihijatrijska bolnica Lopača, Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ, Zavod za hitnu medicinu PGŽ, Ljekarna "Jadran" i Hospicij Marija K. Kozulić. Hospicij M. K. Kozulić osnovali su Caritas Riječke nadbiskupije i Grad Rijeka. Grad Rijeka jedini je grad u Hrvatskoj koji je osnivač specijalne bolnice - Psihijatrijske bolnice Lopača. U Rijeci je dobro razvijen i privatni zdravstveni sektor čije usluge koriste ne samo građani naše županije, a razvijeni privatni zdravstveni sektor posebice je vezan za stomatološku praksu, koju koriste i strani državljani. Važno je naglasiti da u u Rijeci postoje i privatni domovi za starije.

Grad Rijeka jedan je od osnivača Hrvatske mreže zdravih gradova, od 1998. godine i član Europske mreže zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije. Plan za zdravlje Grada Rijeke 2019. – 2024. definirao je pet ključnih područja za povećanje razine zdravlja i blagostanja građana koja se odnose na: otvorenost prema potrebama osoba s invaliditetom, potpore obitelji i mladima, zdravo starenje, cjelovitu skrb o mentalnom zdravlju i unapređenje kulture življenja, čuvanja javnog prostora i zaštite okoliša. Kao i u prijašnjim fazama Europska mreža zdravih gradova u aktualnoj VII. fazi pružit će gradovima podršku u njihovim naporima da okupe ključne dionike za rad na temama zdravlja i dobrobiti, preuzmu vodstvo, primijene inovacije, uvedu promjene te ojačaju potencijale za rješavanje lokalnih javno-zdravstvenih izazova. Ključne teme VII. faze, usvojene tijekom sastanka gradonačelnika u Kopenhagenu u veljači 2018. godine su: ulaganje u ljude koji nastanjuju naše gradove, stvaranje urbanog okruženja (mjesto) koje unaprjeđuje

zdravlje i blagostanje, veće sudjelovanje i partnerstvo za zdravlje i blagostanje, unapređenje boljitka zajednice te pristup zajedničkim dobrima i uslugama, promicanje mira i sigurnosti kroz društvenu uključenost (inkluziju) i očuvanje planeta od degradacije kroz održivu potrošnju i proizvodnju.

U cilju (psiho)socijalne i zdravstvene zaštite za građane, Grad Rijeka podupire provedbu projekata i programa partnerskih organizacija. U prvih šest mjeseci 2020. godine navedene programe i projekte provodili su: Gradsko društvo Crvenog križa Rijeka (13 programa), ustanove i vjerske institucije koje djeluju na području grada (23 projekta/programa), a udruge građana još 47 projekata i programa iz područja socijalne djelatnosti te 19 projekata i programa iz područja zaštite zdravlja (uključujući i zaštitu životinja). Uz navedeno, donesen je godišnji Program mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Grad. Uz Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje Grad Rijeka sufinancira dežurstvo pedijataru tijekom vikenda na adresi Cambierieva 7. Grad Rijeka financira organizirani prijevoz za osobe s invaliditetom (koje se kreću uz pomoć invalidskih kolica i teško pokretne osobe) prilagođenim kombi-vozilom u organizaciji KD Autotrolej d.o.o., a prijevoz je besplatan za korisnike. Uz navedeno, iz gradskoga proračuna financira se usluga spasilačke službe u sezoni kupanja na plaži za osobe s invaliditetom Kostanj, kako bi se osobama s invaliditetom osigurali uvjeti za sigurno korištenje plaže (motrenje i eventualno pružanje prve pomoći). Uslijed epidemije bolesti COVID 19, u suradnji s Crvenim križem organizirana je dostava obroka u stan za oko stotinjak građana koji su evidentirani kao korisnici određenih gradskih socijalnih mjera te dostava osnovnih životnih namirnica i dostava lijekova iz Ljekarne Jadran Rijeka na kućne adrese korisnika. U suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa Rijeka isporučeno je, također, na kućne adrese 86 paketa hrane za građane romske nacionalne manjine te za osobe smještene u gradskom nužnom smještaju.

Socijalna skrb i socijalno uključivanje

U Rijeci postoji jedan dom za starije osobe čiji je osnivač PGŽ i još tri županijska doma izvan područja grada Rijeke. U samom gradu i okolici postoji, također, veći broj privatnih domova za starije. Na području grada djeluje 16 klubova umirovljenika koji potiču sudjelovanje osoba starije životne dobi u svim oblicima društvenog života. Klubovi funkcioniraju kao svojevrsni preventivni centri očuvanja psiho-fizičkog zdravlja i društvene aktivnosti starijih građana.

Temeljem godišnjeg javnog poziva odabiru se projekti/programi u zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi koje Grad su/financira te omogućava građanima pružanje određenih usluga kao što su: psihosocijalna podrška, savjetovanje i pomaganje, rana intervencija, cjelodnevni i poludnevni boravak, privremeni ili dugotrajni smještaj, pomoć u kući i prijevoz za djecu s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom i dr.

U provedbi mnogobrojnih programa, projekata i aktivnosti, Grad Rijeka usko surađuje s ustanovama iz oblasti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te s velikim brojem udruga kao npr. NZZJZ PGŽ, Dom zdravlja PGŽ, Dom za starije osobe Kantrida, Dom za odrasle osobe Turnić, Dnevni centar za rehabilitaciju Slava Raškaj, Caritas Riječke nadbiskupije, Gradsko društvo Crvenog križa Rijeka, Matica umirovljenika grada Rijeke, Socijalna samoposluga "Kruh sv. Elizabete", Muslimansko dobrotvorno društvo "Merhamet – Crveni polumjesec", Prihvatilišta za beskućnike Ruže sv.Franje i Oaza, Udruga Dira, Udruga Pegaz, Plivački klub Forza, Udruga za sindrom Down - Rijeka 21, Udruga osoba s intelektualnim teškoćama Srce Rijeka, Društvo multiple skleroze PGŽ, Društvo za kibernetiku psihoterapije, Udruga osoba s dječjom i cerebralnom paralizom Rijeka, Udruga za zaštitu obitelji – Rijeka (U.Z.O.R.), Udruga Terra dr.

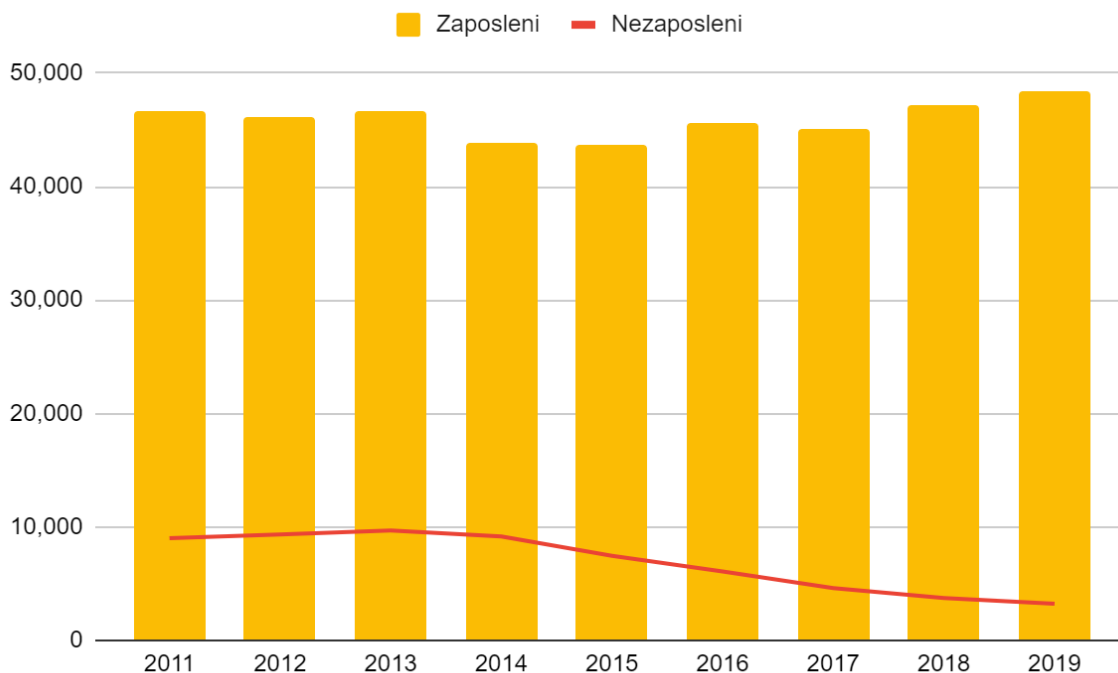

Grad Rijeka godišnje u prosjeku osigurava naknade socijalne pomoći za oko 7.000 korisnika. Pritom treba istaknuti kako Socijalni program Grada Rijeke nudi znatno veću razinu zaštite socijalno ugroženim građanima od onog što je minimalno propisano zakonom. U skladu s Odlukom o socijalnoj skrbi, nudi 19 različitih oblika pomoći s ciljem ostvarenja višeg standarda zaštite socijalno ugroženih građana, a građani mogu putem e-Savjetnika na mrežnoj stranici Grada Rijeke saznati mogu li postati korisnici socijalne pomoći. Rijeka, također, kao jedini grad u Republici Hrvatskoj, osigurava nužni smještaj za one svoje građane, koji su trajni korisnici Centra za socijalnu skrb. Trenutno se u objektima koji pružaju usluge nužnog smještaja nalazi oko 450 osoba. U odnosu na stopu rizika od siromaštva i socijalno uključivanje, važno je istaknuti kako u Rijeci, prema podacima *Državnog zavoda za statistiku*, broj kućanstava koji žive u socijalnim stanovima iznosi 1854 što je za približno 8 puta više od Zadra i 18 puta više od Splita. Obzirom na nedostatak podataka o stanovništvu koje živi ispod granice siromaštva na razini JLS, može se prikazati prosječna nacionalna stopa rizika koja je 2018. godine bila 19,4 %, a za usporedbu u odnosu na Republiku Hrvatsku, najveću stopu siromaštva u Europskoj uniji ima Letonija (23,3), a najmanju Češka (9,6). S obzirom na to da je stopa rizika od siromaštva u Hrvatskoj najviša kod nezaposlenih osoba i prema službenim podacima iznosi 42 %, područje zapošljavanje i pristup zapošljavanju jedno su od značajnijih područja za utjecaj na smanjenje stope rizika od siromaštva.

U Rijeci ima 88.271 osoba koje potpadaju pod kategoriju radno sposobnog stanovništva, od čega je 46.718 zaposleno, što čini više od 50%, a 9.011 registrirano kao nezaposleno, s vidljivim opadanjem broja nezaposlenih i blagim rastom broja zaposlenih (2,7%). Trenutni podaci pokazuju da je u Gradu Rijeci došlo do smanjenja broja osiguranika za 1.044 (odnos 1,60).

Grafikon 2: Kretanje registrirane nezaposlenosti i zaposlenosti od 2011. do 2019.

Izvor: HZZ

Obzirom da se širenje mreže deinstitucionaliziranih socijalnih usluga na nacionalnoj razini promatra kao ključan element socijalne skrbi i uključenosti, temeljem podataka o pružateljima usluga zdravstvene i socijalne skrbi, s posebnim fokusom na usluge koje su u nadležnosti JLS-a, može se zaključiti kako je u Rijeci razvikan razvijen sustav s velikim brojem pružatelja usluga - institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika. Grad Rijeka ima široki spektar usluga socijalne skrbi i pomoći za svoje građane koje nadilaze minimalne obveze propisane Zakonom, a Rijeka razvija široku lepezu mjera koje podižu socijalnu jednakost i standard socijalne uključenosti.

2.3. Gospodarstvo

Grad Rijeka desetljećima je bio snažno industrijsko središte na regionalnoj i nacionalnoj razini što se prvenstveno ogledalo kroz brojne tvornice u različitim gospodarskim granama, a osobito luku i sve s njom povezane djelatnosti. Danas industrija, u usporedbi sa razdobljem unazad 10 - 15 godina zauzima znatno manji udio u riječkome gospodarstvu, što je prvenstveno uvjetovano krizom u brodogradnji. Gospodarske grane u porastu su trgovina, građevina, znanost i obrazovanje, ICT, uslužne djelatnosti i s kulturom povezane djelatnosti te se iste, za budućnost, nameću kao snažan činitelj gospodarstva i gospodarskog rasta Županije. Ulažu se veliki naponi usmjereni razvoju navedenih grana što kao rezultat donosi povećanje turističkih performansi Rijeke te povećanje poduzetničkih aktivnosti, a u prilog navedenom ide i činjenica da je Rijeka imala titulu Europske prijestolnice kulture u 2020. godini. Osim navedenog, Grad Rijeka sve više potiče razvoj lokalnog gospodarstva temeljenog na inovacijama, industriji 4.0 i informacijsko-komunikacijskim tehnologijama kako bi se uspješno prilagodili "novoj" ekonomiji temeljenoj na znanju i inovacijama. Već dugi niz godina u Rijeci se razvija i farmaceutska industrija, koja je uvelike ovisna o spomenutim novim tehnologijama. Dokaz ulaganju u znanost i obrazovanje je činjenica da je Rijeka sa brojnim osnovnoškolskim i srednjoškolskim institucijama te Sveučilištem koje svake godine, kroz široki raspon fakulteta, pruža obrazovanje za oko 17 tisuća studenata, obrazovno središte regije.

2.3.1. Opća gospodarska kretanja

Gospodarska razvijenost nekog područja najčešće se mjeri visinom BDP-a, ukupnog i po stanovniku te društveno-gospodarskim pokazateljem, indeksom razvijenosti. Bruto domaći proizvod pokazatelj je gospodarske snage kojim se mjeri vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga, a indeks razvijenosti¹ je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u određenom razdoblju. Najniža razina na kojoj se BDP u RH izračunava su županije dok se indeks razvijenosti izračunava na svim razinama odnosno na razinama JLPRS-a.

U sljedećoj tablici prikazan je izračun ukupnog BDP-a i BDP po stanovniku na razini RH, na razini NUTS II regija te na razini županija.

Tablica 3: Bruto domaći proizvod na području RH za 2015., 2016. i 2017.

Teritorijalno područje	2015.		2016.		2017.	
	BDP, tis. HRK	BDP per capita, HRK	BDP, tis. HRK	BDP per capita, HRK	BDP, tis. HRK	BDP per capita, HRK
Republika Hrvatska	339.696.073	80.726	351.168.660	84.164	366.426.128	88.726
Kontinentalna Hrvatska	230.684.564	82.102	237.786.952	85.485	247.187.507	89.984
Grad Zagreb	115.730.710	144.542	119.096.293	148.407	125.019.655	155.541
Zagrebačka	19.397.266	61.248	19.949.038	63.471	21.034.276	67.457
Krapinsko-zagorska	6.596.472	51.132	6.985.401	54.674	7.324.017	57.918
Varaždinska	11.456.104	66.587	12.052.481	70.663	12.745.769	75.514
Koprivničko-križevačka	6.958.119	61.905	7.220.655	65.077	7.362.155	67.363
Međimurska	7.497.678	66.578	7.863.606	70.198	8.249.731	74.28
Bjelovarsko-bilogorska	6.155.883	54.081	6.438.363	57.565	6.503.754	59.214
Virovitičko-podravska	3.502.581	43.407	3.651.611	46.186	3.711.084	48.08
Požeško-slavonska	3.346.183	45.458	3.411.492	47.479	3.463.447	49.604
Brodsko-posavska	6.689.471	44.213	6.903.804	46.638	7.186.996	49.885
Osječko-baranjska	18.539.730	62.934	19.151.246	66.082	19.189.762	67.657
Vukovarsko-srijemska	7.847.389	46.281	8.096.207	48.913	8.322.099	52.026
Karlovačka	7.310.066	59.855	7.584.290	63.012	7.660.466	64.668
Sisačko-moslavačka	9.656.912	60.138	9.382.465	59.749	9.414.295	61.593
Jadranska Hrvatska	109.011.509	77.962	113.381.708	81.521	119.238.621	86.227
PRIMORSKO-GORANSKA	29.342.538	100.531	29.844.493	103.106	31.087.676	108.365
Ličko-senjska	2.952.290	61.917	3.023.685	64.541	3.181.012	69.201

¹ Indeks razvijenosti izračunava se na temelju sljedećih pokazatelja: stope nezaposlenosti, dohotka po stanovniku, proračunskih prihoda jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku, općega kretanja stanovništva, stope obrazovanosti, indeksa starenja.

Teritorijalno područje	2015.		2016.		2017.	
	BDP, tis. HRK	BDP per capita, HRK	BDP, tis. HRK	BDP per capita, HRK	BDP, tis. HRK	BDP per capita, HRK
Zadarska	10.999.368	64.545	11.499.883	67.814	12.424.221	73.601
Šibensko-kninska	6.565.737	62.936	6.802.369	66.092	7.352.828	72.466
Splitsko-dalmatinska	28.251.227	62.291	29.463.442	65.18	30.702.904	68.226
Istarska	20.903.017	100.447	22.184.853	106.646	23.092.305	110.906
Dubrovačko-neretvanska	9.997.332	81.725	10.562.983	86.607	11.397.675	93.81

Izvor: DZS (17.09.2020.)

U 2017. godini, a što je zadnji dostupni podatak prema Državnom zavodu za statistiku, ukupni BDP na području PGŽ iznosio je 31 mlrd HRK što je oko 8,5% ukupno ostvarenog BDP-a u RH. BDP po glavi stanovnika na području PGŽ iste godine iznosio je 108 mil HRK što je više od ukupnog BDP-a po glavi stanovnika na razini RH. Promatrajući trendove, u zadnje tri godine ukupni BDP i BDP po glavi stanovnika zabilježili su rast i na razini RH i na razini PGŽ. Unutar regije Jadranska Hrvatska PGŽ unazad zadnje tri godine ima najviši ukupni BDP među pripadajućim županijama dok samo Istarska županija, unazad zadnje dvije godine, ima viši BDP po glavi stanovnika.

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN, 147/14 i 123/17), Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti. Indeksom razvijenosti, JLP(R)S-i se razvrstavaju u skupine razvijenosti pomoću distribucije ranga. Tako se JPRS razvrstavaju u četiri skupine (od najslabije I. skupine do najrazvijenije IV. skupine), a JLS u osam skupina (od najslabije I. skupine do najrazvijenije VIII. skupine). Prema zadnjem (2018.) izračunu Ministarstva regionalnog razvoja i fondova europske unije PGŽ spada u skupinu IV s indeksom razvijenosti 105,278, a Grad Rijeka u skupinu VIII s indeksom razvijenosti 108,308.² Dakle, i Grad Rijeka i PGŽ, svatko na svojoj razini spadaju u najrazvijenije skupine.

2.3.2. Tržište rada

Grad Rijeka je gotovo dva stoljeća (od XVIII.-XX. stoljeća) bio vodeće lučko-industrijsko središte orijentirano na izvoz. Iz svih raspoloživih podataka vidljivo je da je pozicija industrije u strukturi lokalnog gospodarstva značajno smanjena u odnosu na razdoblje prije 2000. godine. Uslijed ratne agresije na Republiku Hrvatsku te zbog loših modela privatizacije, krajem devedesetih godina XX. stoljeća veliki dio riječkih industrijskih tvrtki imao je nagomilane dugove koji su višestruko premašili njihov temeljni kapital. Takve tvrtke nisu mogle pratiti intenzivni razvoj tehnologije i promjene na globalnom niti na smanjenom domaćem tržištu (nakon osamostaljenja RH), a niti su bile atraktivne za strateške partnere zbog ratnog rizika. Također, treba napomenuti da je dobar dio riječke industrije aktivno sudjelovao u proizvodnji vezanoj uz obranu Hrvatske. Zbog nemogućnosti plaćanja nagomilanih dugova i odsustva bilo kakve državne politike o tom pitanju, tijekom i nakon 2000. godine nad svim većim riječkim proizvodnim tvrtkama u državnom vlasništvu pokrenut je stečajni postupak, a dijelom i na zahtjev radnika. Grad Rijeka bio je aktivni sudionik i jedan od najvećih vjerovnika u svim velikim riječkim stečajevima koje su osim industrije zahvatile i dio trgovačkog sustava (Brodmaterijal i Brodokomerc). Postupak stečaja nad tim tvrtkama dugo je trajao (primjerice stečajni postupak nad Torpedom d.d. je trajao 15

² Usporedbe radi, kod JPRS najlošije rangirana županija je Virovitičko-podravska s IR 90,666, a najbolje je rangiran Grad Zagreb s IR 117,758. Kod JLS najbolje je rangirana Rijeci susjedna Općina Kostrena s IR 117,842, a najlošije je rangirana Općina Cijlpane s IR 37,772.

godina). Upravo je stečaj Torpeda bio najveći u RH, ali i primjer svega što je Grad Rijeka poduzeo kako bi radnici dobili prioritet nad naplatom potraživanja pred Gradom Rijekom, a posebice što se RH nije htjela odreći svog prava naplate u korist bivših radnika. Grad Rijeka je uložio u novu infrastrukturu i novu prostorno-plansku dokumentaciju na lokaciji Torpedo te razvio suradnju s Lučkom upravom Rijeka vezano uz prostore uz more, a sve kako bi se pomoglo novim vlasnicima nekretnina, kupljenih u stečaju, u funkciji daljnjeg razvoja poduzetništva. U slučaju stečaja novih vlasnika na toj lokaciji, Grad Rijeka je sa tvrtkama u svom vlasništvu kupio dio nekretnina u kojima se danas razvijaju novi projekti RRA Porin. U stečaju Tvornice papira Grad Rijeka i njegova društva su kupila značajne nekretnine (Marganovo, Halu s izvorištem Zvir i Energanu) za koje nije bilo tržišnog interesa, a na taj način je pomogao završetku stečaja i isplati većeg dijela duga prema bivšim radnicima. U slučaju stečaja tvornice Rikard Benčić, Grad je otkupio cjelokupni kompleks na kojem se danas razvija Kompleks Benčić. Dakle, u svim ovim slučajevima, radi se o složenom procesu poduzetničke, prostorne i infrastrukturne revitalizacije koja se odvija uz velika zakonska i financijska ograničenja. No, usprkos tome, možemo reći da se neke industrije i s time povezani poslovi više neće moći vratiti jer su počivali na državnom vlasništvu i radno-intenzivnom konceptu, a ne na kapitalno-tehnološkoj i tržišnoj osnovi razvoja.

Tablica 4: Zaposleni u pravnim osobama u Gradu Rijeci od 2011. do 2019., stanje na 31. ožujka

Teritorijalno područje	Broj stanovnika, 2011.	Broj zaposlenih u pravnim osobama, stanje 31. ožujka								
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Grad Rijeka	128.624	46.718	46.188	46.719	43.874	43.669	45.653	45.078	47.158	48.469
Primorsko-goranska županija	296.195	83.763	82.266	79.892	76.082	76.593	80.905	79.300	84.359	84.178
Udio Grada Rijeke u PGŽ	43,43	55,77	56,14	58,48	57,67	57,01	56,43	56,84	55,90	57,58

Izvor: DZS, *Gradovi u statistici (20. rujna 2020.)* i *Izješće o stanju u prostoru Grada Rijeke za razdoblje 2007. - 2018.*

Iz tablice je vidljivo da je kroz navedeni period od devet godina broj zaposlenih u institucijama pravne osobnosti na području Grada, kao i Županije, varirao te da, osim u zadnje tri godine, nije zabilježen niti konstantan pad niti konstantan rast. Od 2016., pa nadalje, podatci ukazuju na trend rasta. Zanimljiva je činjenica da udio zaposlenih u institucijama pravne osobnosti u Gradu Rijeci u promatranom periodu iznosi više od 55% u ukupnom broju zaposlenih u institucijama pravne osobnosti na području PGŽ. Bitno je naglasiti da u ove podatke ulaze i osobe koje nemaju prebivalište na području Grada već na dnevnoj bazi migriraju u Rijeku radi obavljanja posla.

Tablica 5: Broj nezaposlenih osoba s prebivalištem u gradu Rijeci u razdoblju 2011. - 2019.

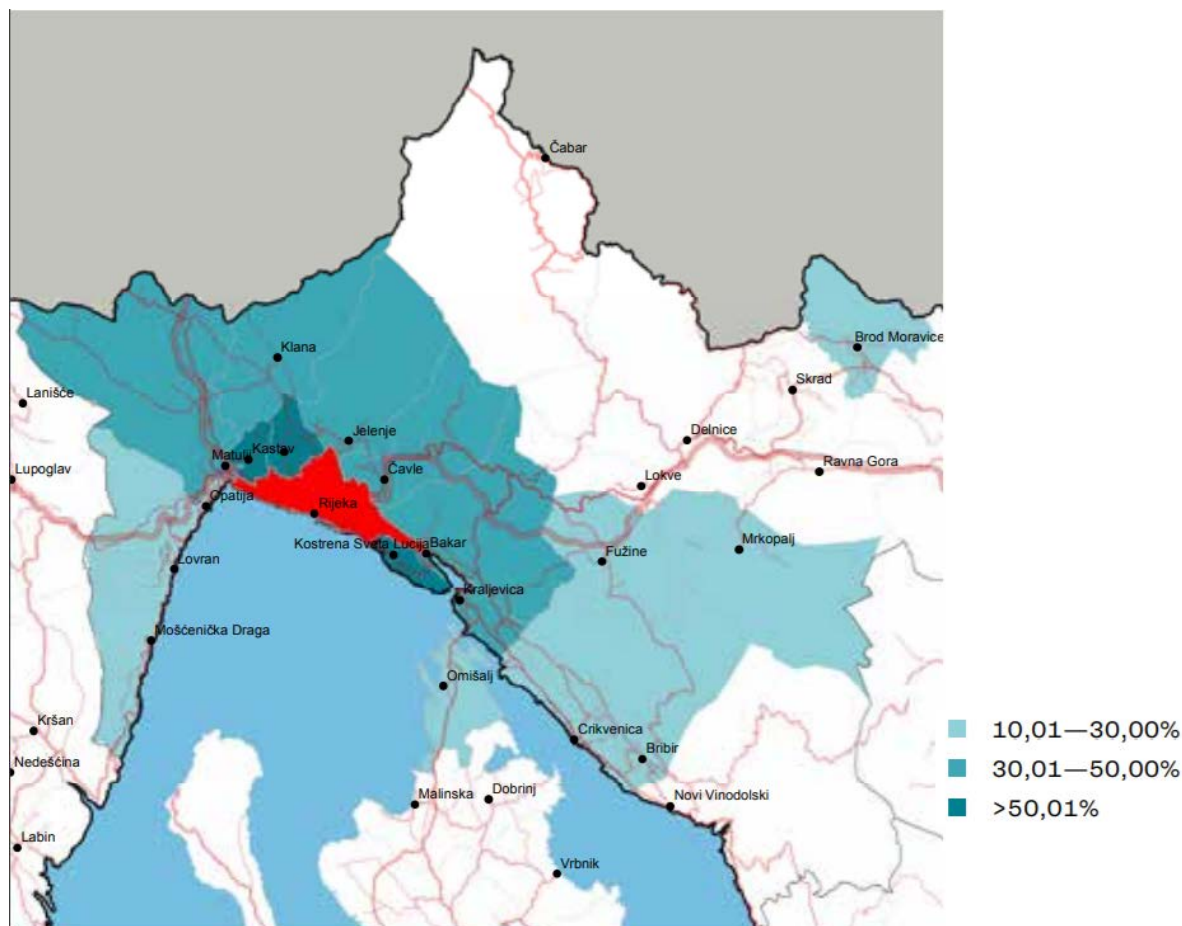
Stanje na dan 31. 12.	Muškarci	Žene	Ukupno
2011.	3856	5155	9011
2012.	4075	5266	9341
2013.	4311	5379	9691
2014.	4005	5152	9156
2015.	3125	4331	7456
2016.	2509	3573	6082
2017.	1856	2764	4619
2018.	1566	2170	3736
2019.	1412	1826	3238

Izvor: Evidencija Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Regionalni ured Rijeka i Izvješće o stanju u prostoru Grada Rijeke za razdoblje 2007. - 2018.

Ako promatramo cijelo razdoblje od 2011. do 2019. godine, broj nezaposlenih pao je za 64%. U promatranom razdoblju udio nezaposlenih žena je 2011. iznosio 57% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih osoba, a u 2019. godini 56% što u postotnom iznosu nije velika promjena. U periodu od 2011. do 2014. godine broj nezaposlenih blago je rastao, a u 2015. godini nezaposlenost je pala za 19% te se taj trend nastavio do kraja promatranog razdoblja. Gledajući ukupan broj, generalno je vidljiv veliki pad broja nezaposlenih, pa tako i nezaposlenih žena. Kako je ranije navedeno, u danom vremenskom periodu došlo je i do ukupnog pada broja stanovnika (za oko 11.000) pa se pad nezaposlenosti, između ostalog, dijelom može pripisati i tome. Potrebno je napomenuti da postoje brojne osobe s prebivalištem na području Grada, ali na radu u nekom drugom području, a koji također ulaze u ove statističke podatke.

Slika 3: Postotak dnevnih migracija u Rijeci u odnosu na ukupan broj zaposlenih

Izvor: Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske, 2017.

Slika prikazuje postotak dnevnih migracija u Rijeku prema području prebivališta u odnosu na ukupan broj zaposlenih. Vidljivo je da u skupinu dnevnih migracija spadaju osobe sa šireg riječkog područja, odnosno iz Primorsko-goranske i Istarske županije što nam govori da su na riječkom području zaposlene brojne osobe koje nemaju prebivalište u Gradu. Dnevne migracije u Grad Rijeku zbog obavljanja posla sa sobom nose određene posljedice vidljive prvenstveno u prometu. Pojačane su gužve na cestama i parkiralištima, pogotovo u jutarnjem (7:00 - 8:00 sati) i poslijepodnevnom (15:00 - 16:00) vršnom periodu, a svu infrastrukturu financira isključivo Grad Rijeka vlastitim proračunskim sredstvima bez obzira na to tko ju koristi.

Tablica 6: Postotak dnevnih migracija u gradovima i općinama – teritorijalni obuhvat UA Rijeka

Grad/Općina	Broj stanovnika (Popis stanovnika 2011.)	Dnevni migranti (zaposleni) > 30%
Grad Kastav	10.440	52,51%
Grad Kraljevica	4.618	30,64%
Grad Opatija	11.659	26,88%
Općina Čavle	7.220	49,84%
Općina Klana	1.975	38,84%

Grad/Općina	Broj stanovnika (Popis stanovnika 2011.)	Dnevni migranti (zaposleni) > 30%
Općina Kostrena	4.180	50,80%
Općina Lovran	4.101	19,25%
Općina Mošćenička Draga	1.535	14,26%
Općina Viškovo	14.445	55,70%

Izvor: Strategija razvoja Urbane aglomeracije Rijeke za razdoblje 2016.–2020. godine

Promatrajući podatke o tržištu rada za zaključiti je da se brojke kreću u pozitivnom smjeru. U promatranom razdoblju povećan je broj zaposlenih u institucijama pravne osobnosti na području Grada Rijeke dok je zabilježen pad nezaposlenosti. No, potrebno je naglasiti da je navedeno, između ostalog, uzrokovano zapošljavanjem osoba koje nemaju prebivalište na području Grada te iseljavanjem stanovništva. Također, podacima o padu nezaposlenosti doprinosi i činjenica da postoje brojni stanovnici sa prebivalištem na području Grada, ali na radu su, pa čak i borave, negdje drugdje. Ranije je već naveden i trend starenja stanovništva što će, ako se isti nastavi, u budućnosti dovesti do još većeg zapošljavanja osoba bez prebivališta na području Grada. Kako bi se zadržalo i privuklo mlade na osnivanje obitelji, pokretanje poslovanja te u konačnici život u Gradu Rijeci potrebno je uložiti dodatne napore i sredstva prema osnaživanju “modernih” sektora koji se u novije vrijeme nameću, ICT, znanost i obrazovanje, građevinarstvo, farmaceutska industrija te turizam. Osim navedenog, problem predstavljaju i stabilno visoke cijene nekretnina te nestašica manjih stanova na području Grada što uvelike otežava ostanak i doseljavanje stanovnika, posebice mladih. Jedno od mogućih rješenja je izgradnja novih ili prenamjena obnovljenih nekretnina u stanove za mlade po modelu dugogodišnjeg najma.

Dotatna analiza zaposlenosti navedena je kroz podatke o trgovačkim društvima na području Grada Rijeke navedenim u sljedećem poglavlju.

2.3.3. Poslovno okruženje

Prema niže prikazanim podacima, svi osnovni ekonomsko financijski pokazatelji (osim smanjenja dobiti), ukazuju na povećanje ekonomskih performansi riječkih poduzetnika u 2019. godini u odnosu na 2018. i 2017. godinu. Broj poduzetnika te broj zaposlenih su u odnosu na 2017. i 2018. godinu povećani, a ukupni rashodi povećani su u usporedbi s ukupnim prihodima što je rezultiralo smanjenjem bruto i neto dobiti. Razlog navedenom je kriza koja je ranije spomenuta kriza u brodogradnji. U kasnijem, detaljnijem prikazu poslovnog okruženja korišten je duži set podataka odnosno period od 2010. - 2019. godine.

Tablica 7: Osnovni ekonomsko financijski pokazatelji riječkih poduzetnika od 2017. do 2019.

Pokazatelj	2017.	2018.	Indeks 2018./2017.	2019.	Indeks 2019./2018.
Broj poduzetnika	4.568	4.961	108,6	5.020	101,2
Broj zaposlenih	29.989	29.525	98,5	30.651	103,8
Ukupni prihodi	20.015.592.052	19.596.822.506	97,9	20.321.205.619	103,7
Prihodi od prodaje u inozemstvu	4.481.523.853	4.296.963.192	95,9	4.373.440.890	101,8
Prihodi od prodaje u zemlji	13.076.076.173	13.604.287.269	104,0	14.060.245.680	103,4

Pokazatelj	2017.	2018.	Indeks 2018./2017.	2019.	Indeks 2019./2018.
Ukupni rashodi	19.002.644.044	18.647.037.875	98,1	19.461.189.308	104,4
Bruto dobit – višak prihoda nad rashodima	1.012.948.008	949.784.631	93,8	860.016.312	90,5
Neto dobit	817.046.674	731.476.446	89,5	641.847.990	87,7
Prosječna mjesečna neto plaća	5.311	5.465	102,9	5.848	107,0
Investicije u ukupnu dugotrajnu imovinu	1.235.234.478	1.119.997.485	90,7	1.240.777.929	110,8

Izvor: FINA

Ono što također ukazuje na poboljšanje ekonomskih performansi rast je investicija u ukupnu dugotrajnu imovinu u koju je 2019. uloženo oko 120 mil. kuna više u odnosu na 2018. godinu, odnosno ostvareno je povećanje od 10,8%.

Vežano za prosječnu mjesečnu neto plaću, 2019. se dogodio porast od 7% u odnosu na 2018., a treba napomenuti da je nakon višegodišnjeg zaostajanja za prosječnom plaćom kod poduzetnika na razini RH, prosječna plaća kod riječkih poduzetnika bila veća od prosječne plaće državne razine (prema podatku FINA-e iznosila je 5.815 kuna) za 0,5%.

Tablica 8: Rezultati poslovanja riječkih poduzetnika u 2019. prema veličini poduzetnika

Pokazatelj	Ukupno	Mikro	Udio mikro u ukupnom iznosu	Mali	Udio malih u ukupnom iznosu	Srednji	Udio srednjih u ukupnom iznosu	Veliki	Udio velikih u ukupnom iznosu
Broj poduzetnika	5.020	4.643	92,49%	334	6,65%	32	0,64%	11	0,22%
Broj zaposlenih	30.651	10.240	37,46%	7.403	27,08%	3.680	1,35%	9.328	34,12%
Ukupni prihodi	20.321.205.619	4.140.603.297	20,38%	5.945.734.666	29,26%	2.838.319.960	13,97%	7.396.547.696	36,40%
Prihodi od prodaje u zemlji	14.060.245.680	3.006.831.015	21,39%	3.863.399.038	27,48%	1.956.853.094	13,92%	5.233.162.533	37,22%
Prihodi od prodaje u inozemstvu	4.373.440.890	740.478.811	16,93%	1.859.378.795	42,52%	619.688.070	14,17%	1.153.895.214	26,38%
Ukupni rashodi	19.461.189.308	3.973.605.367	20,42%	5.595.913.459	28,75%	2.695.665.016	13,85%	7.196.005.466	36,98%
Neto dobit	641.847.990	112.320.519	17,50%	271.057.412	42,23%	109.415.637	17,05%	149.054.422	23,22%
Investicije u ukupnu dugotrajnu imovinu	1.240.777.929	317.134.223	25,56%	175.249.532	14,12%	220.662.514	17,78%	527.731.660	42,53%
Prosječna mjesečna neto plaća	5.848	4.485		6.807		7.364		5.984	

Izvor: FINA

Prethodna tablica prikazuje financijske rezultate sa aspekta veličine poduzetnika. Mikro poduzetnici (do 10 zaposlenih) u Gradu Rijeci čine 92,5% svih poduzetnika i zapošljavaju više od jedne trećine svih zaposlenih. Mikro i mali poduzetnici su u 2019. godini imali 99% od ukupnog broja poduzetnika, zapošljavali su 57% od ukupnog broja zaposlenih te ostvarili 50% ukupnih prihoda i 60% ukupne neto dobiti te ih se može smatrati generatorima riječkog gospodarstva. Srednji poduzetnici prema tablici ostvaruju najlošije rezultate no nude najveću prosječnu plaću. U segmentu Velikih poduzetnika potrebno je izdvojiti one koji pojedinačno ostvaruju najznačajnije rezultate, a to su poduzeća prikazana u sljedećoj tablici.

Tablica 9: Pet najvećih riječkih poduzetnika prema broju zaposlenih 2019.

Pokazatelj	Plodine d.d.	JADROLINIJA	BI 3. MAJ d.d.	Luka Rijeka d.d.	JGL d.d.
Broj zaposlenih	3615	1788	818	625	596
Ukupni prihodi	4.372.542.806	977.748.657	140.314.200	164.360.889	575.915.467
Prihodi od prodaje u inozemstvu	44.820	145.843.740	78.642.115	104.757.215	417.559.599
Prihodi od prodaje u zemlji	3.917.386.202	545.846.896	9.204.054	42.353.381	125.230.527
Ukupni rashodi	4.207.889.154	963.658.394	243.595.902	191.668.476	499.185.915
Bruto dobit – višak prihoda nad rashodima	164.653.652	14.090.263	-103.281.702	-27.307.587	76.729.552
Neto dobit	133.053.861	8.508.157	-103.281.702	-30.842.422	77.876.691
Investicije u ukupnu dugotrajnu imovinu	236.659.825	81.676.536	15.437.447	24.904.646	44.251.026

Izvor: HGK - digitalna komora

Tablica prikazuje pet najvećih riječkih poduzetnika prema broju zaposlenih 2019. godine. Navedena poduzeća generiraju 24,2% od ukupnog broja zaposlenih u riječkim poduzećima, 31,1% ukupnih prihoda te 13,3% ukupne dobiti. Najuspješnije poduzeće u zadnjih nekoliko godina, ne samo po broju zaposlenih već i po svim ostalim pokazateljima je Plodine d.d. Koje kao pretežitu djelatnost (NKD) ima Trgovinu, a prema ovoj tablici, prema broju zaposlenih slijedi ih Jadrolinija (Prijevoz i skladištenje) te prema ostvarenoj neto dobiti Jadran-Galenski laboratorij d.d. (Prerađivačka industrija). Brodogradilište 3. maj d.d. (Prerađivačka industrija) i Luka Rijeka d.d. (Prijevoz i skladištenje) ostvarili su gubitke u poslovanju.

Tablica 10: Broj poduzetnika na području Rijeke od 2010. do 2018. prema djelatnosti

Djelatnost	Godina									
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
Fizičke osobe bez djelatnosti	0	1	0	0	4	3	5	6	5	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	20	20	20	19	23	26	26	31	36	
Rudarstvo i vađenje	5	5	6	4	3	1	1	1	0	
Prerađivačka industrija	411	391	377	385	397	384	363	375	378	
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	7	8	4	8	6	5	7	11	8	
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	11	12	14	15	17	19	21	20	18	
Građevinarstvo	450	462	440	446	440	436	437	452	492	
Trgovine na veliko i malo te popravak motornih vozila i motocikala	1.189	1.141	1.084	1.064	1.060	1.014	1.022	1.019	1.072	
Prijevoz i skladištenje	210	212	196	209	215	219	215	264	328	
Djelatnost pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane	198	219	235	264	295	301	307	369	432	
Informacije i komunikacije	175	184	183	207	212	212	217	220	228	
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	36	40	29	29	29	31	15	15	16	
Poslovanje nekretninama	228	210	218	213	226	206	197	202	225	

Djelatnost	Godina								
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	776	783	795	830	850	880	927	972	1.051
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	114	119	119	131	148	156	176	202	214
Javna uprava i obrana	3	3	3	3	3	3	4	4	3
Obrazovanje	34	34	36	36	39	51	53	55	68
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	60	66	77	81	81	83	91	91	97
Umjetnost, zabava i rekreacija	38	37	45	49	61	60	60	59	71
Ostale uslužne djelatnosti	135	153	154	175	182	189	191	200	219
Djelatnost kućanstava kao poslodavaca	0	0	1	0	0	0	0	0	0
UKUPNO GRAD RIJEKA	4.100	4.100	4.036	4.168	4.291	4.279	4.335	4.568	4.961

Izvor: Izrada autora prema podacima FINA-e i Izvješća o stanju u prostoru Grada Rijeke za razdoblje 2007. - 2018. godine

Broj poduzetnika je od 2010. do 2018. godine porastao za 27%, odnosno na međugodišnjoj je razini u prosjeku rastao za 5,4%. Promatrajući strukturu poduzetnika prema djelatnostima, pet najznačajnijih djelatnosti, tj. prerađivačka industrija, građevinarstvo, trgovina, prijevoz i skladištenje te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, u 2010. godini obuhvaćale su 74% ukupnog broja poduzetnika, a do 2018. godine zabilježeno je smanjenje na 67%. Unutar ovih djelatnosti, poduzetnici su 2010. godine ostvarili 83% ukupnih prihoda te zapošljavali 79% ukupnog broja zaposlenih, dok je 2019. godine ostvareno 81% ukupnih prihoda te udio od 71% od ukupnog broja zaposlenih. U okviru istih pet najznačajnijih djelatnosti, u promatranom razdoblju djelatnosti prerađivačke industrije i trgovine zabilježile su pad broja poduzetnika, a najveći rast zabilježen je u djelatnosti prijevoza i skladištenja, i to 56%. Pad broja poduzetnika u djelatnosti trgovine očitovao se i u padu broja zaposlenih. Za razliku od prihoda, čiji je pad zaustavljen 2013. (početak izlaska iz ekonomske krize), kada raste sveukupna potražnja na tržištu, broj poduzetnika uz određene oscilacije pada do kraja promatranog razdoblja. Pad broja poduzetnika u djelatnosti trgovine uglavnom slijedi trendove drugih većih gradova u RH, gdje se otvaranjem većih trgovačkih centara, naročito poznatih trgovačkih lanaca, jača konkurencija ponude i cijena koju male trgovine ne mogu pratiti. Dio uzroka je i prijelaz dijela zaposlenih u veće trgovačke lance koji svoje sjedište nemaju na području Grada, pa podaci FINA-e ne mogu pratiti taj podatak.

Tablica 11: Broj zaposlenih kod riječkih poduzetnika od 2010. do 2019. prema djelatnosti

Djelatnost	Godina									
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Fizičke osobe bez djelatnosti	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	114	110	121	121	129	129	142	137	133	142
Rudarstvo i vađenje	270	254	2	2	0	0	0	0	0	0
Prerađivačka industrija	7.396	6.694	6.299	6.282	5.765	5.737	5.132	5.086	3.533	4.136
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	158	161	168	171	169	169	135	132	131	131
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	930	934	956	957	975	998	1.000	963	1.004	1.012

Djelatnost	Godina									
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Građevinarstvo	1.803	1.876	1.659	1.644	1.641	1.657	1.664	1.572	1.725	1.799
Trgovine na veliko i malo, te popravak motornih vozila i motocikla	7.638	8.600	7.893	7.668	7.357	7.530	7.289	7.372	7.391	7.269
Prijevoz i skladištenje	5.386	5.973	5.383	5.876	5.055	4.887	4.579	4.627	4.781	4.812
Djelatnost pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane	1.113	1.190	1.085	1.308	1.436	1.437	1.569	1.789	1.749	1.766
Informacije i komunikacije	842	956	916	924	913	904	945	987	1.032	1.089
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	100	106	96	101	108	112	55	55	51	43
Poslovanje nekretninama	227	250	202	235	242	225	275	265	293	320
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	3.046	2.447	2.495	2.833	2.987	3.084	3.252	3.373	3.551	3.844
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.794	2.093	2.051	1.655	1.603	1.723	2.003	1.987	1.920	1.965
Javna uprava i obrana	12	13	13	13	13	13	13	30	60	70
Obrazovanje	98	136	144	164	183	209	205	179	211	226
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	425	453	466	528	566	644	686	701	808	863
Umjetnost, zabava i rekreacija	165	195	230	296	326	420	338	277	661	652
Ostale uslužne djelatnosti	382	425	432	429	436	468	483	457	490	511
Djelatnost kućanstava kao poslodavaca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO GRAD RIJEKA	31.899	32.866	30.611	31.207	29.905	30.346	29.765	29.989	29.525	30.651

Izvor: Izrada autora prema podacima FINA-e i Izvješća o stanju u prostoru Grada Rijeke za razdoblje 2007. - 2018. godine

Tablica 12: Ukupni prihodi riječkih poduzetnika od 2010. do 2019. prema djelatnosti

Djelatnost	Godina									
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Fizičke osobe bez djelatnosti	0	945.589	0	0	1.966.944	1.874.630	3.142.790	4.275.980	3.495.610	3.586.388
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	49.859.176	58.545.971	51.822.312	56.963.807	48.762.446	47.340.139	48.432.490	43.334.116	54.007.035	60.018.726
Rudarstvo i vađenje	172.785.921	126.072.721	63.422.933	391.707	25.952	0	1.602	4.007.385	0	0
Prerađivačka industrija	3.195.523.213	4.935.324.485	3.984.292.114	2.908.086.141	2.858.896.081	3.305.738.263	2.963.446.163	3.407.501.961	1.916.693.780	2.296.959.006
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	104.235.475	105.714.827	127.417.392	134.097.930	112.814.277	118.769.941	108.598.766	104.630.451	107.642.199	105.918.448
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	297.764.374	322.380.724	375.812.927	377.630.327	322.525.627	351.225.543	354.275.287	401.898.609	458.680.365	447.307.221
Građevinarstvo	933.166.530	760.646.064	648.065.179	690.908.629	741.899.738	1.092.454.979	1.247.722.478	893.705.240	986.522.332	915.663.082
Trgovine na veliko i malo, te popravak motornih vozila i motocikla	8.307.286.727	9.106.301.210	6.644.618.757	6.671.470.285	6.862.649.927	7.221.699.595	7.348.912.915	8.192.212.418	8.795.075.543	8.803.868.627
Prijevoz i skladištenje	2.302.065.307	2.466.326.215	2.486.756.595	2.538.333.885	2.270.389.813	2.250.327.985	2.227.689.555	2.450.126.945	2.680.638.171	2.779.319.791
Djelatnost pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane	249.690.942	266.940.916	258.975.106	346.789.856	362.694.528	373.535.571	422.153.521	510.614.587	479.869.855	511.513.320
Informacije i komunikacije	364.159.711	384.896.071	341.403.357	335.666.059	307.373.558	324.132.072	366.955.997	742.072.701	484.465.162	543.718.469
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	23.365.625	24.724.990	24.754.118	36.759.027	20.248.342	19.928.244	9.691.327	22.097.274	23.422.600	15.072.182
Poslovanje nekretninama	1.396.915.049	148.780.140	203.650.883	213.449.836	224.559.683	199.568.605	226.369.502	260.943.524	236.764.063	231.980.215
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	985.326.263	1.008.826.231	998.920.256	1.370.860.954	1.279.193.487	1.264.763.615	1.350.677.760	1.422.511.049	1.520.276.367	1.693.541.891
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	284.723.710	333.229.915	357.443.632	370.415.224	414.544.813	495.706.186	666.337.460	781.095.657	810.797.272	894.717.904
Javna uprava i obrana	5.247.274	5.369.325	3.890.039	3.599.232	3.427.723	3.418.174	4.367.001	10.144.520	18.537.846	31.739.256
Obrazovanje	23.146.046	26.352.852	32.736.264	34.525.512	41.449.286	44.317.323	38.301.788	34.590.739	40.574.399	46.675.398
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	147.602.955	185.065.624	193.143.651	215.191.902	251.012.935	274.931.065	302.715.078	330.858.217	401.548.694	372.188.102
Umjetnost, zabava i rekreacija	93.287.524	102.743.357	96.357.836	175.196.431	199.738.142	268.340.998	255.041.593	287.028.755	487.299.832	470.765.890
Ostale uslužne djelatnosti	116.313.949	125.864.619	123.905.355	138.905.355	102.004.818	104.057.554	109.379.067	111.941.904	90.511.381	96.651.703

Djelatnost	Godina									
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Djelatnost kućanstava kao poslodavaca	0	0	1.016	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO GRAD RIJEKA	19.052.465.771	20.495.051.846	17.017.389.722	16.619.242.099	16.426.178.120	17.762.130.482	18.054.212.140	20.015.592.032	19.596.822.506	20.321.205.619

Izvor: Izrada autora prema podacima FINA-e i Izvješća o stanju u prostoru Grada Rijeke za razdoblje 2007. - 2018. godine

U razdoblju od 2010. do 2019. godine, najveće gubitke zabilježile su djelatnosti građevinarstva i prerađivačke industrije. Broj poduzetnika u okviru prerađivačke industrije opao je za 9% no prihodi su smanjeni za 41%, a broj zaposlenih za 44% što je prvenstveno uvjetovano krizom u brodogradnji. U djelatnosti građevinarstva je u promatranom razdoblju povećan broj poduzetnika (9%), prihodi su pali za 1,9%, a broj zaposlenih za 0,22%. Zbog smanjenja građevinskih investicija i velikoga gubitka radne snage u prvim godinama financijske krize, poduzetnici u ovoj djelatnosti bili su najviše izloženi negativnom utjecaju stagnacije gospodarstva. Ipak, podaci od 2015. na dalje ukazuju na promjenu trenda, naročito u pogledu ostvarenja prihoda.

Djelatnost prijevoza i skladištenja je u razdoblju 2010. - 2019. godine doživjela određene strukturne promjene. Broj poduzetnika povećan je, naime, za 56%, prihodi su se povećali za 20%, a broj zaposlenih smanjen je za 10%, što je posljedica gašenja većih poduzeća i otvaranja brojnih manjih. Zbog modernizacije poslovanja, naročito u segmentu špedicije i transporta, smanjen je broj radnika što je pomoglo poduzetnicima u ovoj djelatnosti da se lakše nose s posljedicama ekonomske krize, koju su poduzetnici u ostalim djelatnostima najsnažnije osjetili u razdoblju od 2010. do 2012. godine.

Od poduzetnika koji posluju u pet najznačajnijih djelatnosti riječkoga gospodarstva, tijekom razdoblja 2010. - 2019. godine najbolje rezultate ostvarili su oni u Stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima. U promatranom razdoblju broj poduzetnika je povećan za 35%, ukupni prihodi za 71%, a broj zaposlenih za 26%. U istom razdoblju, broj poduzetnika u Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane povećan je za 118%, prihodi za 105%, a broj zaposlenih za 59%. Veoma visoke stope rasta bilježi i djelatnost Umjetnost, zabava i rekreacija unutar koje je broj poduzetnika povećan za 87%, broj zaposlenih za 295%, a porast prihoda iznosi 405%. Ovaj podatak govori nam i o velikom doprinosu kreativnih industrija za gospodarstvo. Također, treba spomenuti da je broj poduzetnika u djelatnosti Informacije i komunikacije povećan za 30%, uz povećanje prihoda za 49%. Ovi posljednji podaci govore u prilog promjenama koje se događaju u strukturi riječkoga gospodarstva u posljednjih desetak godina i utjecaju strateškog opredjeljenja Grada da se gospodarstvo gradi na temeljima društva znanja i novih tehnologija te u smjeru destinacije urbanog turizma. Potrebno je i dalje nastaviti ulagati u razvoj spomenutog, no usporedno s navedenim, ne smije se dopustiti dodatni pad industrije koja i dalje generira veliki broj radnih mjesta te ostvaruje financijsku dobit. Ono što se također može je povezati sektor industrije sa sektorom znanosti i obrazovanja, a sa svrhom implementacije novih znanja i tehnologija i u ovom području. Takva suradnja rezultirat će povećanjem ekonomskih performansi djelatnosti industrije, a također i otvaranjem novih radnih mjesta te naposljetku otvaranjem novih mogućnosti za život i rad u Rijeci.

Nedvojbeno je da su u razdoblju 2010. - 2019. godine vidljive značajne promjene u strukturi zaposlenih i ostvarenim prihodima. Prerađivačka industrija druga je najznačajnija djelatnost u Rijeci nakon trgovine koja je u Hrvatskoj, kao i u drugim tranzicijskim zemljama, vodeća ili visoko zastupljena djelatnost. Prijevoz i skladištenje, kao djelatnosti tradicionalno vezane u riječku luku, prema broju zaposlenih i ostvarenim prihodima, predstavljaju treću najrazvijeniju skupinu djelatnosti riječkog gospodarstva. Pad prihoda i broja zaposlenih svakako su odraz nestabilnosti proizašlih iz diskontinuiteta u provedbi sustavne izgradnje riječkoga prometnoga pravca i razvoja logistike. Utjecaji ulaganja Države i Lučke uprave u razvoj sustava (Zagrebačka obala kao Deep Sea Terminal, izgradnja ceste D-403 i željezničke infrastrukture) te pojedinih koncesionara bit će vidljivi u sljedećem razvojnom razdoblju. Četvrtu najznačajniju sastavnicu riječkog gospodarstva čine Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, tj. brojni gospodarski subjekti orijentirani na primjenu i razvoj novih tehnologija te na europsko i globalno tržište. Za razliku od prethodnih, ova skupina djelatnosti pokazuje kontinuirani rast tijekom cijelog promatranog razdoblja tj. od 2010. - 2019. godine (broj zaposlenih naglo je pao u 2011. godini, no otad bilježi konstantni rast). Razlozi dobrih rezultata su kompleksni, a jedan od njih svakako predstavljaju aktivnosti Grada Rijeke i Sveučilišta u Rijeci u segmentu promicanja, poticanja i sudjelovanja u projektima

korištenja novih tehnologija. Iznimno je važan nastavak i pojačavanje suradnje Grada sa Sveučilištem te povezivanje Sveučilišta i gospodarskog sektora ne samo kroz nove tehnologije već i kroz zapošljavanje kadrova. Rezultati ovakve suradnje, iako minimalne, već sad su vidljivi, a dodatnim ulaganjima postali bi još i veći. Riječko sveučilište generator je stručnih kadrova u gotovo svim područjima relevantnim za razvoj Grada te je potrebno potaknuti poduzeća na zapošljavanje tih “domaćih” kadrova. Ovim bi se također, između ostalog, doprinijelo privlačenju i zadržavanju mladih na području Grada.

Kako bi se detaljnije prikazali ekonomski pokazatelji te dodatno utvrdile najznačajnije djelatnosti na području Grada Rijeke u nastavku je prikazana tablica koja uspoređuje podatke za 2018. i 2019. godinu s naglaskom na ulaganja u dugotrajnu imovinu.

Tablica 13: Pokazatelji poslovanja riječkih poduzeća 2018. i 2019. prema djelatnosti

Djelatnost	Ukupni prihodi u 2018.	Ukupni prihodi u 2019.	Indeks 2019./2018.	Investicije u novu dugotrajnu imovinu u 2018.	Investicije u novu dugotrajnu imovinu u 2019.	Indeks 2019./2018.	Broj zaposlenih u 2018.	Broj zaposlenih u 2019.	Indeks 2019./2018.
Fizičke osobe bez djelatnosti	3.495.610	3.586.388	102,6	0	0	0,0	1	1	100
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	54.007.035	60.018.726	111,1	241.182	44.591	18,5	133	142	106,8
Rudarstvo i vađenje	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0
Prerađivačka industrija	1.916.693.780	2.296.959.006	119,8	70.680.060	68.267.882	96,6	3.533	4.136	117,1
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	107.642.199	105.918.448	98,4	0	0	0,0	131	131	100,0
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	458.680.365	447.307.221	97,5	54.919.080	52.148.488	95,0	1.004	1.012	100,8
Građevinarstvo	986.522.332	915.663.082	92,8	15.146.796	16.216.741	107,1	1.725	1.799	104,3
Trgovine na veliko i malo, te popravak motornih vozila i motocikla	8.795.075.543	8.803.868.627	100,1	29.400.327	84.556.869	287,6	7.391	7.269	98,3
Prijevoz i skladištenje	2.680.638.171	2.779.319.791	103,7	26.814.777	37.761.322	140,8	4.781	4.812	100,6
Djelatnost pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane	479.869.855	511.513.320	106,6	5.882.433	6.922.465	117,7	1.749	1.766	101,0
Informacije i komunikacije	484.465.162	543.718.469	112,2	5.545.570	7.176.573	129,4	1.032	1.089	105,5
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	23.422.600	15.072.182	64,3	29.026	71.437	246,1	51	43	84,3
Poslovanje nekretninama	236.764.063	231.980.215	98,0	8.965.698	1.907.713	21,3	293	320	109,2
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1.520.276.367	1.693.541.891	111,4	25.351.571	32.454.720	128,0	3.551	3.844	108,3
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	810.797.272	894.717.904	110,4	3.820.866	1.887.705	49,4	1.920	1.965	102,3
Javna uprava i obrana	18.537.846	31.739.256	171,2	508.310	146.193	28,8	60	70	116,7
Obrazovanje	40.574.399	46.675.398	115,0	466.601	41.955	9,0	211	226	107,1
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	401.548.694	372.188.102	92,7	9.599.985	9.919.450	103,3	808	863	106,8
Umjetnost, zabava i rekreacija	487.299.832	470.765.890	96,6	135.147.184	55.482.875	41,1	661	652	98,6
Ostale uslužne	90.511.381	96.651.703	106,8	649.961	4.873.233	749,8	490	511	104,3

Djelatnost	Ukupni prihodi u 2018.	Ukupni prihodi u 2019.	Indeks 2019./2018.	Investicije u novu dugotrajnu imovinu u 2018.	Investicije u novu dugotrajnu imovinu u 2019.	Indeks 2019./2018.	Broj zaposlenih u 2018.	Broj zaposlenih u 2019.	Indeks 2019./2018.
djelatnosti									
UKUPNO GRAD RIJEKA	19.596.822.506	20.321.205.619	103,7	393.169.427	379.880.212	96,6	29.525	30.651	103,8

Izvor: Izrada autora prema podacima FINA-e

Promatrajući tablicu može se zaključiti da se i prema ovim parametrima izdvaja pet najznačajnijih djelatnosti: prerađivačka industrija, građevinarstvo, trgovina, prijevoz i skladištenje te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. Također, U usporedbi s 2018. godinom u 2019. godini vidljiv je , također, porast prihoda u četiri djelatnosti (prerađivačka industrija, trgovina, prijevoz i skladištenje te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti) dok su poduzetnici u djelatnosti građevinarstva ostvarili pad prihoda od 7,2%. No, sektor građevinarstva u 2019. godini imao je povećanje broja zaposlenih za 4,3% te su poduzetnici u ovoj djelatnosti investirali u novu dugotrajnu imovinu 7,1% više sredstava u odnosu na 2018. godinu.

Vežano za podatke o porastu ukupnih prihoda, najveći je porast zabilježen u segmentu Prerađivačke industrije od 19,8%, odnosno povećanje prihoda za 380 mil. kuna. Ako uzmemo činjenicu da je najveće poduzeće u ovom segmentu 3. MAJ Brodogradilište d.d. imalo pad prihoda od 5,5%, predvodnik pozitivnih rezultata je poduzeće JGL – Jadran galenski laboratorij d.d. sa povećanjem ukupnih prihoda za 26%, odnosno za 117,5 mil. kuna. Značajno povećanje ukupnih prihoda u 2019. godini, u usporedbi s 2018. ostvarili su poduzetnici u Stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (11,4%, odnosno za 173 milijuna kuna). U ovom segmentu na međugodišnjoj razini povećan je broj zaposlenih za 8,3% te ulaganja u novu dugotrajnu imovinu 28%. Ako u obzir uzmemo i činjenicu da poduzetnici u ovom segmentu ostvaruju 29% ukupne neto dobiti, a da su istu u 2019. godini povećali za 12,2%, onda možemo reći kako su u okviru pet najznačajnijih djelatnosti, ostvarili najbolje poslovne rezultate.

Poduzetnici u djelatnosti Trgovine nisu ostvarili značajno povećanje prihoda u 2019. godini, imali su i neznatno smanjenje broja zaposlenih od 1,7%, ali i povećane investicije u novu dugotrajnu imovinu za 187,6%. Podatak o velikom investiranju u dugotrajnu imovinu, prvenstveno je vezan za najveće poduzeće u ovom segmentu Plodine d.d., koji u prosjeku na godišnjoj razini ostvaruje 50% prihoda i rashoda djelatnosti Trgovine te koje je u 2019. godini povećalo ukupne investicije za 80% u odnosu na 2018. godinu. Poduzetnici u djelatnosti Prijevoza i skladištenja u 2019. godini ostvarili su povećanje ukupnih prihoda za 3,7% i značajno povećanje investicija u novu dugotrajnu imovinu od 28%.

Iako je u djelatnosti Umjetnost, zabava i rekreacija, gledajući podatke od 2010. do 2019. godine, vidljiv dugoročan trend rasta svih pokazatelja, u 2019. godini zabilježen je pad u odnosu na 2018. godinu, a ponajviše u segmentu investicija u novu dugotrajnu imovinu.

Od ostalih djelatnosti koje su bitne za strateško usmjerenje razvoja gospodarstva Grada Rijeke, potrebno je izdvojiti povećanje ukupnih prihoda od 12,2% na međugodišnjoj razini kod poduzetnika u djelatnosti Informacije i komunikacije, uz povećanje broja zaposlenih od 5,5% te povećanje investicija u novu dugotrajnu imovinu od 29,4%. Poslovanje poduzetnika u Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane, na međugodišnjoj razini zabilježili su povećanje ukupnih prihoda za 6,6%, povećanje broja zaposlenih za 1% i povećanje investicija u novu dugotrajnu imovinu za 17,7%.

Tablica 14: Rezultati poduzetnika u 10 hrvatskih gradova prema neto dobiti 2019.

Grad	Broj poduzet.	Rang u RH	Ukupni prihodi	Rang u RH	Dobit razdoblja	Rang u RH	Gubitak razdoblja	Rang u RH	Konsolid. financ. rezul.	Rang u RH	Broj zaposl.	Rang u RH
Zagreb	45.608	1	399.898.534	1	26.253.920	1	7.744.148	1	18.509.772	1	372.776	1
Poreč	1.432	11	6.893.223	13	796.094	4	89.982	25	706.112	2	10.944	12
Rijeka	5.020	3	20.321.206	3	1.162.922	3	521.074	3	641.848	3	30.651	3
Sv. Nedelja	920	18	12.177.884	7	709.457	7	87.916	26	621.541	4	10.066	14
Dubrovnik	2.341	7	8.001.638	11	733.997	5	136.380	11	597.616	5	12.890	9
Vel. Gorica	1.768	9	13.967.904	6	682.070	8	123.363	12	558.707	6	12.924	8
Vukovar	560	30	10.064.952	8	563.199	11	58.696	40	504.503	7	5.448	23
Zadar	2.948	6	8.833.826	9	711.600	6	214.501	9	497.099	8	16.220	6
Varaždin	2.091	8	15.157.089	5	591.622	10	104.004	18	487.619	9	20.780	5
Rovinj	910	19	4.029.869	23	409.813	14	47.437	45	362.376	10	5.688	22
UKUPNO	63.598		499.346.124		32.614.695		9.127.501		23.487.194		498.387	
RH	136.260		796.126.335		48.872.344		17.591.012		31.281.333		969.776	
UDJELI	46,7%		62,7%		66,7%		51,9%		75,1%		51,4%	

Izvor: FINA

Analiza podataka po gradovima potvrđuje veliku koncentraciju poslovanja poduzetnika, obveznika poreza na dobit na 10 najutjecajnijih gradova prema kriteriju neto dobiti, čiji je udio 46,7% u broju poduzetnika, 51,4% u broju zaposlenih, 62,7% u ukupnim prihodima, 66,7% u dobiti razdoblja, 51,9% u gubitku razdoblja te 75,1% u neto dobiti na razini RH. Tome je tako prvenstveno zbog udjela poduzetnika sa sjedištem u Zagrebu, koji su, očekivano, ostvarili najveću neto dobit, u iznosu od 18,5 milijardi kuna. Unutar velikih gradova izrazito se izdvaja Grad Zagreb u kojemu sjedište ima čak 33,5% svih poduzetnika u Hrvatskoj, u kojemu je zaposleno 38,6% svih zaposlenih u hrvatskom gospodarstvu (s prosječnom plaćom od 6.402 HRK) i u kojemu se ostvaruje 57% dobiti svih hrvatskih tvrtki. Iza Zagreba, prema iskazanom konsolidiranom financijskom rezultatu (ostvarenoj neto dobiti), su poduzetnici Poreča i Rijeke. Grad Rijeka ima 3,7% udio u ukupnom broju poduzetnika, 2,6% udio u ukupnim prihodima, 2,4% udio u dobiti razdoblja, 2,9% udio u gubitku razdoblja, 2,1% udio u neto dobiti te 3,2% udio u ukupnom broju zaposlenih na razini RH. Gledajući ukupni rang na razini RH, Rijeka je po svim pokazateljima prikazanim u tablici rangirana na 3. mjestu.

Tablica 15: Tvrtke na 10.000 stanovnika u 10 najvećih gradova RH prema broju stanovnika

Grad	Broj tvrtki	Broj stanovnika (procjena za 2018.)	Postotak tvrtki u odnosu na broj stanovnika	Broj tvrtki na 10.000 stanovnika
Zagreb	44.346	806.341	5,50%	4,4346
Split	7.538	170.419	4,42%	0,7538
Rijeka	5.020	117.415	4,28%	0,5020
Osijek	3.135	101.911	3,08%	0,3135
Zadar	2.799	75.194	3,72%	0,2799
Velika Gorica	1.713	62.497	2,74%	0,1713
Pula	2.964	56.388	5,26%	0,2964
Slavonski Brod	1.122	53.614	2,09%	0,1122
Karlovac	1.164	51.447	2,26%	0,1164
Sisak	807	42.844	1,88%	0,0807

Izvor: HGK - digitalna komora i DZS - gradovi u statistici (04.10.2020.)

Gledajući pokazatelje o broju poduzeća na 10.000 stanovnika za zaključiti je da je isti uvjetovan brojem stanovnika pojedinog grada. Trend govori da grad sa većim brojem stanovnika ima veći broj poduzeća, osim u slučaju Pule koja se po broju stanovnika nalazi na sedmom mjestu dok se po broju poduzeća nalazi na petom mjestu. Prema navedenom pokazatelju, na vrhu se ističe Grad Zagreb s 4,4 poduzeća na 10.000 stanovnika, no Zagreb ima i daleko najveći broj stanovnika. Ako gledamo broj poduzeća prema broju stanovnika pojedinog grada, i dalje je na prvom mjestu Grad Zagreb, ali ne toliko nadmoćno. Na području Grada Rijeke u 2019. godini poslovalo je 5.020 poduzeća što iznosi 0,5 poduzeća na 10.000 stanovnika. U svim segmentima Rijeka se nalazi na trećem mjestu osim u *Broju poduzeća u odnosu na broj stanovnika* gdje je četvrta, odmah iza Pule.

Iako je broj poduzeća u odnosu na broj stanovnika zanimljiv pokazatelj, treba navesti da taj pokazatelj ništa ne govori o uspješnosti poslovanja tih poduzeća. Kada su u pitanju poduzeća, ipak su najznačajniji financijski pokazatelji o uspješnosti njihovog poslovanja, a upravo to su pokazatelji po kojima je Rijeka među tri vodeća grada u Republici Hrvatskoj.

Poslovna potporna infrastruktura

Poslovna potporna infrastruktura obuhvaća poduzetničke potporne institucije, poslovne zone i mjere za poticanje i razvoj poslovanja, a odnosi se na industrijske i tehnološke parkove, poslovne inkubatore, centre izvrsnosti i druge oblike potpore razvoju poduzetništva. Grad Rijeka dugi niz godina ulaže napore i resurse kako bismo unaprijedili postojeće značajne kapacitete i razvili nove koji se odnose na infrastrukturu poslovne potpore.

Tablica 16: Poduzetničke potporne institucije na području grada Rijeke u 2020.

Riječka razvojna agencija PORIN d.o.o.	RRA Porin osnovana je 1996. godine kao poduzetnički inkubatori i otad se neprestano razvija kao potporna institucija za razvoj malog i srednjeg poduzetništva, a od 2004. godine kao razvojna agencija s ciljem pružanja sustavne potpore pri pokretanju i razvoju gospodarskih subjekata na području Rijeke. PORIN je danas u 100% vlasništvu Grada Rijeke, te upravlja Poduzetničkim inkubatorom za uslužne djelatnosti Torpedo, Coworking prostorom te Tehnološko-edukacijskim poduzetničkim inkubatorom Proizvodni park Torpedo.
Poduzetnički inkubator za uslužne djelatnosti Torpedo	Jedan od glavnih ciljeva poduzetničkih inkubatora je pružanje kvalitetnih uvjeta i podrške na početku poslovnoga puta poduzetnika i obrtnika, odnosno omogućavanje jednostavnijeg i povoljnijeg pristupa poslovnom prostoru, edukacijama, savjetovanju te potencijalnim poslovnim prilikama unutar samih inkubatora. Pravo korištenja usluga programa poduzetničkih inkubatora te korištenja poslovnog prostora imaju poduzetnici i obrtnici koji samostalno i trajno obavljaju gospodarsku djelatnost. Poduzetnici i obrtnici upisani u odgovarajući registar u razdoblju ne duljem od tri godine do dana podnošenja prijave na natječaj za ulazak u poduzetnički inkubator mogu se prijaviti u program inkubacije i akceleracije, dok se oni koji su upisani u razdoblju duljem od tri godine mogu prijaviti u program post-inkubacije.
Tehnološko-edukacijski poduzetnički inkubator – Proizvodni park Torpedo	PP Torpedo usmjeren je razvoju poduzetništva te povezivanju i implementaciji novih tehnologija s gospodarskim sektorom. Opremljen je 3D tehnologijom koja omogućuje poboljšanje proizvoda, dizajn budućnosti, povratno inženjerstvo, brzinu proizvodnje, smanjenje potrošnje materijala te izradu više sklopova u jednom. Ovaj inkubator smatra se naprednom poduzetničkom infrastrukturom sa 16 inkubacijskih prostora te mogućnošću korištenja konferencijske i računalne predavaonice.
Coworking prostor	Riječka razvojna agencija Porin početkom 2015. godine pokrenula je prvi otvoreni radni prostor – Coworking prostor. Riječ je o prostoru za rad koji se može unajmiti te je namijenjen poduzetnicima i obrtnicima koji nemaju potrebu za vlastitim prostorom ili im vlastiti poslovni prostor u određenim situacijama (poslovni sastanci, prezentacije) ne zadovoljava njihove specifične potrebe.
Startup inkubator Rijeka	Integralni dio Odjela gradske uprave za poduzetništvo Grada Rijeke. Startup inkubator Rijeka započeo je s radom u veljači 2013. sa svrhom podrške razvoju novih poslovnih ideja. Od početka do 2018. godine inkubator je bio namijenjen fizičkim osobama do 29 godina starosti, a s 10. generacijom korisnika, koja je započela s radom u studenom 2018., dobna je granica ukinuta. Namjena inkubatora je pružanje usluga edukacija kroz predavanja i radionice, osiguravanje radnog prostora s pristupom brzom internetu u trajanju od godinu dana, pružanje podrške stručnjaka iz mentorske mreže u razradi poslovne ideje, davanje novčanih nagrada za najbolje timove, pomoć u izradi i primjeni poslovnog plana, povezivanje s potencijalnim investitorima, suradnja s međunarodnom startup- scenom.
SMART RI d.o.o.	Osnovano je u svojstvu upravljanja i nositelja projekata CEKOM-a za pametne gradove, a temeljna mu je svrha integracija i koordinacija zajedničkih projektnih aktivnosti gospodarskih subjekata i znanstvenih institucija unutar inovacijskog klastera.
Centri kompetencija - CEKOM	CEKOM za pametne gradove je inovacijski klaster sa svrhom provođenja istraživačko-razvojnih projekata i razvoja kompetencija u domeni primjene pametnih tehnologija za pametne gradove, čime doprinosi rješavanju suvremenih izazova urbanih ekosustava sa ciljem unaprjeđenja kvalitete života i standarda građana. Klaster ujedno omogućava komercijalizaciju znanstveno-istraživačkih postignuća unutar dva tematska područja Strategije pametne specijalizacije (S3): Energija i održivi okoliš te Promet i mobilnost. CEKOM za pametne gradove uključuje suradnju između 16 privatnih i javnih poduzeća te četiri institucije za istraživanje i širenje znanja na projektnim aktivnostima. Ovim klasterom osigurava se provođenja projekata u šest područja: Pametna ekonomija (SMARTCITY.SURNIMO), Pametna mobilnost (SMARTCITY.TRANS), Pametni okoliš (SMARTCITY.ENERGY), Pametni građani (SMARTCITY.MODESTY), Pametni način

	života (SMARTCITY.LIVING) i Pametna uprava (SMARTCITY.4DII)
PAR - visoka poslovna škola	Poslovna akademija Rijeka osnovana je s idejom razvoja edukacijskih programa i poslovnog savjetovanja koji se temelje na iskustvu, procjeni potreba gospodarstva te kontinuiranom praćenju stručnih znanstvenih inovacija i trendova. Partneri su njemačke poslovne škole BA Nordhessen GmbH te studentima pružaju mogućnost upisa međunarodnog stručnog studija. 2011. godine osnovali su Visoku poslovnu školu koja nudi preddiplomski stručni studij i specijalistički studij Poslovnog upravljanja. Od ostalih usluga usmjerenih studentima nude Studentski poduzetnički inkubator, stručnu praksu i savjetovalište za studente, a provode i razne projekte (E-zapošljavanje, Erasmus+) te modele cjeloživotnog obrazovanja.
Centar za transfer tehnologije	CTT daje tehničko mišljenje, izrađuje financijsko – ekonomsku analizu i analizu tržišta. CTT je mjesto gdje se poduzetnici mogu informirati o svim programima Vlade RH i Ministarstva i koje im može pružiti savjetodavne i konzultantske usluge, tj. usluge sustavne podrške programima razvoja maloga gospodarstva. Cilj Centra za transfer tehnologije je osiguravanje poveznice – mosta između Sveučilišta, znanosti, znanja i gospodarstva i to pretežno za potrebe podrške malim i srednjim tvrtkama
Ured za transfer tehnologije Sveučilišta u Rijeci	SuR UTT osnovan je u ožujku 2009. godine na inicijativu Sveučilišta, a u sklopu Projekta tehnologijskog razvitka Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te uz financijsku podršku Svjetske banke. Predstavlja važnu vezu akademske i poslovne zajednice koji potiče istraživački i stručni rad te promiče zaštitu i komercijalizaciju rezultata toga rada koji predstavlja intelektualno vlasništvo na dobrobit Sveučilišta i svih njenih Sastavnica.
STeP Ri	Znanstveno-tehnologijski park Sveučilišta u Rijeci d.o.o. osnovalo je u kolovozu 2008. godine Sveučilište u Rijeci uz podršku Grada Rijeke te PGŽ kao partnera u projektu Znanstveno-tehnologijski park Sveučilišta u Rijeci. Svrha osnivanja STeP Ri jest kroz sinergiju znanstvenih, tehnologijskih i poduzetničkih potencijala Sveučilišta i regije potaknuti brži razvoj znanosti i poduzetništva i tako stvoriti dodatne vrijednosti koje će doprinijeti bržem ekonomskom razvoju i konkurentnosti regije i zemlje. Osnovne usluge su: zaštita i transfer intelektualnog vlasništva, inkubacija poduzetnika (tzv. <i>spin-off</i> tvrtke), licenciranje i komercijalizacija novonastalog proizvoda i-ili intelektualnog vlasništva.
Javna ustanova „Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije“ - Prigoda	Svrha Agencije je koordinacija i poticanje održivog ravnomjernog regionalnog razvoja županije te privlačenje potencijalnih ulagača u ključnim djelatnostima karakterističnim za razvoj područja. Predstavlja centar potpore Primorsko-goranskoj županiji i pravnim subjektima u njenom vlasništvu, jedinicama lokalne samouprave s područja županije te njihovim pravnim tijelima putem aktivnosti savjetodavne i stručne pomoći u pripremi i provedbi razvojnih projekata, kako lokalnog, tako i regionalnog, ali i nacionalnog značaja.

Izvor: Izrada autora

Osim navedenih PPI i dalje se planira razvoj i proširenje postojećih te pokretanje novih kapaciteta usmjerenih poticanju i razvoju poduzetništva i obrtništva na području Grada. Pored PPI, na području PGŽ postoje i poslovne zone u smislu infrastrukturno opremljenih područja definiranih prostornim planovima, namijenjenih obavljanju određenih vrsta poduzetničkih, odnosno gospodarskih aktivnosti.

Na području PGŽ, prema izvješću HGK - Županijske komore Rijeka *Poduzetničke zone u Primorsko-goranskoj županiji* iz 2017. godine, postoji 40 poslovnih zona od kojih se samo Poduzetnička zona Bodulovo odnosi na uži prostor Grada Rijeke što dodatno potvrđuje prostorni problem Rijeke te ne mogućnost širenja poduzetničkih zona.

Poduzetnička zona Bodulovo smještena je zapadno od postojećeg trgovačkog centra Peveš i u neposrednoj blizini Škurinjske ceste, kojom je omogućen pristup na zaobilaznicu Rijeke od koje je udaljena svega 1,2 km. S obzirom na udaljenost od ostale prometne infrastrukture, zona je udaljena cca. 3 kilometra od morske luke odnosno cca. 30 kilometara od zračne luke. Zbog neodgovarajućeg terena na kojem se nalazio dio zone, dosad je odrađen niz aktivnosti od otkupa dijela zemljišta, izgradnje pregradne brane kojom su Hrvatske vode riješile problem oborinskih voda do nasipavanja terena kojim su dobiveni novi platoi, odnosno povećana iskoristivost područja zone. Danas se područje zone proteže na nešto malo manje od 5 hektara površine. Na 11 građevinskih čestica ukupne površine 22.999 m², planira se izgradnja građevina poslovne namjene. Čestice su veličine od 1.029 m² do 8.558 m², a predviđena maksimalna bruto razvijena površina objekata na tim česticama iznosi od 712 m² do 8.800 m. U rujnu 2017. godine, Grad Rijeka je prijavio projekt „Izgradnja komunalne infrastrukture u Poduzetničkoj zoni Bodulovo“ na natječaj „Razvoj infrastrukture poduzetničkih zona“ kojeg je raspisalo Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta. Vrijednost projekta izgradnje komunalne infrastrukture iznosi 10.382.442,15 kuna. Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta donijelo je Odluku, kojom su Gradu Rijeci dodijeljena bespovratna sredstva za sufinanciranje Projekta u iznosu od 5.710.343,18 kuna.

Mjere za poticanje razvoja poduzetništva provode se temeljem *Općeg programa mjera poticanja razvoja poduzetništva na području Grada Rijeke* usvojenog 2008. godine koji se na godišnjoj bazi redovno ažurira i nadopunjuje. Program ukupno obuhvaća 23 mjere, a glavnina ih se odnosi na dodjelu bespovratnih subvencija poduzetnicima. Korisnici sredstava su subjekti malog gospodarstva koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i čije je sjedište na području Grada Rijeke, i udruge osnovane kao pravne osobe čija je svrha promicanje gospodarskih interesa članica klastera, koje imaju sjedište na području Grada Rijeke ili imaju članicu sa sjedištem na području Grada Rijeke, koje posluju pozitivno i koje ostvaruju suradnju sa znanstveno – istraživačkom institucijom.

Programom je obuhvaćeno šest područja poticanja razvoja poduzetništva:

1. Jačanje konkurentnosti poduzetnika,
2. Novi oblici obrazovanja i informiranja u poduzetništvu,
3. Financiranje poduzetništva,
4. Razvoj poduzetničke infrastrukture,
5. Promicanje poduzetničke kulture,
6. Stvaranje društvenih vrijednosti primjenom poduzetničkih načela.

Sredstva za provedbu mjera Programa, osiguravaju se u proračunu Grada i iz drugih izvora, a visinu sredstava određuje Gradonačelnik odnosno nositelj provedbe pojedinih mjera.

Iako se program redovno ažurira i nadopunjuje, obzirom da je donesen davne 2008. godine, trebalo bi osmisлити novi. Novi program treba biti sveobuhvatniji, odnosno izrađen u suradnji više gradskih odjela iako je isti u nadležnosti Odjela za poduzetništvo. Navedeno proizlazi iz činjenice da brojni faktori poput politike poslovnih prostora u vlasništvu grada, komunalne naknade, komunalnih doprinosa i ostalog što ima izravan utjecaj na poslovanje poduzetnika, nije u domeni samo jednog, nadležnog odjela.

U cilju unaprjeđenja poduzetništva i razvoja poduzetničke infrastrukture, Grad Rijeka još od 1996. provodi program poduzetničkih inkubatora kako bi poduzetnicima početnicima osigurao prostornu, edukativnu i savjetodavnu podršku u prvim fazama poslovanja. Sustav poduzetničkih inkubatora Grada Rijeke u postojećem razdoblju prolazi kroz brojna poboljšanja i novine, koje će riječkim poduzetnicima pružiti nove mogućnosti za rast i razvoj. Odlukom o korištenju usluga i poslovnih prostora poduzetničkih inkubatora Grada Rijeke od 27. svibnja 2020. proširuje se opseg usluga inkubatora koje se pružaju poduzetnicima, te se ujedno proširuje i krug potencijalnih korisnika. Do sada je pristup poduzetničkim inkubatorima bio omogućen isključivo poduzetnicima početnicima, dok će u novom režimu rada određeni programi, usluge i resursi inkubatora biti na raspolaganju i poduzetnicima izvan te kategorije. Pored postojećih usluga, u inkubatore se uvode programi akceleracije, post-inkubacije i virtualne inkubacije, čime se poduzetnicima u različitim fazama rasta i razvoja osigurava kvalitetna stručna, tehnička, edukativna i infrastrukturna podrška. Upravljanje novim aktivnostima vezanim uz provedbu post-inkubacijskih, akceleracijskih i virtualnih programa, kao i radnim jedinicama i *co-working* prostorima integriranim u poduzetničke inkubatore povjerava se Riječkoj razvojnoj agenciji Porin, koja će i dalje razvijati i provoditi inkubacijski program te pružati potrebnu pomoć svojim korisnicima kroz savjetovanja, edukacije i podrške u umrežavanju, internacionalizaciji poslovanja i pronalaženju izvora financiranja.

Grad Rijeka pokreće brojne inicijative i provodi projekte usmjerene razvoju ne samo gospodarstva već grada u cjelini. Kao primjer dobre prakse potrebno je izdvojiti Centar kompetencija za pametne gradove (CEKOM) koji podrazumijeva partnerstvo u inovacijskom klasteru koji povezuje gospodarske subjekte i istraživačke institucije na projektima istraživanja i razvoja u pametnim gradovima, a za cilj ima rješavanje izazova s kojima se gradovi nose, poput prometa, energetike, ekologije, infrastrukture, upravljanja resursima i slično. Drugi primjer dobre prakse je ITU mehanizam - Urbana aglomeracija Rijeka. ITU mehanizam je mehanizam EU proizašao u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine, (nastavit će se i u novom financijskom razdoblju 2021.-2027.) uveden s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja. Služi za provedbu aktivnosti održivog urbanog razvoja koji ima naglašenu teritorijalnu dimenziju te omogućava pružanje financijske potpore za provođenje integriranih aktivnosti. Urbana aglomeracija Rijeka osnovana je odlukom Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije 21. rujna 2015. godine, a zajedno s Rijekom čine ju još tri grada i šest općina. Za provedbu projekata održivog urbanog razvoja Urbanoj Aglomeraciji Rijeka je na raspolaganju 49,59 milijuna eura. Za potrebe UAR u sklopu Odjela za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem osnovana je Direkcija za provedbu integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU PT), dok je pri Uredu Grada formirana Služba za koordinaciju UA Rijeka koja koordinira tijela i timove UA Rijeka: Koordinaciju gradonačelnika i načelnika, Partnersko vijeće, Radnu skupinu za vrednovanje strategije te Savjet za konkurentnost (uz četiri tima pri Savjetu).

Tehnološko-edukacijski poduzetnički inkubator Proizvodni park Torpedo, kojim upravlja Riječka razvojna agencija Porin, još je jedan značajan projekt usmjeren k razvoju poduzetništva te povezivanju i implementaciji novih tehnologija s gospodarskim sektorom. Svrha projekta je proširenje sustava postojećih poduzetničkih inkubatora rekonstrukcijom Hale 14 (ex. Torpedo) i otvaranje tehnološkog parka aditivnih tehnologija uz opremanje vrhunskom 3D tehnologijom, kojom će se omogućiti optimizacija proizvoda, dizajn budućnosti, povratno inženjerstvo, brzina proizvodnje, smanjena potrošnja materijala te izrada više sklopova u jednom. Kroz projekt će se nabaviti 3D printer za metal većega volumena, 3D printer za metal manjega volumena, 3D printer za polimere, 3D printer za pješčane jezgre te 3D skener. Osim nabave i mogućnosti korištenja opreme, Hala će se staviti u funkciju napredne poduzetničke infrastrukture sa 16 inkubacijskih prostora uz mogućnost korištenja konferencijske i računalne predavaonice te edukacijske dvorane. Godine 2019. završeni su građevinski radovi, dok su u drugoj polovici 2020. u prostor inkubatora uselili prvi poduzetnici i obrtnici. Trenutno se radi na nabavi zadnjih komada industrijske opreme kako bi od kraja 2020. godine Proizvodni park Torpedo krenuo u rad punim kapacitetom.

Projekt Energana obuhvaća rekonstrukciju i prenamjenu zgrade energane bivše riječke Tvornice papira u *Startup* inkubator za kreativne tehnologije i IT industriju. Projekt je prijavljen na Javni poziv "Sustav start-up inkubatora na području Urbane aglomeracije Rijeka" (ITU mehanizam), koji je raspisalo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020, prioritetna os 3 "Poslovna konkurentnost", specifični cilj 3a2 "Omogućavanje povoljnog okruženja za razvoj poduzetništva". Za pripremu i provedbu projekta zaduženi su Odjel gradske uprave za poduzetništvo, kao nositelj, Odjel gradske uprave za urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem, Odjel gradske uprave za kulturu te Zavod za informatičku djelatnost. Ukupna vrijednost projekta je na razini 37.000.000,00 HRK. Ciljevi projekta su razviti urbanu poduzetničku infrastrukturu za potrebe inkubacije, razvoja i umrežavanja poduzetnika u ciljanim sektorima, osposobiti prvu generaciju krajnjih korisnika inkubatora te osigurati održivost budućeg poslovanja inkubatora. Projektom će se urediti 2.700 m² prostora zgrade energane bivše Tvornice papira, koji će biti na raspolaganju MSP zajedno s edukativnim programima, mrežom mentora te ostalim programskim aktivnostima s ciljem jačanja njihovog inovacijskog potencijala (networking, tematski događaji, konferencije i drugo). Podrška poduzetnicima pružat će se temeljem navedenih programskih aktivnosti u tri glavna tematska područja: umjetna inteligencija (AI) i Internet stvari (Internet of Things – IoT) (1), razvoj računalnih igara (2) te foto i video produkcija (3).

Prostor Energane uključuje 24 uredska prostora/inkubacijske jedinice za poduzetnike, foto i filmski studio, učionice, sobe za razgovor i sale za sastanke, multifunkcionalnu dvoranu, *coworking* prostor, podatkovni centar i druge funkcionalne i logističke jedinice neophodne za učinkoviti rad i ugodan boravak korisnika u inkubatoru.

Startup inkubator Rijeka, najznačajniji inkubator na području Grada, konstantno radi na unapređenju kvalitete svojih temeljnih zadaća odnosno pružanju sveobuhvatne podrške fizičkim osobama u razvoju i provedbi poduzetničke inicijative. Od 2018. godine ukinuta je dobna granica (do 30 godina) za korisnike inkubatora te su tako usluge inkubatora usmjerene svima s poslovnom idejom, neovisno o dobi. Model inkubiranja produžen je sa šest na osam mjeseci te podijeljen na tematske module, mentorska mreža pojačana je suradnjom s novim stručnjacima kojih je u 2020. godini bilo 48, a uvedene su i novčane nagrade za najbolje timove generacije. Rezultat ovih novina je rekordan odaziv korisnika i potencijalnih korisnika posljednje 12. generacije u povijesti rada inkubatora s ukupno 49 prijava. Programskom vijeću Startup inkubatora od listopada 2020. godine pridružili su se predstavnici gospodarskog sektora, odnosno jedni od najuspješnijih kompanija s ovog područja, Erste&Steiermärkische Bank d.d. i Infobip d.o.o., čiji će poduzetnički i stručni potencijal doprinijeti vrednovanju ideja i napretku timova koji se prati i ocjenjuje u sklopu aktivnosti ovog savjetodavnog tijela. Ulazak Erste banke i Infobipa u Programsko vijeće prvo je proširenje suradnika inkubatora od 2018. godine, u kojem se još nalaze i Riječka razvojna agencija PORIN, Sveučilište u Rijeci, Veleučilište u Rijeci, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli te Obrazovna grupacija PAR.

Grad Rijeka u ovom trenutku kroz postojeću poduzetničku infrastrukturu riječkim poduzetnicima i onima koji to žele postati pruža sveobuhvatnu i cjelovitu podršku – od Startup inkubatora Rijeka, gdje se kroz niz aktivnosti i usluga omogućuje fizičkim osobama razvoj poslovne ideje s ciljem pokretanja vlastitog poslovanja, pa do poduzetničkih inkubatora u funkciji potpore rastu i razvoju postojećih malih i srednjih poduzeća.

Ako govorimo o uskoj suradnji znanstveno-obrazovnog i gospodarskog sektora te implementaciji novih tehnologija jedan od značajnijih projekata je pokretanje Znanstveno-tehnolojskog parka riječkog Sveučilišta, STeP-Ri, kao mjesta u kojem se povezuje znanost i gospodarstvo te potiče poduzetništvo temeljeno na inovacijama. Park je smješten u Kampusu riječkog Sveučilišta. STeP-Ri nudi brojne edukacije i poslovna savjetovanja sadašnjim i potencijalnim poduzetnicima, kreira projekte i specijalizirane programe za poticanje poduzetničkih inicijativa, nudi povlašteni najam prostora vlasnicima start-up poduzeća i pripadnicima znanstvene zajednice te druge slične usluge. Stanarima su na raspolaganju opremljeni konferencijski prostori, prostori za sastanke i

edukacije te ugostiteljski objekt. Nudi se i besplatno korištenja dvorane (do 60 mjesta), učionice (do 25 mjesta) te sale za sastanke.

Među brojnim projektima i inicijativama ističe se i program namijenjen razvoju poduzetničkih vještina mladih, RInovatoRI, pokrenut 2018. godine kao nastavak dotadašnjeg programa KEŠ, koji se realizirao od 2008. Ciljane skupine programa su učenici viših razreda riječkih osnovnih škola, a temeljni cilj je razvoj poduzetničkih kompetencija i podizanje poduzetničke kulture mladih kroz neposredni uvid u poduzetničku praksu te osmišljavanje i razradu vlastitih poslovnih ideja. Program je iniciran, osmišljen i sufinanciran od strane Grada Rijeke – Odjela za poduzetništvo, a provodi se u organizaciji Gradske ustanove Dom mladih Rijeka u tri programske cjeline: (1) redovni program, (2) Vikend škola poduzetništva i (3) Ljetna škola poduzetništva. U programu je od 2008. do 2020. sudjelovalo preko 550 djece u sva tri programska pravca, a 2019. RInovatoRI su proglašeni nacionalnim dobitnikom Europske nagrade za promicanje poduzetništva u kategoriji Promicanje poduzetničkog duha.

Od ostalih projekata usmjerenih razvoju gospodarstva te povezivanju znanstveno-obrazovnog i gospodarskog sektora treba izdvojiti *Intelligent Cities Challenge (ICC)*, *Synergy*, *ECoC-SME*, *TEMPUS*, *mySMARTLife*, *RESTART_4Danube* te *IN SITU*.

Spominjući brojne stare industrijske objekte koji su doživjeli svojevrsnu transformaciju u društveno i gospodarski korisnu infrastrukturu (Hala 14-Torpedo, M/b Galeb, Rikard Benčić - više u poglavlju *Kultura...*) potrebno je napomenuti da na području Grada postoje još mnogi objekti (vrlo mali broj ih je u vlasništvu Grada) i bivše industrijske zone koji se trebaju revitalizirati te prenamjeniti na sličan način, a pogotovo jer se takva praksa pokazala izrazito uspješnom. Neki od tih objekata i zona su bivša Tvornica papira, popularno nazvana Hartera koja je u privatnom vlasništvu, cijela zona nekadašnje Rafinerije u zapadnom dijelu grada koja je u vlasništvu INA-e, zatim stara lučka skladišta poznata kao Metropolis kojima upravlja Lučka uprava Rijeka, veliki dio neiskorištene željezničke infrastrukture, kao što je primjerice bivša Remiza (uz Torpedo) te primjer obnovljenih, ali nekorištenih bivših industrijskih objekata poput tri hale u Torpedu veličine oko 30.000m².

Iako je spomenuto da se ovakva praksa pokazala izrazito uspješnom, a što se odnosi prvenstveno na svrhu i namjenu objekata, potrebno je napomenuti da ovakve prenamjene i stavljanje zona i objekata u upotrebu donosi i određene probleme. Obično ovakav pristup nije održiv jer se gradovi zadužuju za vlastiti udio sredstava da bi mogli "povući" EU sredstva, a nameću se i povećani troškovi održavanja novih objekata i dodatnog zapošljavanja, dok se svi programi održavaju uz dodatne proračunske potpore. Da bi ovakvi pothvati, osim svrhe, ispunjavali i ostale uvjete bitne za razvoj Grada, potrebno se izboriti za EU sredstva za *brownfield* investicije i za privatni sektor, odnosno za zajedničke investicije javnog i privatnog sektora po uzoru na druge članice EU.

Bitno je izdvojiti da je u lipnju 2020. godine objavljena lista 1000 gradova u svijetu po kvaliteti startup ekosustava, a na kojoj Rijeka konstantno napreduje. Na listi vodeće svjetske platforme za startup ekosustave *StartupBlink* za 2020. godinu Rijeka se podigla za 73 mjesta u odnosu na 2019. te se sada nalazi na 461. mjestu na svijetu, među 1000 gradova iz 100 zemalja na popisu, a poboljšanje u protekloj godini je najbolje među hrvatskim gradovima koji su se našli na listi. To su, uz Rijeku, Zagreb, Split, Zadar, Pula, Karlovac i Osijek.

Ovakve inicijative i projekti bitno doprinose razvoju grada u svim segmentima, a za pretpostaviti je da će kao posljedica biti generirana radna mjesta, porast broja poduzeća, porast ostalih gospodarskih performansi te porast ili barem zadržavanje broja stanovnika.

2.3.4. Turizam i kultura

Razvoj turizma u Gradu Rijeci određen je mnogobrojnim faktorima od kojih su najvažniji prostorni smještaj i prometna povezanost. U blizini Rijeke je nekoliko tradicionalnih turističkih destinacija (Opatijska i Crikveničko-vinodolska rivijera te otoci Cres i Krk). Činjenice koje idu u prilog turizmu na području Grada su prometna povezanost, pregršt kulturno-povijesnih znamenitosti, luka pogodna za nautički turizam, infrastruktura i ponuda zdravstvenog, sportskog i vjerskog turizma. Uz navedeno, veliki je potencijal i za razvoj poslovnog te kongresnog turizma. Ranije je navedeno da je Rijeka središnje mjesto kulturnih događanja Primorsko-goranske županije, a nosi i titulu Europske prijestolnice kulture 2020. što je dodatno doprinijelo prepoznatljivosti Rijeke kao kulturnog središta i na nacionalnoj i europskoj razini. Povezanost turizma i kulture može se gledati kao simbiotski odnos jer jedno bez drugog obično ne ide te bi stoga titula EPK 2020. riječki turizam mogla dovesti na puno višu razinu. S druge strane, iznimno je bitno turistički brendirati Rijeku kao destinaciju urbanog turizma – grada za ugodni odmor (tzv. *city break*). Uz izazove u brendiranju kulturne, a posebice industrijske baštine, nedovoljno su poznate i činjenice da Rijeka ima veliki broj plaža s visokom razinom kvalitete mora te niz sadržaja u gradu i okolici za kvalitetan aktivni odmor. Rijeka i riječki prsten obrađeni su kao subdestinacija u okviru Strateškog plana razvoja turizma Kvarnera sa strateškim i operativnim marketing- planom 2016.-2020.

Turizam

Gledajući ekonomske performanse analizirane u prethodnom poglavlju, dolazimo do zaključka da da turizam i s turizmom povezane djelatnosti u Gradu Rijeci iz godine u godinu bilježe sve bolje rezultate. Od strateških dokumenata izravno usmjerenih razvoju turizma trenutno su aktualna dva, Strategija razvoja kulturnog turizma Grada Rijeke 2015. - 2020. i Strategija razvoja vjerskog turizma Grada Rijeke do 2020. godine.

Grad Rijeka poduzima niz aktivnosti na povezivanju dionika na turističkom tržištu te na promociji Rijeke kao turističke destinacije. Posebno je razvijen odnos sa Turističkom zajednicom Grada Rijeke, kao najvažnijim dionikom u kreiranju turističke ponude Grada. U koordinaciji s Turističkom zajednicom, Grad Rijeka nastoji unaprijediti ponudu turističkih sadržaja putem aktivnosti u kojima sudjeluju građani i lokalni poduzetnici u suradnji s institucijama i strukovnim udruženjima.

Na području Grada 2019. godine prosječni broj ukupno raspoloživih ležajeva iznosio je 8.280. U funkciji je bilo pet hotela s prosječnim brojem od 588 ležajeva, dva prenoćišta s 396 ležajeva, petnaest hostela s prosječnim brojem od 420 ležajeva, dva studentska naselja s 1.180 ležajeva i tri učenička doma s 423 ležaja (posluju za vrijeme školskih praznika) te privatni smještaj s prosječnim brojem od 1.330 smještajnih jedinica i 5.273 ležaja.

Tablica 17: Osnovni pokazatelji razvoja turizma

Kategorija	Godina				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj ležajeva	2.459	2.680	4.000	6.784	8.280
Broj dolazaka	106.056	114.756	134.499	155.423	166.534
Broj dolazaka stranih turista	82.288	90.236	110.190	128.063	135.168
Broj dolazaka domaćih turista	23.768	24.520	24.309	27.360	31.366
Broj noćenja	213.549	261.379	333.611	407.963	467.639
Broj noćenja stranih turista	166.722	208.646	283.949	344.982	387.877
Broj noćenja domaćih turista	46.827	52.733	49.662	62.981	79.762
Prosječan broj noćenja po ležaju	86.84	97.53	83.40	60.14	56.49
Prosječan broj noćenja po dolasku turista	2.01	2.28	2.48	2.62	2.81
Postotak popunjenosti smještajnih kapaciteta	23.79%	26.65%	22.85%	16.48%	15.48%
Broj dolazaka u PGŽ	2.560.726	2.685.436	2.789.179	2.909.914	2.966.489
Broj noćenja u PGŽ	13.070.148	13.989.567	14.897.443	15.284.346	15.314.671
Udio dolazaka turista u Gradu Rijeku u dolascima turista u PGŽ	4.14%	4.27%	4.82%	5.34%	5.61%
Udio noćenja turista u Gradu Rijeci u noćenjima turista u PGŽ	1.63%	1.87%	2.24%	2.67%	3.05%

Izvor: Izrada autora prema podacima Turističke zajednice Grada Rijeke i DZS

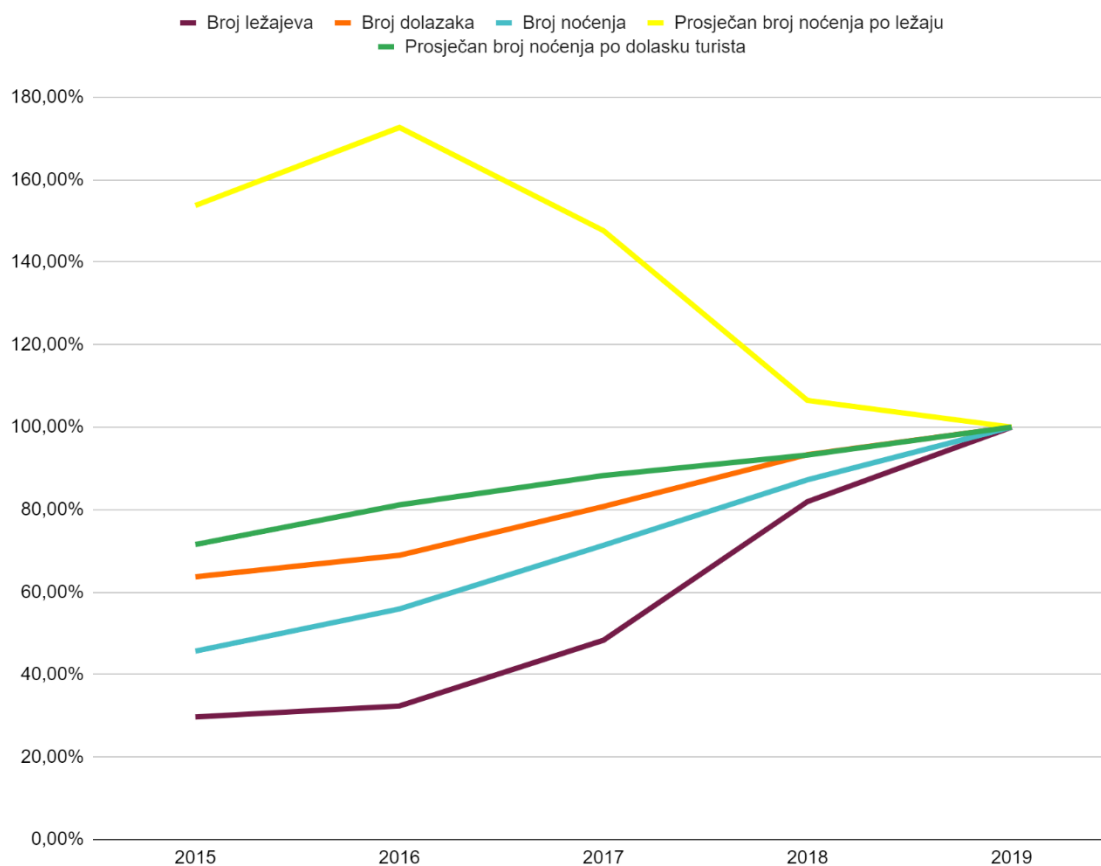
U 2019. godini ostvareno je 166.534 dolazaka, što je 7% više u odnosu na isto razdoblje 2018. godine. Strani su turisti ostvarili 135.168 dolazaka. U usporedbi s istim razdobljem 2018. godine broj stranih dolazaka veći je za 6% i u ukupnom broju dolazaka strani turisti sudjelovali su s 81%. Domaći turisti ostvarili su 31.366 dolazaka. U usporedbi s istim razdobljem 2018. godine broj domaćih dolazaka veći je za 15%, a u ukupnom broju dolazaka domaći turisti sudjelovali su s 19%. Ostvareno je 467.639 noćenja, što je 15% više u odnosu na isto razdoblje 2018. godine. Strani turisti ostvarili su 387.877 noćenja. U usporedbi s istim razdobljem 2018. godine broj stranih noćenja veći je za 12%, dok su u ukupno ostvarenim noćenjima strani turisti sudjelovali s 83%. Domaći turisti ostvarili su 79.762 noćenja. U usporedbi s istim razdobljem 2018. godine broj domaćih noćenja veći je za 27%, dok su u ukupno ostvarenim noćenjima domaći turisti sudjelovali sa 17%. Prosječni boravak predstavlja omjer ukupnih noćenja i dolazaka turista te je važan indikator ponude turističke destinacije. I iz ovih podataka vidljivo je da je Grad Rijeka tranzitno središte Kvarnerskog zaljeva što statistika potvrđuje stabilnim boravkom turista u trajanju od otprilike dva do tri dana. Navedeno je i karakteristika turizma poslovnog karaktera te onih turista koji žele vidjeti što više, ne prakticiraju pasivni već aktivni turizam i izbjegavaju gužve uzrokovane turističkim aktivnostima.

U 2019. godini Grad Rijeka raspolagao je s ukupno 8.280 ležajeva, što je povećanje od 1.496 ležajeva (22,05%) u odnosu na prethodnu godinu, a uspoređujući s 2015. godinom broji 5.821 ležaj više. U strukturi smještajnih kapaciteta za 2019. godinu ističe se privatni smještaj s najvećim brojem ležajeva koji iznosi 5.273. Na drugom mjestu slijede studentska naselja s 1.603 ležaja te hoteli s 588 ležajeva, zatim hosteli s 420 i prenoćišta s 396 ležajeva. U 2019. godini broj ležajeva u privatnom smještaju povećan je za 5.100 odnosno za 15 puta u odnosu na 2015., a broj ležajeva u hotelima se nije znatno mijenjao, odnosno povećan je za 34 ležaja, što je 6,14%. Promatrajući

cjelokupno razdoblje prikazano u tablici, na području Grada Rijeke vidljiv je stabilan i konstantan napredak u gotovo svim segmentima, a posebno u povećanju broja ležajeva. No, vidljiv je veliki nesrazmjer u broju smještajnih kapaciteta i u njihovoj popunjenosti. Dok broj ležajeva naglo raste, postotak popunjenosti konstantno se smanjuje. Hoteli i prenoćišta bilježe najmanje promjene kapaciteta unutar promatranog vremenskog razdoblja, a najveće, privatni smještaj.

Grafikon 3: Kretanje osnovnih pokazatelja turizma za razdoblje od 2015. do 2019.

Izvor: Izrada autora

Prema podacima Turističke zajednice Grada Rijeke, u 2019. godini na području Grada najviše noćenja ostvarili su državljani Njemačke 55.550, Italije 46.612, Bosne i Hercegovine 32.991, Srbije 19.893, Mađarske 19.443, Poljske 18.823, SAD-a 18.199, Francuske 16.720, Španjolske 15.381 te Austrije s 13.276 noćenja.

Tablica 18: Dolasci i noćenja turista prema vrsti smještaja i prosječnom boravku 2019.

Vrsta smještajnog objekta	Domaći		Strani		Ukupno		Prosječni boravak		
	Dol.	Noć.	Dol.	Noć.	Dol.	Noć.	Domaći	Strani	Ukupno
Hoteli	12,953	23,680	42,115	76,567	55,068	100,247	1.83	1,82	1,82
Privatni smještaj	11,572	41,866	68,263	223,493	79,835	265,359	3.62	3,27	3,32
Prenoćišta	670	1,764	469	1,484	1,139	3,248	2.63	3,16	2,85
Hosteli	6,162	12,147	21,140	37,696	27,302	49,843	1.97	1,78	1,83
Nekomercijalni smještaj	9	305	3,181	48,637	3,190	48,942	33.89	15,29	15,34
Ukupno:	31,366	79,762	135,168	387,877	166,534	467,639	2,54	2,87	2,81

Izvor: Turistička zajednica Grada Rijeke

Najviše noćenja 2019. ostvareno je u privatnom smještaju, 265.359 noćenja, odnosno 56,74%, zatim u hotelima sa 100.247 noćenja, odnosno 21,44%, hostelima 49.843 noćenja, odnosno 10,66%, ostalim objektima u nekomercijalnom smještaju 48.942 noćenja, odnosno 10,47% te prenoćištima 3.248 noćenja, odnosno 0,69%. Strani turisti 2019. godine boravili su u prosjeku 2,87 dana, a domaći turisti 2,54 dana.

Od specifičnih oblika turizma na području Grada Rijeke izdvaja se nautički turizam koji u Rijeci ima pozitivan trend kretanja, bilježi najveći statistički porast prethodnih godina te se teži da u bliskoj budućnosti postane jedan od stupova riječkoga turizma. Stalni porast broja krucera i jedrenjaka, kao i putnika, potvrđuje da je Jadran atraktivan i poseban turistima zbog svojih prirodnih ljepota, pejzažne slikovitosti i ekološke očuvanosti. Trenutačno, nautičari u Gradu Rijeci borave do dan i pol. Prema posljednje zabilježenim podacima iz 2019. godine kapacitet vezova za nautička plovila u luci Rijeka sveukupno iznosi 71.

Tablica 19: Rezultati poduzetnika u turističkim djelatnostima u periodu 2010. - 2018.

Pokazatelj	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ukupan broj poslovnih subjekata	232	255	275	308	344	352	362	431	497
Ukupan broj zaposlenih	1.355	1.328	1.319	1.452	1.614	1.621	1.750	1.974	1.932
Ukupni prihodi	355.428.906	401.524.934	419.184.799	535.338.621	596.360.265	653.406.109	732.905.341	884.758.725	891.853.403
Ukupne investicije	47.145.000	24.102.000	24.715.000	34.107.000	31.629.000	43.710.000	42.457.000	66.516.000	34.522.000

Izvor: Turistička zajednica Grada Rijeke

Turističke djelatnosti uzete u obzir za prikupljanje, analizu i obradu financijskih podataka su (prema NKD-u): Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (među koje se ubrajaju djelatnost 55 – Smještaj te 56 - Priprema i usluživanje hrane i pića) i Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (79 – Putničke agencije, organizatori putovanja i ostalo).

U 2018. godini ukupan broj subjekata u sve tri turističke djelatnosti iznosio je 497, što je za 276 subjekata (114%) više nego u 2010. godini. Najveći broj subjekata u sve tri djelatnosti ostvaren je 2018. godine. Ukupan broj zaposlenih u tri turističke djelatnosti je od 2010. do 2012. godine opadao dok je od 2013. do 2017. godine primjetan trend rasta. U 2017. godini je bilo najviše zaposlenih u promatranom razdoblju sa sveukupno 1.974 zaposlena u turističkim djelatnostima. U 2018. godini ukupan broj zaposlenih iznosio je 1.932, što je pad za 2,17% u odnosu na

prethodnu godinu. Ukupni prihodi kroz cijelo promatrano razdoblje pratili su pozitivan trend rasta turističkih pokazatelja. U 2018. godini ostvareno je 891.853.403 HRK ukupnih prihoda. U usporedbi s ukupno ostvarenim prihodima 2018. godine i ukupno ostvarenim prihodima 2010. godine vidljivo je da je u promatranom razdoblju došlo do udvostručenja ukupnih prihoda od turizma. Tako su se prihodi povećali za 525.393.120 HRK. U odnosu na prethodnu godinu bilježi se povećanje za 0,8%, odnosno za 7.094.678 HRK.

Prosječna godišnja razina investicija u turizam Grada Rijeke u promatranom razdoblju iznosi 38.203.086 kuna. Iz navedenog se može zaključiti da su turistički djelatnici investirali stotine milijuna kuna u dugotrajnu imovinu te unaprijedili vlastito poslovanje, a samim time i međunarodnu konkurentnost. Iz podataka u Tablici može se zaključiti da se u turizam najviše investiralo 2017. godine, kada su ukupne investicije iznosile 66.515.554 HRK, što je znatno povećanje investicija za 56,67% u odnosu na prethodnu godinu.

Turizam na području Grada Rijeke, prema svim pokazateljima, u velikom je porastu. No, promatrajući podatke uočljiva je činjenica da unatoč povećanju većine turističkih performansi postotak popunjenosti smještajnih kapaciteta bilježi konstantni pad uspoređan s povećanjem broja smještajnih kapaciteta. Kao veliki problem nameće se porast kapaciteta privatnoga smještaja dok porast kapaciteta hotelskoga smještaja izostaje. Hotelski smještaj važan je faktor "ozbiljnosti" destinacije okarakterizirane kao turističke, jer privlači turiste visoke platežne moći te poslovne turiste. Recimo, primjerice, da na području Grada za organizaciju većih događanja, hotelski smještaj nema dovoljno kapaciteta te nije u stanju primiti veći broj ljudi (npr. u okviru kongresnog turizma). Stoga je od iznimnog značaja skori početak rada novoizgrađenog hotelskog kompleksa *Hilton Rijeka Costabella Beach Resort&Spa*. Uz svjetski poznati lanac koji nudi kvalitetnu uslugu, radi se o kompleksu sa 132 sobe, 66 vila i spa-zoni na 3.000m². Također, u tijeku je adaptacija Hotela Park i Hotela Neboder, sastavnica Jadran hotela te jačanje njihove kategorizacije na razinu 4 zvjezdice. Ostale smještajne objekte za potrebe poslovnoga turizma nije potrebno niti naglašavati, jer takva vrsta turista u velikoj većini slučajeva odabire hotel kao smještajni objekt. Trenutna popunjenost smještajnih kapaciteta je nezadovoljavajuća što ukazuje na nedovoljnu suradnju gospodarskih, obrazovnih, kulturnih i turističkih subjekata kao i nedovoljnu prepoznatljivost Rijeke kao turističke destinacije. Kao drugi problem nameće se duljina trajanja boravka turista u destinaciji. Iako se u posljednjih nekoliko godina povećala, i dalje je, za Grad koji želi biti okarakteriziran kao turistička destinacija, nizak. Navedeno i u strateškim dokumentima usmjerenima razvoju turizma Grada Rijeke, potrebno je ostvariti kvalitetniju suradnju s turističkim posrednicima kako bi se osmislili novi turistički programi te potakla prodaja u samoj destinaciji. Osim posrednika, potreban je veliki angažman ostalih turističkih subjekata (činitelja turističke ponude) s povećanjem ponude te jačanjem promocije Rijeke kao turističke destinacije. Turističke subjekte moguće je, također, povezati s projektima kulturnih/kreativnih industrija. U konačnici, potrebno je razviti nove sadržaje, revitalizirati i valorizirati kulturno-povijesnu i prirodnu baštinu, razvijati poduzetničke inicijative, osmisliti kvalitetnu, sustavnu promociju te sustavno jačati konkurentske prednosti Rijeke kao turističke destinacije kako bi se privukli novi turisti, produžilo vrijeme boravka turista te povećala potrošnja u destinaciji.

Kultura

Iako je već ranije, u poglavlju 2.2. *Društvo*, kultura detaljno razrađena, potrebno ju je spomenuti i ovdje zbog velikog utjecaja na riječko gospodarstvo, a ponajviše kroz povezanost s turizmom. Riječku kulturu karakterizira snažan suodnos institucionalne i nezavisne kulture koje jedna drugu propituju. Snaga riječke nezavisne scene, njenih brojnih udruga, u hrvatskim okvirima istaknuta je i činjenicom da joj je dano na korištenje niz prostora za djelovanje: Klub Palach, multifunkcionalni prostor Filodrammaticae, dijelom prostor Marganova (bivša Tvornica papira - Hartera), povremeno u novouređenom prostoru Exportdrva i u novouređenom prostoru Ri-huba kao i u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku.

Izbor Rijeke za Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine doprinio je razvoju ne samo kulturne scene, već i rastu ekonomskih performansi grada, a ponajviše u turizmu i s turizmom povezanim djelatnostima. Osim navedenog, nakon isteka titule, obnovljene zgrade i objekti kulture, manifestacije, postavi u muzejima te studijski i ostali programi Rijeci ostaju kao trajno dobro, namijenjeno građanima i posjetiteljima Rijeke te namijenjeno daljnjem razvoju turističke ponude u gradu i okolici. Projekt je uz financiranje europskim novcem u bivšem industrijskom kompleksu tvornice Rikard Benčić omogućio izgradnju zgrada namijenjenih kulturi, razvoj kulturnih manifestacija, niz edukacija iz područja organizacije kulturnih događaja i kulturne produkcije, porast prihoda od kulturnih i uslužnih djelatnosti, naglašen razvoj društva u smjeru kulture te otvaranje novih radnih mjesta.

Noviji moment riječkog kulturnog života, prema Rijeci 2020, čine kreativne industrije, odnosno poduzeća koja se bave različitim djelatnostima, od oglašavanja, medija, marketinških agencija, softverskih tvrtki, filma, dizajna itd. Na području Grada registrirano je 227 aktivnih poslovnih subjekata (prema HGK digitalnoj komori) u području kulture. Pridoda li se tome i brz razvoj startup kompanija, jasno je da Rijeka ima značajan potencijal za razvoj žive kulturne djelatnosti, iako je, veliki izazov napraviti poduzetnike od kreativaca.

Tablica 20: Subjekti u kreativnim industrijama na području kandidata za titulu EPK 2020.

Grad kandidat za EPK	Broj poslovnih subjekata iz područja kreativnih industrija	Broj stanovnika (procjena za 2018.)	Postotak subjekata u odnosu na broj stanovnika	Broj subjekata na 10.000 stanovnika
Dubrovnik	105	44376	0.24%	1.05%
Đakovo	14	25412	0.06%	0.14%
Osijek	130	101911	0.13%	1.30%
Pula	148	56388	0.26%	1.48%
Rijeka	227	117415	0.19%	2.27%
Split	350	170419	0.21%	3.50%
Varaždin	90	45989	0.20%	0.90%
Zadar	108	75194	0.14%	1.08%
Zagreb	3165	806341	0.39%	31.65%

Izvor: HGK digitalna komora i DZS - gradovi u statistici (25.09.2020.)

Usporedbe radi, prikazani su podaci o broju poslovnih subjekata iz područja kreativnih industrija na području gradova kandidata za titulu EPK 2020. godine. Iz podataka je vidljivo da Rijeka među gradovima kandidatima zauzima treće mjesto po broju navedenih poslovnih subjekata.

Osim kreativnih industrija, civilni sektor ima vrlo važnu ulogu u kulturi Grada Rijeke, prvenstveno u području suvremene umjetnosti, a prema registru udruga RH na području Grada registrirano je

329 udruga u području kulture. Prema Registru umjetničkih organizacija Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, u gradu Rijeci djeluje i 16 umjetničkih organizacija.

Tablica 21: Broj udruga u kulturi na području gradova kandidata za titulu EPK 2020.

Grad kandidat za EPK	Broj udruga u kulturi	Broj stanovnika (procjena za 2018.)	Postotak udruga u odnosu na broj stanovnika	Broj udruga na 10.000 stanovnika
Dubrovnik	134	44376	0.30%	1.34%
Đakovo	52	25412	0.20%	0.52%
Osijek	306	101911	0.30%	3.06%
Pula	184	56388	0.33%	1.84%
Rijeka	329	117415	0.28%	3.29%
Split	384	170419	0.23%	3.84%
Varaždin	128	45989	0.28%	1.28%
Zadar	141	75194	0.19%	1.41%
Zagreb	1899	806341	0.24%	18.99%

Izvor: Registar udruga i DZS - gradovi u statistici (25.09.2020.)

Tablica prikazuje podatke o broju udruga u kulturi na području gradova kandidata za titulu EPK 2020., a iz istih je vidljivo da Rijeka i u ovom segmentu zauzima treće mjesto.

U Rijeci se provode brojni projekti u području kulture (Interpretacijski centar prirodne baštine PGŽ, *Diversity mixer*, *Easy Towns II*, *Povežimo se baštinom*, *ForHeritage* i dr.) izdvajamo projekt Žiroskop kojim se razvija civilno-javno partnerstvo u upravljanju prostorima Filodrammaticae, Omladinskog kulturnog centra Palach i Hrvatskog kulturnog doma na Sušaku. Fokus je na uspostavi zajedničkog upravljanja navedenim prostorima što uključuje razvoj modela upravljanja, uspostavljanje procedura uključivanja svih aktera u kulturi grada i povećano sudjelovanje građana u kulturnim aktivnostima, uključujući i njihovo programiranje. Rijeka je oduvijek poznata i po brojnim kulturnim manifestacijama, a kao najpoznatije nameću se: Festival popularne duhovne glazbe "Vidfest", Dani sv. Vida, Rijeka Advent, Međunarodni festival malih scena Rijeka, Revija lutkarskih kazališta u Rijeci, Ljeto na Gradini, Međunarodni festival *Jazz Time*, *Ri Rock*, Festival Sailor, Matetićeve dani, Vrisak - književna manifestacija, Impulse Festival, Festival *Delta Summer Street Session*; Moje, tvoje, naše; Spajalica, *STIFF*te Zoom Festival.

U registru kulturne baštine trenutno se nalazi 46 zaštićenih kulturnih dobara i 6 preventivno zaštićenih dobara s područja Grada Rijeke.

Temeljem podataka o ostvarenim performansama poduzeća s osnovnom djelatnošću Umjetnost, zabava i rekreacija, Informacije i komunikacije te Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, a unutar kojih se nalaze poduzeća koja pripadaju tzv. kreativnim industrijama, može se zaključiti da bilježe visoke stope rasta (broj poduzetnika, broj zaposlenih, porast prihoda) što nam govori o doprinosu kreativnih industrija za riječko gospodarstvo. Titula EPK 2020. te provođenje ostalih projekata iz područja kulture ovim rezultatima samo pridonose. Većina dosadašnjih vlasnika EPK titule, za vrijeme trajanja i nakon isteka, doživjeli su pojačan interes posjetitelja i veći broj dolazaka turista. Od toga su profitirale gotovo sve uslužne i kulturne djelatnosti u tim gradovima. Za razvoj kulture i uzročno-posljedično kulturnog turizma, a kako bi pozitivne brojke bile još veće, potrebno je dodatno djelovati na poticanju osnivanja mikro i malih poduzeća iz domene kreativnih industrija, turizma i kulturnog turizma koje će kroz svoju djelatnost integrirati

područje kulture i turizma te aktivno djelovati u stvaranju brenda Rijeke kao atraktivne i alternativne urbane destinacije odnosno destinacije potpunog kulturnog i turističkog doživljaja.

2.4. Urbano okruženje

Urbano okruženje Grada Rijeke zbog svojih geografskih i socijalnih specifičnosti trpi opterećenja u području kakvoće zraka, kakvoće vode za piće, zbrinjavanja otpada, zbrinjavanja otpadnih voda, buke, nedostatka javnih prostora i zelenih površina te neravnomjerne urbanizacije. S ciljem ublažavanja utjecaja na okoliš nužno je stvoriti kvalitetan sustav upravljanja okolišnim pokazateljima.

2.4.1. Kvaliteta urbanog okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

Kvaliteta zraka

Zbog visoko razvijene industrije koja je sastavni dio užeg gradskog područja, sustav mjerenja i praćenja kvalitete zraka u Gradu Rijeci je vrlo razvijen. Sastoji se od čak šest mjernih postaja na području Grada na kojima se vrši mjerenje koncentracije onečišćujućih tvari.

Tablica 22: Popis mjernih postaja u Gradu Rijeci

MJERNA POSTAJA	ONEČIŠĆUJUĆE TVARI
Rijeka 2 (Državna mreža, Ulica Franje Belulovića)	O ₂ , NO ₂ , NO _x izraženi kao NO ₂ , O ₃ , CO, PM ₁₀ , PM _{2.5} [µg/m ³], Cl- in PM _{2.5} , NO ₃ u PM _{2.5} SO ₄ ²⁻ in PM _{2.5} , Na u PM _{2.5} , Amonij u PM _{2.5} , K u PM _{2.5} , Mg u PM _{2.5} , Ca u PM _{2.5} , EC u PM _{2.5} , OC in PM _{2.5}
Zavod I (Mreža Primorsko-goranske županije, Krešimirova 52a)	SO ₂ , dim, NH ₃ , NO ₂ , UTT + metali, M10+metali+PAU, oborine
Zavod II (Mreža Primorsko-goranske županije, Krešimirova 38)	PM ₁₀
Mlaka (Trogirska bb)	O ₂ , NO _x , O ₃ , CO, UTT + metali
Ivana Sušnja (Mreža Primorsko-goranske županije, I.Sušnja 4)	SO ₂ , dim, NO ₂ , NH ₃ , H ₂ S
Fiorello La Guardia (Mreža Primorsko-goranske županije, Studentska 1)	O ₂ , dim, NO ₂

Izvor: Godišnje izvješće o kvaliteti zraka na području Republike Hrvatske

Prema godišnjem izvješću o kvaliteti zraka na području Republike Hrvatske za 2019. godinu, kvaliteta zraka je na području Rijeke prema očitanjima svih mjernih postaja prve kategorije osim za prizemni ozon po čemu je druge kategorije. Do navedenog onečišćenja dolazi zbog lokalnih emisija prekursora ozona, ali i zbog prekograničnog prijenosa ozona. S ciljem smanjenja koncentracija lokalne emisije prizemnog ozona Grad Rijeka donio je Akcijski plan za smanjenje onečišćenja prizemnim ozonom za Grad Rijeku u kojem su predložene mjere za smanjivanje količine prizemnog ozona u Gradu Rijeci.

Prenamjena nekadašnjih industrijskih i vojnih prostora

Grad Rijeka ima iznimno bogatu industrijsku baštinu unutar koje se posebno ističu zona bivše Tvornice Rikard Benčić, bivše Tvornice Torpedo i bivše Tvornice papira (Hartera) od kojih se neke planiraju urediti uz korištenje različitih mehanizama EU financiranja. Aktivacija napuštenog Komplexa Benčić, putem revitalizacije kulturne baštine, ima potencijal sa značajnim doprinosom razvoju cjelogodišnjeg turizma. Zona bivše tvornice Benčić nalazi se u najužem središtu Rijeke, ali će projekt imati i važan učinak na ostatak Grada s obzirom na sinergijski potencijal narodne knjižnice, Muzeja moderne i suvremene umjetnosti kao i razvoj Dječje kuće - kulturno-edukativnog centra. Kad se govori o prenamjeni bivše rafinerije na Mlaki u Gradu Rijeci, misli se na mogućnost stvaranja javno-komercijalnih sadržaja s Muzejom rafinerije. Jedna od zapreka iskorištavanju navedenog područja bivše rafinerije, smještene uz samo more na zapadnom dijelu grada, upravo su neriješeni vlasnički odnose s trenutnim privatnim vlasnikom pri čemu treba naglasiti da su dogovori oko rješavanja navedenog pitanja u tijeku. Također, zbog dugogodišnjeg postojanja rafinerije na tom prostoru, potrebno je provesti ispitivanja zagađenosti tla. U sklopu postojećih objekata potrebno je izvršiti analizu onih koji se mogu odmah staviti u funkciju, kao što su primjerice laboratoriji te osigurati novu namjenu za dio prostora koji je pod zaštitom Ministarstva kulture. Navedena lokacija osigurala bi mogućnost privlačenja novih investitora uz nove tehnologije. Ulica Milutina Barača, uz koju je smještena bivša rafinerija Mlaka, je okosnica povijesno prve industrijske zone u Rijeci čiji su sastavni dijelovi uz nekadašnju rafineriju i Hotel za emigrante, Svjetionik i zona Torpedo.

Nastavak ulaganja u prenamjenu sličnih objekata tema je od velikog značaja za Grad budući da se Rijeka suočava s nedostatkom prostora za širenje. Potencijal za širenje se može ostvariti upravo korištenjem godinama zanemarenih industrijskih objekata i njihovim opremanjem novim funkcijama i sadržajima. Kao uspješan primjer projekta prenamjene vojnoindustrijskog prostora je Kampus Sveučilišta u Rijeci koji je izgrađen na prostoru nekadašnje vojarne Trsat.

Zaštićena prirodna područja

Na području grada Rijeke nalazi se geomorfološki spomenik prirode - Zametska pećina. Zametska pećina je kao spomenik prirode zaštićena 1982. godine (SN Općine Rijeka, br. 21/1981; Upisnik zaštićenih područja MZOE, Reg. br. upisnika 772) te od tada predstavlja jedini zaštićeni dio prirode na području grada Rijeke.

Prostornim planom Primorsko-goranske županije za zaštitu su predložena još 4 prirodna područja u kategoriji spomenika prirode, značajnog krajobraza i park-šume (usp. T. I.4), a ista područja, unutar bitno većeg broja područja, predložena su za zaštitu i Prostornim planom uređenja grada Rijeke. Generalnim urbanističkim planom grada Rijeke predloženo je formaliziranje zaštite svih povijesnih parkova u kategoriji spomenika parkovne arhitekture. Iako formalni status nije ostvaren, Park Mlaka i Park Nikole Hosta štite se kao dio zaštićene kulturno-povijesne cjeline Rijeke.

Utjecaj klimatskih promjena

Specifična problematika klimatskih promjena i njihovih utjecaja na prostorni razvoj trenutno nije precizno prepoznata u zakonodavstvu prostornog uređenja iako postoje brojne dobre prakse kao i zakonom propisani uvjeti planiranja prostora koji doprinose ublažavanju negativnih utjecaja klimatskih promjena. Usvajanje problematike prilagodbe klimatskim promjenama zahtijeva svojevrsnu prilagodbu prostorno planske struke na specifičan tip problema kakav one predstavljaju, a prije svega uzimajući u obzir neizvjesnosti klimatskih scenarija kao i nepouzdanosti procjena te dugoročnosti njihovih utjecaja. Tri su najvažnija tipa utjecaja s aspekta Grada Rijeke:

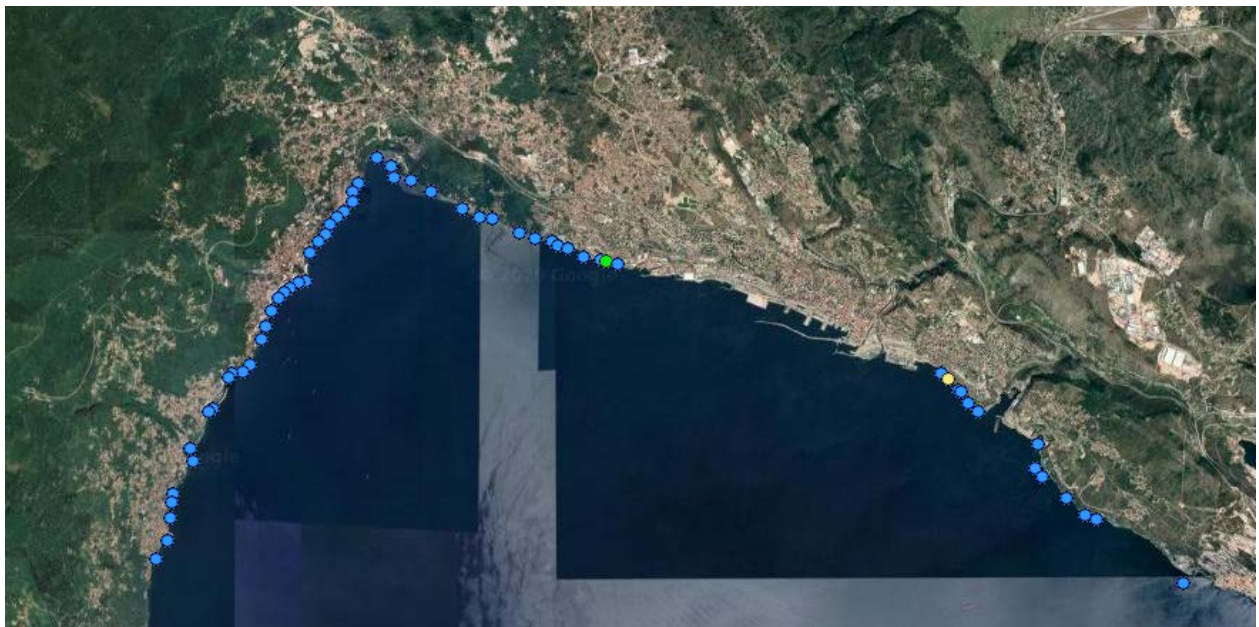

- rast ekstremnih razina mora i poplave obale kao rezultat ekstremnih vremenskih prilika i općeg rasta srednje razine mora kao posljedica klimatskih promjena,
- termičko opterećenje s negativnim utjecajem na život i zdravlje ljudi kao posljedica rasta maksimalnih dnevnih temperatura, posebno rasta broja vrućih dana,
- poplave u naseljima kao posljedica veće učestalosti i intenziteta ekstremnih vremenskih prilika koje obilježavaju velike količine oborina u kratkom razdoblju.

Kvaliteta mora za kupanje

Na području Grada Rijeke je tijekom 2020. godine uzeto 950 uzoraka morske vode od čega je 933 uzorka, odnosno 98,21% bilo izvrsne kvalitete, dok je 8 uzoraka (0,84%) bilo dobre, a 9 (0,95%) zadovoljavajuće kvalitete. Kao područje uzorkovanja na kojemu je kvaliteta mora za kupanje bila dobre kvalitete je Kantrida - istok, dok je zadovoljavajuće kvalitete more bilo na području Sabličevo. Na svim ostalim mjernim mjestima kvaliteta mora za kupanje je izvrsna. Plaže u Gradu Rijeci predstavljaju i društveni potencijal za organizaciju cjelogodišnjih umjetničko-kulturnih programa te za rekreaciju s obzirom na izvrsnu kvalitetu morske vode. Navedeno se provodilo i u sklopu programa EPK tijekom kojega je plaža Grčevo pretvorena u plažu Baltazara te projektom Kantrida FKK 2020 koji se tijekom ljeta kontinuirano održavao na plažama od Kantride do Bivia.

Slika 4: Kvaliteta mora za kupanje u 2020. godini

Napomena: plavom bojom označena su mjesta izvrsne kvalitete, zelenom dobre, a žutom zadovoljavajuće kvalitete mora

Izvor: Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije

2.4.2. Primarna infrastruktura

Vodoopskrba i odvodnja

Grad Rijeka vodoopskrbu ostvaruje kroz vodoopskrbni sustav Rijeka koji pokriva opskrbu 190.000 stanovnika. Isporučitelj vodnih usluga - javne vodoopskrbe i javne odvodnje otpadnih voda na području Grad Rijeke je Komunalno društvo Vodovod i kanalizacija d.o.o. Osim na području Grada Rijeke, isto društvo vrši vodne usluge i na području Bakra, Kastva i Kraljevice te pet općina – Čavle, Jelenje, Klana, Kostrena i Viškovo. Navedena vodoopskrbna područja opskrbljuju se vodom s čak šest izvora visoke kvalitete. Kvaliteta i količine vode zahvaćene s pojedinih izvora konstantno se prate te se na izvorištima mjeri i razina te protok vode.

Najznačajniji izvor pitke vode na području Grada Rijeke je izvor Rječine smješten oko 15 km od Grada Rijeke, a koristi se za javnu vodoopskrbu još od 1914. godine. Izdašnost izvorišta kreće se od 0 do 100.000 l/s, odnosno do čak 20.500.000 m³ /godina. S obzirom na to da izvor Rječine od dva do četiri puta godišnje presušuje, u vodoopskrbnom sustavu koriste se i drugi izvori od kojih je izvor Zvir najznačajniji s količinama do 31.000.000 m³ /g, tj. 2.000 l/s na području Zvir I, dok su količine na Zvir II dostupne na izvoru Zvir II do 7,100,000 m³ / g, tj. 450 l / s. Vodoopskrbni sustav Rijeka u 2018. opskrbljivao je 85.585 potrošača od čega se čak 63.000 potrošača nalazilo na području Grada Rijeke.

Usprkos recentnim ulaganjima u sustave vodoopskrbe i odvodnje, Grad Rijeka se s problemima susreće u području odvodnje. Naime, zbog nedostatnih kapaciteta sustav odvodnje ima čak trećinu manje korisnika nego onaj vodoopskrbe usprkos primjetnom povećanju (povećanje od čak 80%) korisnika, pogotovo onih stambenih, u razdoblju od 2007. - 2020. Priključenost stanovništva na području aglomeracije Rijeka je tako otprilike 68% od čega velika većina otpada na sam Grad Rijeku. Kako bi se poboljšao i unaprijedio trenutno nezadovoljavajući stupanj priključenosti planiran je *Projekt dogradnje sustava odvodnje aglomeracije Rijeka s izgradnjom novog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda*, financiranog iz EU sredstava. Riječ je o projektu koji obuhvaća izgradnju vodovodne i kanalizacijske infrastrukture na području aglomeracije Rijeka. Provedbom projekta predviđa se gradnja i rekonstrukcija 217 km kanalizacije i 126 crpnih stanica, oko 100 km javne vodoopskrbe te novi uređaj za pročišćavanje otpadnih voda u Rijeci na lokaciji Delta. Provedbom ovog projekta do 2023. omogućit će se priključenje oko 92% stanovnika na javnu kanalizaciju, a do 2028. čak 98% stanovnika.

Tablica 23: Prikaz stanja sustava odvodnje 2007., 2018., 2019. i 2020.

Broj građevine	Građevina	2007.	2018.	2019.	2020.
1.	Kanalizacijska mreža (km)	307	504	505	508
1.1.	Mješoviti cjevovod (km)	259	230	229	229
1.2.	Fekalni cjevovod (km)	/	189	190	193
1.3.	Tlačni cjevovod (km)	/	13	13	13
1.4.	Oborinski cjevovod (km)	15	73	73	73
1.5.	Kolektori (km)	22	/	/	/
2.	Slivnici (broj)	8.950	10.658	10.711	10.735
3.	Priključci (broj)	13.946	16.623	17.079	17.317
4.	Crpne stanice (broj)	30	48	48	49
5.	Uređaj-mehanički predtretman (broj)	1	1	1	1
6.	Bio - disk (broj)	2	3	3	3
7.	Taložnica (broj)	1	1	1	1
8.	Rasteretne građevine (broj)	28	29	30	30

Izvor: KD Vodovod i kanalizacija, d.o.o., Godišnje izvješće 2007., 2018., 2019., 2020.

Komunalni otpad

Pružatelj javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada te usluga povezanih s javnom uslugom na području grada Rijeke je Komunalno društvo Čistoća d.o.o. Rijeka (u daljnjem tekstu KD Čistoća). Učestalost odvoza miješanog komunalnog otpada na području grada Rijeke je 3 do 6 puta tjedno, a odvoza vrijednih vrsta otpada 1 do 6 puta tjedno, ovisno o vrsti otpada koji se prikuplja te gustoći naseljenosti pojedinih gradskih područja. U bazi KD Čistoća d.o.o. Rijeka u 2019. godini bilo je registrirano 64.077 korisnika javne usluge, od čega 60.125 kućanstava i 3.952 poslovna subjekta.

Prikupljeni otpad trenutačno se odlaže na Županijski centar za gospodarenje otpadom Mariščina, a odvojeno prikupljanje organizirano je u reciklažnim dvorištima Pehlin koje je namijenjeno građanstvu za odvojeno odlaganje i privremeno skladištenje otpada za daljnju uporabu (papir, karton, staklena i višeslojna ambalaža, plastika, plastična ambalaža, metali, drvo, otpadni tekstil, odjeća i obuća, električna i elektronička oprema, građevni otpad, gume te glomazni komunalni otpadi) te Mihačeva draga u kojem je moguće odložiti i zeleni otpad, sve vrste kemikalija iz kućanstva, maziva i jestiva ulja, boje, ljepila, fluorescentne cijevi, štedne žarulje, tonere, otpadne lijekove, baterije i akumulatore te ambalažu s ostacima opasnih tvari. Osim putem stacionarnih, reciklabilni otpad prikuplja se korištenjem dva tipa mobilnih dvorišta i to: ECOPOINT SKIP – tzv. „malo”, sa spremnicima za odlaganje 11 vrsta posebnih kategorija otpada, te mobilno reciklažno dvorište s djelatnikom CAM-RR-2 - tzv. „veliko”, za prikupljanje 21 vrste otpada.

Na području djelovanja KD Čistoća d.o.o. Rijeka za sada nije u planu odvojeno prikupljanje biorazgradivog komunalnog otpada. Naime, prema obvezama iz Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine (NN broj 3/17) sve jedinice lokalne samouprave dužne su planirati nove sustave gospodarenja biootpadom (u koji spada i biorazgradivi komunalni otpad) koji podrazumijevaju njegovo odvojeno prikupljanje s ciljem kompostiranja, digestije ili energetske uporabe. S obzirom da se u Primorsko-goranskoj županiji koncept smanjenja udjela biootpada bazirao na izgradnji CGO Mariščina u kojem se mehaničko biološkom obradom biootpad izdvaja od ostalog otpada, predobrađuje i priprema za daljnju obradu odlaganjem u bioreaktorsko odlagalište u cilju proizvodnje bioplina za proizvodnju toplinske i/ili električne energije i da se na taj način biorazgradivi otpad energetske oporabljuje, do sada nisu izgrađena postrojenja za obradu odvojeno prikupljenog biootpada.

Tablica 24: Količine komunalnog otpada prikupljene na području Grada od 2015. do 2020.

Ključni broj otpada	Vrsta otpada	Količina otpada					
		2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
20 03 01	Miješani komunalni otpad	32.449,87	34.334,75	35.466,65	36.202,43	35.240,46	36.111,30
20 03 02	Otpad s Tržnica	401,33	361,74	77,99	11,06	0,00	0,00
20 03 03	Ostaci od čišćenja ulica	766,18	631,27	284,10	267,83	347,60	361,77
20 03 07	Glomazni otpad	4.442,55	2.667,29	2.399,03	5.704,88	6.410,00	8.535,93
20 03 99	Otpad koji nije specificiran na drugi način	0,00	0,00	0,00	0,00	3.546,91	444,15
20 02 01	Biorazgradivi otpad (parkovi, vrtovi, groblja)	1.992,35	1.608,17	697,11	862,05	1.984,11	838,69
UKUPNO		40.052,28	39.603,22	38.562,79	43.048,85	47.529,08	46.491,84

Izvor: Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom RH na području Grada Rijeke za 2020. godinu, KD Čistoća d.o.o.

Ukoliko se uzme u obzir da je KD Čistoća tijekom 2020. godine prikupila ukupno 46.491,84 t komunalnog otpada, od čega se 36.111,30 t odnosi na miješani komunalni otpad, možemo zaključiti kako je u 2020. odvojeno prikupljeno 10.380,54 t, odnosno 22,33% komunalnog otpada dok je do 2020. godine, prema EU direktivi, potrebno odvajati 50% komunalnog otpada. Nadalje, promatrajući podatke prikupljene o odvojeno prikupljenom otpadu i količine vrijednih vrsta otpada prikupljene putem spremnika s javnih površina grada Rijeke i količine vrijednih vrsta otpada prikupljene u reciklažnim dvorištima grada Rijeke i predane ovlaštenim koncesionarima, dolazi se do iznosa od 17 268,00 t odvojeno prikupljenog otpada od strane KD Čistoća, odnosno 36,33 % odvojeno prikupljenog otpada od strane KD Čistoća.

Detaljniji podatci za 2020. godinu bit će dostupni u ožujku 2021. godine te se stoga u nastavku analize daje osvrt na 2019. godinu. U 2019. godini KD Čistoća d.o.o. Rijeka s područja grada Rijeke prikupilo je i u ŽCGO Marišćina predalo 47.529,08 tona komunalnog otpada. U istom periodu, također je u Centar predalo 51,70 tonu neopasnog proizvodnog otpada preuzetog od gospodarskih subjekata s područja grada Rijeke. U 2019. godini, KD Čistoća d.o.o. Rijeka prikupilo je i u ŽCGO Marišćina predalo i 401,64 tonu građevnog otpada prikupljenog u reciklažnim dvorištima grada Rijeke, a dodatnih 13,52 tona građevnog otpada prikupljenog na isti način predano je u građevinsko reciklažno dvorište tvrtke GRD d.o.o. Rijeka. U reciklažnim dvorištima grada Rijeke također je prikupljeno i na daljnje zbrinjavanje predano 47,59 tona građevinskih materijala koji sadrže azbest.

Odvojeno prikupljene vrijedne i problematične vrste otpada sakupljene putem spremnika na javnim površinama i u reciklažnim dvorištima, predaju se ovlaštenim koncesionarima na daljnje postupke oporabe. Takvog otpada je tijekom 2019. godine bilo 4.979,38 tona vrijednih vrsta otpada i 70,08 tona problematičnih vrsta otpada. Prema informacijama prikupljenim od strane gospodarskih subjekata (poduzeća) koja su dostavila podatke za izradu Izvješća izrađivačima izvješća, do dana izrade Izvješća i koja prema HAOP-ovom Pregledu podataka iz Registra dozvola i potvrda za gospodarenje otpadom 2017., imaju važeće dozvole/rješenja izdane od nadležnog upravnog tijela u Primorsko-goranskoj županiji, ukupno je prikupljeno, obrađeno ili predano na daljnju obradu kod oporabitelja 11.708,68 tona posebno sakupljenog otpada (ne uključujući medicinski otpad, građevinski otpad i otpad koji sadrži azbest).

Uz nisku stopu odvojenog prikupljanja otpada koja ukazuje na nedostatak infrastrukture i svijesti o važnosti problema komunalnog otpada, kašnjenje završetka ŽCGO Marišćina dovelo je do multipliciranja problema vezanih uz otpad. S druge strane, poništenju negativnih aspekata prikupljanja otpada doprinose projekti kao što su Riperaj, projekt KD Čistoća koji predstavlja mjesto na kojem građani mogu besplatno popraviti neispravne sitne kućanske uređaje, razbijeni i oštećeni namještaj, odjeću, igračke i slično uz pomoć majstora koji posjeduju potrebna znanja i vještine, te nabava pametnih spremnika za odvojeno prikupljanje otpada.

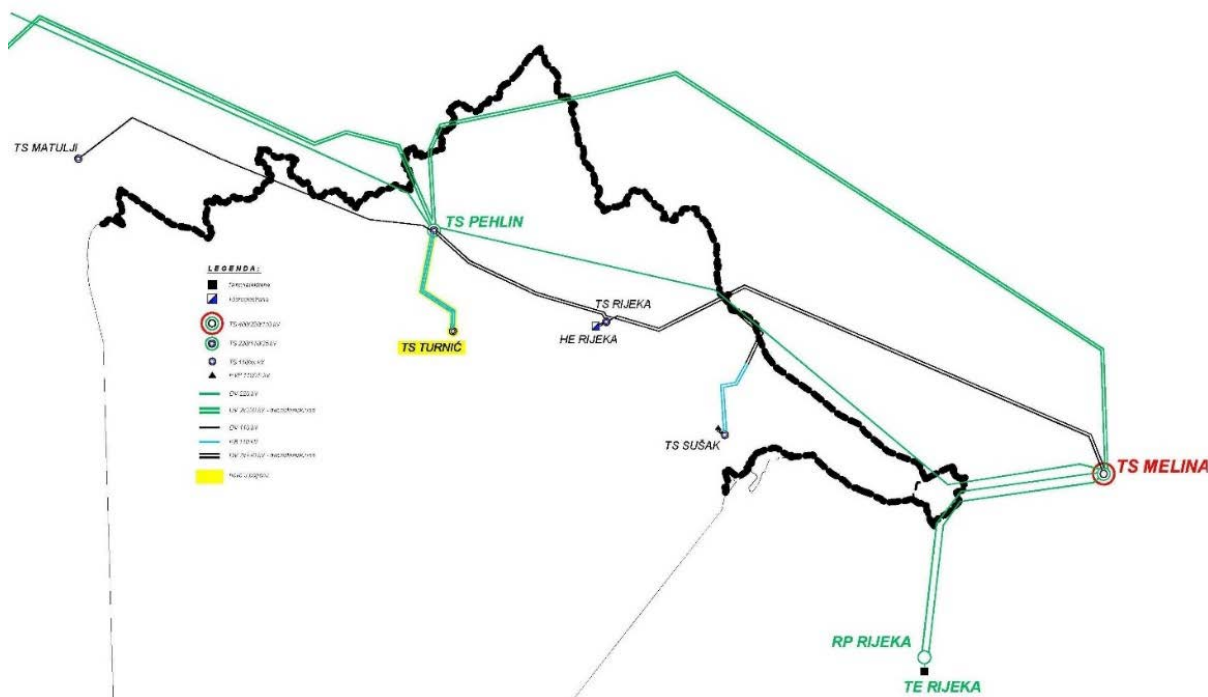
Elektroenergetska infrastruktura

HE Rijeka primaran je izvor električne energije na području Grada Rijeke još od 1968. Ovo visokotlačno derivacijsko postrojenje snage 36,8 MW koristi vode vodotoka Rječina. Strojarnica HE Rijeka smještena je na koti 5 m n.m. uz korito Rječine blizu morske obale, praktički u centru grada Rijeke. Vodotok Rječine je bujičnog karaktera, a srednji godišnji protok je 7,85 m³/s. Zahvat vode za HE Rijeka smješten je nekoliko kilometara uzvodno u koritu Rječine na koti 229,50 m n.m. S obzirom na činjenicu da datira još iz 1968. godine te na njoj nisu provedene značajne rekonstrukcije, u planu HEP-a je provesti obnovu HE Rijeka do 2028. godine. Nakon provedbe obnove, odnosno revitalizacije, HE Rijeka bi trebala imati povećanje instalirane snage s 37 na 45 MW.

Trenutno se provodi izmjena napajanja grada Rijeke iz četveronaponskog distribucijskog sustava 110/35/10/0,4 kV u tronaponski sustav 110/20/0,4 kV koja je s obzirom na opsežne zahtvate koji su potrebni u prostoru predviđena i u Generalnom urbanističkom planu Grada Rijeke.

Slika 5: Položaj trafostanica, vodova i kabela na području Grada Rijeke

Napomena: naznačene su novoizgrađena trafostanica TS Turnić (žuto) i kabelska veza 110 kV KB Pehlin-Turnić (zeleno)

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Grada rijeke za razdoblje 2007.-2018. godine

Elektroopskrbna mreža na području Grada Rijeke je u 2017. imala otprilike 74.500 korisnika, što predstavlja povećanje od 10,4% u desetogodišnjem periodu, a potrošnja električne energije narasla je u prosjeku za 2,4% u domaćinstvima te 4,8% u gospodarstvu. Vršna snaga za „Elektroprimorje“ iznosi 307 MW, a zabilježena je 3. kolovoza 2017. Godine. Bez obzira na povećanje broja korisnika elektroopskrbe mreže, navedeni broj je svejedno za 10.000 korisnika manji od broja korisnika priključenih na sustav javne vodoopskrbe. Navedena činjenica je indikativna za stupanj razvoja elektroopskrbe mreže te nam ukazuje na potrebu daljnjih ulaganja u nju.

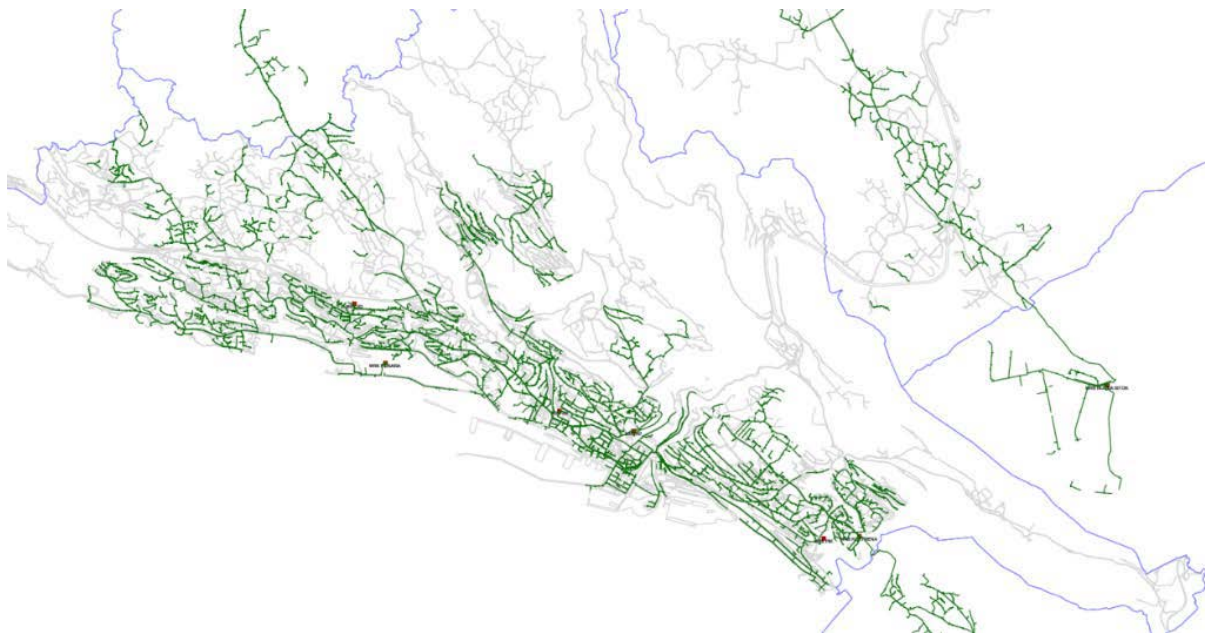
Opskrba plinom i toplinskom energijom

Plin se kao energent na području Grada Rijeke koristi već preko 165 godina, a danas opskrbu plinom osigurava trgovačko društvo „Energo d.o.o.“ u većinskom vlasništvu Grada Rijeke (56,9%) i suvlasništvu s tvrtkama HERA S.p.A., Bologna, Italija (34,0%) te Croplina iz Zagreba (9,1%). Navedeno društvo osim samog područja Rijeke plinom opskrbljuje i šire riječko područje, priobalje te otok Krk. Od prelaska na opskrbu prirodnim plinom 2007. zamjetan je porast ulaganja u izgradnju nove distribucijske plinske mreže od čak 300km od čega je čak 39,7 km izgrađeno u Rijeci.

Izgradnja plinske mreže uglavnom je izvođena u sklopu izgradnje zajedničke infrastrukture s KD ViK Rijeka I to: 2009. na Drenovi, 2010. i 2011. na Gornjem Zametu, Pehlinu i dijelu Srdoča, 2012. i 2013. na Gornjem Zametu i Srdočima, 2013. i 2014. na Drenovi, Pehlinu, Gornjem Zametu i Srdočima, 2015. na Srdočima i povezivanjem nogometnog kampa Rujevica i 2016. na Srdočima i Martinkovcu.

Slika 6: Mreža plinovoda na širem riječkom području - stanje 2020.

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Grada Rijeke za razdoblje 2007. do 2018. godine

Ono što svakako valja izdvojiti je korištenje stlačenog prirodnog plina kao pogonskog goriva motornih vozila za što je 2013. godine u sklopu plinare u Baračevoj ulici izgrađena i puštena u pogon prva punionica stlačenog prirodnog plina u Republici Hrvatskoj.

Zajedno s distribucijskom mrežom, rastao je i broj korisnika plina te je broj korisnika 2017. povećan za čak 20% u odnosu na razdoblje od deset godina prije.

Osim opskrbe plinom, TD Energo d.o.o. Rijeka područje Grada Rijeke opskrbljuje i toplinskom energijom. Sustav proizvodnje toplinske energije obuhvaća 11 toplana i 4 kotlovnice s pripadajućim toplovodima. 255 stambenih zgrada opskrbljuje se putem toplovodne mreže ukupne dužine 15.661 m, izgrađene po teritorijalnom principu, tj. Gornja Vežica - 3.854 m, Donja Vežica - 488 m, Vojak i Sveučilišni kampus - 3.502 m, Kozala - 939 m, Škurinje - 1.130 m, Podmurvice - 548 m, Turnić (788 m), Krnjevo - 1.360 m, Zamet - 1.051 m, Malonji - 343 m i Srdoči - 1.658 m s čak 155 toplinskih podstanica.

Za razliku od opskrbe plinom, broj korisnika toplinske energije nije se povećao, odnosno, unatoč manjem povećanju tijekom 2011. godine, današnji je broj gospodarskih korisnika isti kao i 2007., a domaćinstava neznatno manji nego li 2007. Međutim, ukupna potrošnja toplinske energije u razdoblju 2010.-2017. smanjena je za 30%, ponajviše radi smanjenja potrošnje od strane domaćinstava. Navedena potrošnje se može pripisati i provođenju energetske obnove zgrada i prostora. Smanjenje potrošnje uz priključenje sve većeg broja korisnika svakako je pozitivan indikator koji ukazuje na racionalno raspolaganje resursima i pozitivno utječe na okoliš. Ovakve praktične demonstracije ilustriraju važnost ulaganja u energetske obnovu zgrada na području Rijeke te bi to svakako trebalo biti jedno od prioritetnih područja ulaganja u budućem razdoblju.

2.4.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

Razvoj Grada Rijeke kroz povijest uvelike je bio uvjetovan povoljnim geografskim položajem. Zbog specifičnosti položaja Grad Rijeka je izrazito dobro povezan s važnijim prometnim pravcima, a zahvaljujući tome se nalazi i u sklopu transeuropske prometne mreže (Trans - European Network – Transport, TEN-T) europskih prometnih i infrastrukturnih kapaciteta (željeznica, cesta, zračnih luka, morskih i riječnih luka te unutarnjih plovnih putova).

TEN-T mrežu čini devet koridora Osnovne prometne mreže EU koji spajaju 94 glavne europske luke, među kojima i riječku luku, i 38 ključnih zračnih luka, u koje je uključena i zagrebačka, sa željeznicom i cestama u glavnim gradovima europskih zemalja, te razvoj 15.000 kilometara željezničke infrastrukture dimenzionirane na postizanje zadovoljavajućih brzina za putničke i teretne vlakove, kao i 35 graničnih prijelaza. TEN-T koridori prioritet su prometne politike Europske unije, a Republika Hrvatska nalazi se na dva koridora osnovne prometne mreže: Mediteranskom koridoru (cestovni i željeznički) koji se proteže od juga Iberijskog poluotoka do mađarsko-ukrajinske granice, a čiji sastavni dio je i Rijeka te na koridoru Rajna-Dunav.

Slika 7: Prikaz TEN - T koridora koji prolaze kroz Hrvatsku

Izvor: Europska komisija

Navedeni koridor, osim važnosti za riječko područje i njegov razvoj ima i širi, međunarodni značaj, pogotovo ukoliko u obzir uzmemo da se pravac Rijeka-Zagreb-Budimpešta nastavlja na baltičko-jadranski koridor (cestovni i željeznički) koji ide od Baltičkog mora kroz Poljsku, preko Beča i Bratislave do sjeverne Italije. U tom kontekstu važno je nastaviti ulaganja u poboljšanje prometne infrastrukture na riječkom području.

Cestovni promet

Cestovna mreža Rijeke je prilično razgranata te možemo zaključiti kako je Grad kvalitetno pokriven prometnom infrastrukturom. Za usporedbu, gustoća cestovne mreže Zagreba iznosi 1.171, odnosno samo 27% više od gustoća mreže na području Grada Rijeke, iako je površina Zagreba 641 km², tj. gotovo 15 puta veća od površine Rijeke.

Tablica 25: Cestovna mreža na području Grada Rijeke prema kategorijama

Oznaka ceste	Zakonska kategorija ceste	Upravitelj	Dužina (km)	Gustoća mreže (m/km ²)
	Autocesta		15,5	360
A6	Bosiljevo2 – Delnice - Rijeka, dionica Orehovica-Kikovica	Hrvatske autoceste d.o.o.	*2,3	(9,83)
A7	G.P. Rupa – Matulji-Orehovica-Križišće, dionica PUO Vrata Jadrana-Sv. Kuzam	Hrvatske autoceste d.o.o	*13,2 (28,0)	
Oznaka ceste	Državne ceste			
D3	Svilno-Grobnička cesta-F. Račkoga-Školjić-Titov trg	Hrvatske ceste d.o.o.	41,8	960
D304	Zametska-I. Ćikovića Belog -Diračje -Dražice-Martinkovac-Bačići			
D 40	Sveti Kuzam			
D 403	Nikole Tesle-V.C. Emina- A. Manzonja-Prvoga maja-Osječka			
D 404	Hinka Bačića-Vj. Kneževića			
D 8	Šetalište XIII. divizije-Strossmayerova-Titov trg-Fiumara-Jelačićev trg-Scarpina-Adamićeva-Jadranski trg-Trpimirova-Žabica-Krešimirova-Zvonimirova-Liburnijska-Istarska-Ljubljanska cesta			
D 8	Riva-Ivana Zajca-Hinka Bačića-Delta-Slavka Cindrića-J.P. Kamova			
Županijske ceste		Sukladno zakonskim odredbama, od 2012. dotadašnje županijske (9 trasa s 34 ulice) i lokalne ceste (8 trasa s 32 ulice) iz županijske prešle su u nadležnost Grada Rijeke.		
Lokalne ceste				
Nerazvrstane ceste – 552 gradske ulice i trgovi		Grad Rijeka	345,2	792
UKUPNO			402,5	Prosječno 923

*Dužina dionice u granicama Grada Rijeke

Izvor: *Izvješće o stanju u prostoru Grada rijeke za razdoblje 2007.-2018. godine*

Kao prometnicu od visoke važnosti za Grad Rijeku možemo izdvojiti tzv. riječku zaobilaznicu, prometnice kategorizirane kao auto-cesta oznake A7 - G.P. Rupa (državna granica)-Matulji-Orehovica- Sv. Kuzam-Križišće (D523)- (Žuta Lokva), dovršenu do Križišća odnosno do spoja s Jadranskom cestom. Autocesta A-6 (Bosiljevo2-Delnice-Rijeka) se na polovici trase nadovezuje na zaobilaznicu, dok se na zapadnom rubu grada, u čvoru Matulji na zaobilaznicu nadovezuje autocesta istočna dionica tzv. istarskog ipsilona, A8-Kanfana-Pazin-Lupoglav-čvorište Matulji. Zaobilaznica je ključna za odvijanje kako vanjskog tranzitnog prometa, tako i unutar gradskog prometa u kojem posebnu ulogu imaju radijalni pravci u neposrednom kontaktu sa čvorovima zaobilaznice i izlazna rampa Sušak čvora Orehovica (u funkciji pristupa Sveučilišnom kampusu i Kliničkom bolničkom centru). Analiza prometnih tokova na riječkoj zaobilaznici pokazuje kako je prosječni godišnji dnevni promet (PGDP) na razini od oko 29.000 vozila, a prosječni ljetni dnevni

promet (PLDP) na razini od oko 35.000 vozila dok se tijekom turističke sezone podiže prometni volumen za oko 20%.

Osim riječke zaobilaznice, kao integralni dio unutar gradskih prometnih tokova zasigurno se nalazi i samo gradsko središte pa su automatski brojači sustava za automatsko upravljanje prometom (kojim upravlja tvrtka Rijeka Promet, doo), postavljeni na radjalama: Krešimirova-Vukovarska, 1. maja, Laginjina, Račkoga, Strossmayerova - A.K. Miošića, u razdoblju od 2007. - 2020. registrirali ukupni dnevni ulazak između 50.000 i 66.000 vozila, odnosno 350.000 - 390.000 vozila na mjesečnoj razini, kako je prikazano i niže u tablici. Nadalje, analizom intenziteta prometnih tokova tijekom petogodišnjeg razdoblja 2016.-2020., moguće je uočiti padajući trend prosječnog broja vozila koja dnevno ulaze u gradsko središte u rasponu od 13 do gotovo 20%, ovisno o promatranom mjesecu, odnosno oko 1,5 - 12 % na mjesečnoj razini. Usprkos navedenom padu vozila na mjesečnim razinama, središte grada još uvijek je prometno preopterećeno te se zbog zagušenja prometom u vrijeme najvećih dnevnih gužvi te ponajviše za trajanja turističke sezone mogu očekivati značajni prometni čepovi u gradu.

Tablica 26: Prosječni dnevni promet u gradskom središtu u razdoblju 2007. do 2020.

Godina	Mjesec	
	Travanj	Kolovoz
2007.	61.537	61.038
2008.	61.102	60.742
2009.	*66.400	63.476
2010.	56.750	52.050
2011.	54.799	53.903
2012.	53.192	54.060
2013.	54.596	51.827
2014.	53.016	51.149
2015.	52.755	51.636
2016.	54.762	50.805
2017.	53.490	49.347
2018.	54.134	50.243
2019.	50.429	**54.032
2020.	***27.485	48.929

* Izrazito povećanje dnevnog prosjeka zabilježeno tijekom izgradnje punog profila zaobilaznice

** veće prometno opterećenje zbog radova na rekonstrukciji Krešimirove ulice

***smanjeno ukupno prometno opterećenje zbog pandemije virusa COVID-19

Izvor: *Izvješće o stanju u prostoru Grada rijeke za razdoblje 2007.-2018. godine i Rijeka promet d.d.*

Visoki stupanj motorizacije građana Grada Rijeke dodatni je indikator razvijenosti budući da se, prema podacima iz 2017. godine, na području Grada Rijeke nalazilo 507 vozila na 1000 stanovnika čime je Rijeka treća u slijedu iza Istarske županije sa 666 vozila na 1000 stanovnika i

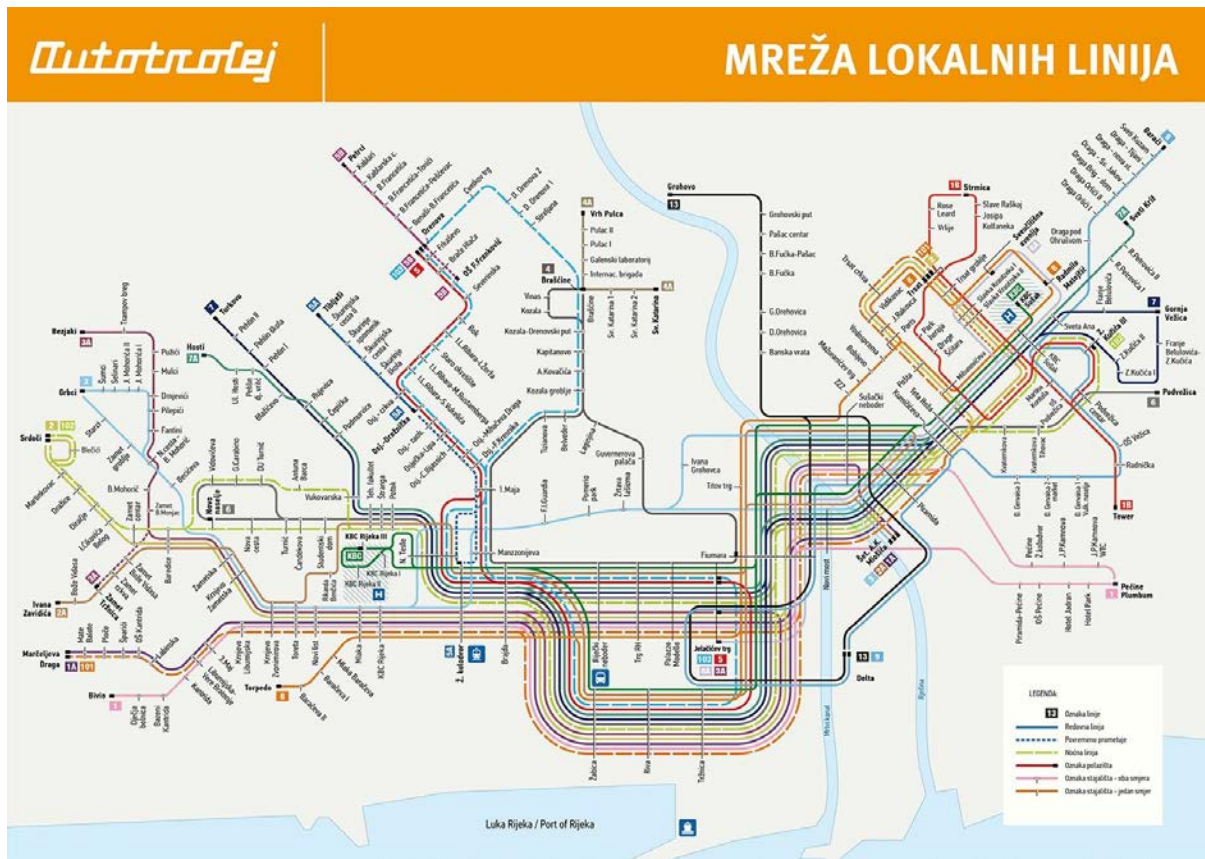
Grada Zagreba s 646 vozila na 1000 stanovnika. Osim što je indikativan za stupanj razvoja zajednice, broj vozila velikom mjerom utječe i na definiranje prostora, odnosno na izgradnju infrastrukture za promet u mirovanju (parkirna mjesta i garažne građevine). Iako je ponuda od preko 6.600 parkirnih mjesta u Gradu još uvijek manja od potražnje (Generalni urbanistički plan predvidio je potrebu od oko 14.600 parkirnih mjesta unutar šireg gradskog središta), kapaciteti se sustavno razvijaju pa je tako 2014. godine Grad Rijeka dovršio izgradnju garaže Zagrad 2, kapaciteta 298 PM, a 2015. uređenje otvorenog parkirališta Podpinjol sa 157 parkirnih mjesta. Sveukupnim kapacitetima na otvorenom, te garažama u Ciottinoj ulici i Zagrad 2 upravlja Rijeka Plus, d.o.o., tvrtka u vlasništvu Grada, dok garažama Zagrad i Klobučarićev trg upravlja tvrtka Best in Parking iz Beča. Osim problematike prometa u mirovanju, kao nedostatak riječkog prometa možemo izdvojiti i česte prometne gužve. Do navedene pojave dolazi zbog nemogućnosti proširenja postojećih prometnica zbog geofizičkih obilježja Grada Rijeke te nepostojanja alternativnih vidova prijevoza osim cestovnog.

Javni prijevoz

Na području grada Rijeke javni prijevoz obavlja Komunalno društvo (KD) Autotrolej d.o.o. Rijeka. KD Autotrolej d.o.o. Rijeka zajedničko je društvo Grada Rijeke, kao većinskog vlasnika, i devet susjednih gradova i općina i to: Grad Rijeka 82,81%, Grad Bakar 2,73%, Općina Čavle 3,25%, Općina Jelenje 1,79%, Grad Kastav 1,67 % Općina Klana 1,27%, Općina Viškovo 2,25%, Općina Kostrena 2,65%, Grad Kraljevica 0,83% te Općina Matulji 0,75%. Autotrolej povezuje Grad Rijeku s 12 gradova i općina, a u sastavu voznog parka ima ukupno 173 vozila, od čega 40 vozila vozi na stlačeni prirodni plin (SPP), na smjesu ukapljenog naftnog plina (UNP) i dizela ukupno 12 vozila, dok ostala vozila kao pogonsko gorivo koriste dizel gorivo.

Slika 8: Shema autobusnih linija na području Grada Rijeke

Izvor: KD Autotrolej, Rijeka

Osim javnog autobusnog prijevoza, građanima Grada Rijeke na raspolaganju je i autotaksi prijevoz. Autotaksi prijevoz putnika u unutarnjem cestovnom prometu obavlja se na temelju licence za autotaksi prijevoz putnika. Na području Grada Rijeke trenutno je aktivno 169 licenci za obavljanje autotaksi prijevoza. Javni prijevoz mogao bi koristiti kao sredstvo rasterećenja prometa od gužvi, no zbog trenutno nedostatne infrastrukture koja bi omogućila izdvojeno kretanje javnog prijevoza to u ovom trenutku nije moguće. Štoviše, situacija je upravo suprotna te javni gradski prijevoz zbog kretanja istim prometnicama kao i ostala vozila zapinje u istim gužvama.

Biciklistički i pješački promet

Uz vrlo razvijenu prometnu infrastrukturu za motorna vozila primjetno je zaostajanje i nedostatak biciklističke infrastrukture s pripadajućim biciklističkim stazama. Imajući u vidu sudjelovanje Grada Rijeke u projektu kojim se želi urediti međunarodna biciklistička staza Eurovelo 8, potrebno je ulaganje u navedenu infrastrukturu. U tom kontekstu je i u prvoj polovici 2013. g. ostvaren pilot- projekt uvođenja javnih bicikala u Gradu Rijeci, u sklopu kojega je tvrtka UTE d.o.o. na Riječkom lukobranu, uz pomorski putnički terminal postavila 11 javnih bicikala namijenjenih iznajmljivanju, a danas se u Gradu nalazi 28 javnih električnih bicikala namijenjenih iznajmljivanju.

Uz biciklistički, kao specifičan vid prometa možemo izdvojiti i onaj pješački. Moderno planiranje prometne infrastrukture sve više naglašava značaj pješaka kao primarnog korisnika prometnog sadržaja. U skladu s time i Grad Rijeka planira razvoj prometne infrastrukture te se na području Grada nalazi više pješačkih zona i to:

- područje Korzo-Stari grad, površine oko 13,8 ha,

- veći dio tzv. Kazališne četvrti, površine oko 4 ha,
- povijesna jezgra Trsata,
- centar Zameta,
- Cvetkov trg na Drenovi,
- izgrađeno i uređeno područje Sveučilišnog kampusa.

Željeznički promet

Željeznička povezanost Rijeke s ostatkom Hrvatske je značajna ne samo iz lokalnog i regionalnog aspekta već i nacionalnog te međunarodnog. Rijeka igra važnu ulogu u prijevozu putnika te, još važnije, roba iz riječke luke do drugih destinacija. Željezničkom mrežom i pripadajućom infrastrukturom upravljaju Hrvatske željeznice prema čijim podacima, dužina željezničkih pruga na području Grada iznosi svega 24,5 km s dvije prolazne željezničke postaje. Glavne željezničke pruge od značaja za međunarodni promet na području Grada Rijeke jesu: pruga Zagreb Gk – Karlovac – Rijeka, ujedno i pruga Ten-T Mediteranskog koridora, te pruga Rijeka – Šapjane – državna granica Hr/Slo. Željezničke pruge Škrljevo – Bakar i Sušak Pećine – Rijeka Brajdica, kao poveznice između glavne pruge i lučkih bazena riječke luke. Pruga Brajdica – Rijeka koja povezuje kolodvore Rijeka-Brajdica i Rijeka-glavni kolodvor je od izrazitog lokalnog značaja.

Željezničke pruge izrazito su profilirane u funkciji luke odnosno terminala smještenih na području Grada Rijeke i njegovom užem gravitacijskom području, o čemu svjedoče broj prevezenih putnika i prekrcaj robe. Broj putnika je 2018. godine iznosio čak 120.097 čime je zaustavljen opadajući trend iz prethodnih godina, a ista situacija je i s količinom pretovarene robe. Tvrtka Luka Rijeka d.d. prevozi oko 60% robe željeznicom, dok tvrtka Jadranska vrata d.d., usmjerena na pretovar kontejnera, svega 30%. U drugoj polovici 2018. završena je rekonstrukcija kolodvora Rijeka-Brajdica s ciljem povećanja kapaciteta za prihvat i otpremu intermodalnih vlakova te usklađivanja tehnološkog procesa rada kolodvora Rijeka Brajdica i kontejnerskog terminala Jadranska vrata d.d. Dodatni poticaj od vitalnog značaja za uvelike zanemarenu željezničku infrastrukturu je i izgradnja drugoga kolosijeka na dionici Škrljevo-Rijeka-Jurdani i istovremenom rekonstrukcijom postojećeg kolosijeka. Ukupna duljina pružne dionice Škrljevo – Rijeka – Šapjane je 40,8 km, od čega je duljina dionice Škrljevo – Rijeka - Jurdani 27,494 km, a radovi na kolosjeku se protežu na duljini 29,02 km, jer se obuhvaća krivina i tunel Baudine ispred kolodvora Škrljevo.

Time će se, osim podizanja trenutno nezadovoljavajućeg kapaciteta pruge, u cijelosti denivelirati sve pješačke i kolne komunikacije koje postojeća pruga presijeca, koje zbog toga predstavljaju trajnu prijetnju sigurnosti odvijanja prometa. Također, obzirom da pružna dionica od Škrljeva do Jurdana, prolazi kroz uže područje grada Rijeke, omogućeno je uključivanje željeznice u prijevoz gradskih putnika i stvaranje efikasnog i učinkovitog gradskog i prigradskog željezničkog prijevoza, što je još jedan cilj projekta izgradnje drugoga kolosijeka i rekonstrukcije postojećega uz izgradnju novih stajališta. Nadalje, puka činjenica da je Rijeka povezana s važnijim prometnim sredstvima putem željeznice nije dovoljna s obzirom na nisku brzinu prometa prugom (pogotovo dionica Rijeka-Zagreb) te u tom pravcu treba usmjeriti i daljnja ulaganja u području željeznice.

Pomorski promet

Zbog geografskog smještaja, pomorski promet predstavlja sastavnu okosnicu razvoja Grada Rijeke, a riječka luka je za velik dio putničkog i teretnog prometa ulazna točka u RH i Europsku uniju (zbog spoja s TEN-T prometnim koridorima). Na području riječke luke kojom upravlja Lučka uprava Rijeka nalaze se terminal za generalni teret s 11 vezova i terminal za žitarice, smješteni na površini od De Franceschijevog gata do Bratislavskog pristaništa, kontejnerski terminal smješten na Brajdici, te terminal za drvo koji u manjem opsegu djeluje na Delti i Sjevernoj Brajdici) odnosno površine namijenjene prihvatu različitih vrsta plovila i putnika u dolasku i odlasku (Putnički terminal na korijenu lukobrana za prihvat plovila u linijskom prijevozu te većih kruzera, prihvat malih i srednjih kruzera na središnjem dijelu lukobrana i sl.).

Osim za promet putnika, dio lučkih površina koristi se i kao privezište za potrebe nautičkog turizma te plovila u tranzitu. Prihvat kruczera posebnih maritimnih potreba obavlja se na kontejnerskom terminalu Brajdica.

Tablica 27: Pregled prometa robe i putnika u riječkoj luci u razdoblju 2007. do 2019.

Godina	Ukupno tereta (svih vrsta) u tonama	Kontejneri u TEU	Putnici
2007.	13.212.464	145.024	214.622
2008.	12.391.591	168.761	219.811
2009.	11.238.154	130.740	204.025
2010.	10.183.304	137.048	186.679
2011.	9.390.380	150.677	171.396
2012.	8.554.001	171.945	169.190
2013.	8.687.679	169.943	173.062
2014.	9.022.776	192.004	159.607
2015.	10.900.421	200.102	153.304
2016.	11.159.161	214.348	152.097
2017.	12.615.066	249.975	152.520
2018.	13.404.784	260.375	151.983
2019.	11.488.542	305.049	187.567

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Grada Rijeke za razdoblje 2007.-2018. godine i Lučka uprava Rijeka

Iz navedenog tabličnog prikaza moguće je zaključiti kako se pomorski promet putnika na području riječke luke sustavno smanjuje od 2007. godine kad je dosegao vrhunac s 219.811 putnika koji su prošli riječkom lukom, na tek 151.983 putnika 2018. godine. Paralelno sa smanjenjem putničkog, povećala se količina kontejnerskog prometa sa 145.024, 2007. godine na 260.375 kontejnera u 2018. godini. U skladu s navedenim porastom kontejnerskog prometa nužno je osigurati odgovarajuće mjere transporta tereta na željene destinacije zbog čega je 2018. započeta rekonstrukcija postojećeg željezničkog kolodvora na Brajdici. Nedostatak odgovarajuće infrastrukture, kako u luci, tako i željezničke infrastrukture je dugotrajan problem riječke luke koji ju priječi u ostvarivanju leaderske uloge u kontejnerskom prometu u regiji zbog čega je nužno osigurati nastavak ulaganja u navedenu prometnu infrastrukturu.

Zračni promet

Zračna luka Rijeka udaljena je 30 km od grada Rijeke i nalazi se na otoku Krku, na području Općine Omišalj. Premda se ne nalazi na upravnom području Grada, Zračna luka Rijeka je sastavni dio prometne infrastrukture Grada Rijeke. Usprkos tome što se promet u ZL Rijeka može odvijati tijekom čitave godine, primjetno je značajno povećanje broja letova i putnika u periodu od 1. travnja do 1. listopada zbog trajanja turističke sezone. Period turističke sezone obilježen je većinski sezonskim i charter linijama prema inozemstvu dok je tijekom zime putnički promet uglavnom ograničen na domaći promet (linije prema Zagrebu, Splitu te Dubrovniku). Premda je Zračna luka Rijeka među zadnjima po broju putnika u Hrvatskoj, zamjetno je povećanje broja putnika pa se tako u promatranom, devetogodišnjem razdoblju (2011. - 2019.) broj putnika povećao za čak 137%. Uz broj putnika, kao pokazatelj potencijala zračne luke može se promatrati i podatak o povratku teretnog prometa u istom razdoblju na razine iz pretkriznih godina.

Zračna luka Rijeka d.o.o. certificirana je kao jedina u RH za prihvata zrakoplova najveće vatrogasne kategorije te je certificirana u skladu s regulativom EU 139/14 što je posebno značajno zbog teretnog prometa. Standardi zračne luke zadržavaju se i unaprjeđuju kroz rad vlastitog školskog centra i prijenosom vještina i znanja na nove generacije. U predstojećim godinama to se planira unaprijediti po uzoru na druge zračne luke.

Tablica 28: Broj putnika u ZL Rijeka prema mjesecima od 2011. do 2019.

GODINA	MJESEC												UKUPNO
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
2011.	11	73	46	2.921	5.879	14.879	21.978	18.995	14.040	5.749	114	28	84.713
2012.	31	42	915	4.324	6.259	10.812	18.504	21.676	9.085	5.168	229	37	77.082
2013.	186	45	407	7.677	13.268	20.009	31.620	34.389	21.955	11.934	1.059	426	142.975
2014.	29	8	79	3.591	7.381	14.870	28.305	27.559	18.030	5.725	372	286	106.235
2015.	111	80	373	3.501	12.978	21.652	33.487	33.419	27.069	6.950	55	43	139.718
2016.	26	16	25	2.924	11.439	22.424	35.847	35.860	27.752	8.129	817	38	145.297
2017.	128	240	754	3.996	10.401	22.411	32.271	34.860	24.312	9.688	1.445	1.605	142.111
2018.	1.406	751	2.631	7.091	17.476	22.726	41.832	41.335	28.356	15.760	2.056	2.186	183.606
2019.	1.912	1.622	2.220	7.696	17.481	31.272	41.718	46.661	30.879	16.441	2.187	752	200.841

Izvor: ZL Rijeka

S obzirom da Grad Rijeka zbog svoje geografske pozicije ima značajan prometni potencijal, za daljnji razvoj kapaciteta turizma, ali i gospodarstva na području Grada nužno je promijeniti karakter ZL Rijeka iz zračne luke sezonskog karaktera u cjelogodišnju zračnu luku. Uvođenjem cjelogodišnjih linija prema novim inozemnim destinacijama Rijeka ima priliku ojačati svoj karakter mjesta koje prometom povezuje i važnog prometnog stjecišta.

Širokopolasna komunikacijska infrastruktura

Osnovnu infrastrukturu mrežu karakterizira kabelski razvod, iako je u dijelovima Grada prisutan i nadzemni razvod mreže. Veći dio kabelskog razvoda položen je unutar distribucijske telekomunikacijske kanalizacije (DTK), najveći dio koje je izveden uoči i nakon osamostaljenja Republike Hrvatske te je stoga tvrtka Hrvatske Telekomunikacije njen najveći posjednik. U cilju reguliranja imovinsko-pravnih odnosa za dijelove trasa DTK položenih preko gradskih zemljišta i javnih površina, Grad Rijeka i HT sklopili su ugovor o gospodarenju zemljištem kojim je regulirano korištenje spomenutih površina i plaćanje naknade za oko 200 km izgrađene telekomunikacijske kanalizacije (od 225 km ukupno izgrađene DTK), te ugradnju nove

Prema podacima HAKOM-a, tijekom 2020. godine, od ukupnog broja kućanstava na području Grada Rijeke (njih 52.890), 64,26% njih ima ostvaren širokopolasni pristup, sa sljedećim odnosom brzina:

- 2-30 Mbit/s - 31,11%
- 30-100 Mbit/s - 20,52%
- preko 100 Mbit/s - 12,63%

Tablica 29: Prikaz postotka korisnika prema pristupnoj brzini

PRISTUPNA BRZINA (MBit/s)	Republika Hrvatska	Rijeka
≥ 2 do 4	0,38%	0,4%
≥ 4 do 10	13,06%	8,7%
≥ 10 do 20	3,95%	2,42%
≥ 20 do 30	14,89%	19,59%
≥ 30 do 50	5,92%	7,91%
≥ 50 do 100	9,97%	12,61%
≥ 100	6,94%	12,63%
UKUPNO	55,1%	64,26%

Izvor: Izrada autora prema HAKOM i Grad Rijeka

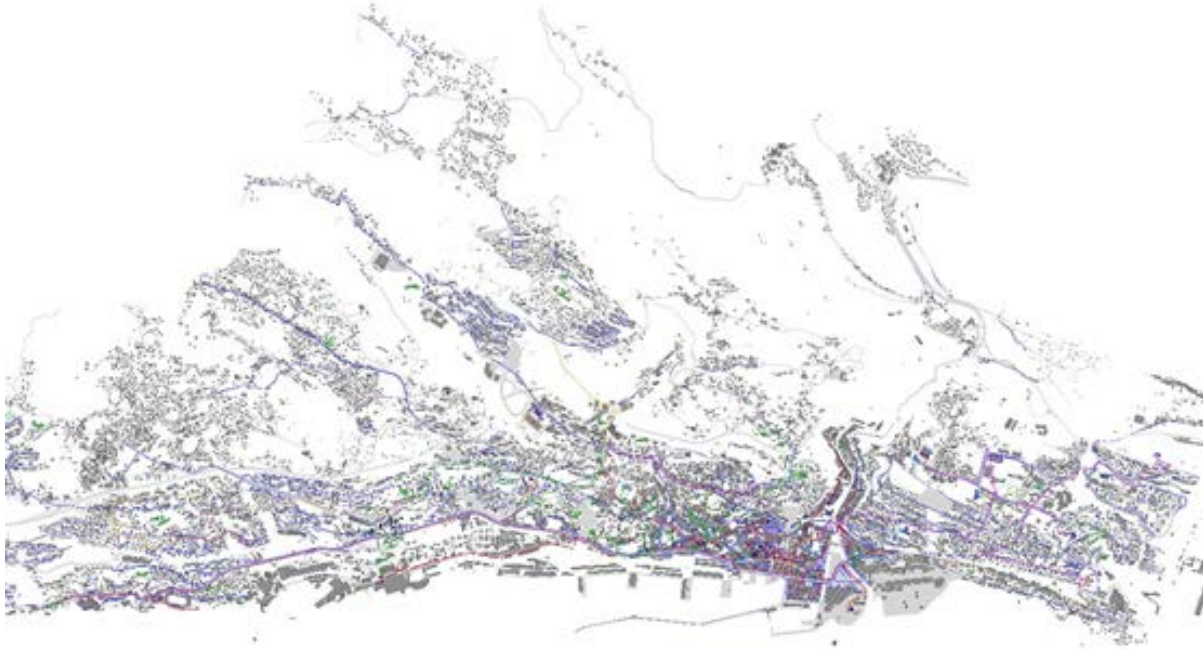
Usporedbom podataka vidljivo je da je, prema korištenju širokopolasnog interneta Rijeka iznad prosjeka Republike Hrvatske, posebice u pristupu ultra-brzom (≥ 100 MBit/s) internetu (RH 6,94% - Rijeka 12,63%). Usprkos tome, i Republika Hrvatska te sam grad Rijeka još uvijek zaostaju za EU prosjekom te je potrebno poboljšanje kako brzina interneta, tako i kvalitete i pokrivenosti mrežom širokopolasne infrastrukture.

S ciljem poboljšanja telekomunikacijske infrastrukture, Grad Rijeka se prijavio za Plan razvoja širokopolasne infrastrukture koji je odobren te je trenutno u fazi provedbe. Radi se o značajnom ulaganju koje će olakšati te ubrzati pristup višim brzinama interneta i stabilniju uslugu

korisnicima. Za 14,42% (2236 od 15511) objekata u Gradu Rijeci dostupan je brzi žičani širokopojasni pristup koji pruža samo jedan operator. Za 2,05% (318 od 15511) objekata u Gradu Rijeci dostupan je brzi žičani širokopojasni pristup koji pruža više operatora. U Gradu Rijeci postoji 181 krajnjih korisnika koji nisu pokriveni niti jednom bežičnom mrežom (1,17% od ukupnog broja objekata).

Slika 9: Prostorni prikaz širokopojasne mreže grada Rijeke u 2020.

Izvor: Grad Rijeka

Na području Grada Rijeke postoji otprilike 150 baznih i radijskih postaja u radiodifuzijskoj službi bežične komunikacijske infrastrukture. Najveći broj baznih postaja postavljen je na ravnim krovovima visokih zgrada u Rijeci, a budući da takve lokacije koristi više operatora i za pokrivanje više smjerova, nerijetko se stvaraju skupine postaja raspoređene po obodu pročelja. Značajno manje baznih postaja postavljeno je na samostojećim stupovima, u pravilu na gradskim područjima niske gradnje.

Svjetlovodnu/optičku mrežu u vlasništvu Grada Rijeke čini otprilike 45km kabela položenih za potrebe povezivanja lokacija od interesa za Grad, komunalna i trgovačka društva i ustanove. Ukupno je u gradsku svjetlovodnu mrežu povezano 120 lokacija od važnosti za Grad Rijeku (lokacije Odjela gradske uprave, komunalnih i trgovačkih društava u vlasništvu Grada, ustanova kojima je Grad osnivač) te 20 dodatnih građevina specifičnih za pojedino gradsko komunalno i trgovačko društvo ili drugo javnopravno tijelo (crpne stanice, vodosprema, automatsko upravljanje prometom, parkirališta...), s elektroničkim komunikacijskim čvorištima na lokacijama Grada Rijeke – Korzo 16 i Titov trg 3, Bazeni Kantrida te Kampus.

Gradska svjetlovodna mreža strukturirana je na način da svjetlovodni kabeli zatvaraju svjetlovodne prstene i/ili tvore primarne magistralne svjetlovodne pravce i ogranke prema elektroničkim komunikacijskim čvorištima.

Primarna elektronička komunikacijska čvorišta:

1. Grad Rijeka – Korzo 16
2. Grad Rijeka – Titov trg 3

3. Bazeni Kantrida
4. Kampus

Sekundarna elektronička komunikacijska čvorišta:

1. Komunalna i trgovačka društva, Dolac 14
2. Dvorana Zamet - Centar Zamet, Trg riječkih olimpijaca 1

Svjetlovodna veza između lokacija Grada Rijeke omogućava elektroničku komunikacijsku povezivost pristupa 1Gbit/s te pruža brži pristup e-uslugama Grada Rijeke, a samim time i brzu i kvalitetnu uslugu građanima i gospodarstvu. Javna mreža izgrađuje se upravo iz razloga pružanja brze i kvalitetne usluge građanima i gospodarstvu pritom misleći na konačnu uslugu, a ne uslugu širokopojsnog pristupa. Usluga širokopojsnog pristupa građanima i gospodarstvu obveza je komercijalnih pružatelja usluga (telekom operatora), što čini temeljnu razliku između javnopravne širokopojsne mreže i komercijalne širokopojsne mreže.

Gradska bežična mreža (RIJEKA-FREE ACCESS)

Projekt besplatnog bežičnog pristupa Internetu Grada Rijeke tehnološki se temelji na izgrađenoj gradskoj svjetlovodnoj mreži. Sve pristupne točke ostvaruju elektroničku komunikaciju s centralnim bežičnim sustavom smještenim u elektroničkom komunikacijskom čvorištu Grada Rijeke.

Područje pokrivenosti signalom besplatnog bežičnog Interneta Grada Rijeke prostire se na 310.000 m², što se može usporediti s gotovo 45 nogometnih igrališta, i obuhvaća gradsko središte, dio Starog grada, Trsat, kompleks Bazeni Kantrida, Centar Zamet, Atletsku dvoranu, Art-kino Croatia, Gradsku knjižnicu Rijeka – Narodnu čitaonicu, Dječji odjel „Stribor“, SO „Dom lijepe književnosti“ (Filodrammatica), ogranak Zamet, HNK Ivana pl. Zajca – Kazališni trg, Muzej grada Rijeke – Trg Riccarda Zanelle, Astronomski centar, Pomorski i autobusni putnički terminal, Željeznički kolodvor Rijeka, KBC Rijeka – Dječja bolnica Kantrida, Hrvatski kulturni dom, Muzej moderne i suvremene umjetnosti, područje Krešimirove ulice (Art-kino Croatia – Muzej moderne i suvremene umjetnosti), Art-kvart, Trg Riječke rezolucije, Kružnu ulicu, Dječji trg (Trg Sv. Barbare, Trg Šišmiš), Maticu umirovljenika i Kampus. Maksimalni broj istovremenih korisnika je 5.500 uz propusnost mreže od 200 Mbit/s sinkrono, odnosno pojedinačno po pristupnoj točki 10 Mbit/s za RIJEKA-FREE ACCESS mrežu i 30 Mbit/s za WIFI4EU mrežu, uz ograničenja postavljena na sustavu za sadržaje koji se općenito smatraju neprimjerenima i koji ugrožavaju informacijsku sigurnost sustava.

2.4.4. Okvir upravljanja razvojem

Upravljanje razvojem Grada Rijeke dužnost je gradske uprave na čelu s gradonačelnikom i dvama zamjenicima. Prema Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017), sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem temelji se na načelima točnosti i cjelovitosti, učinkovitosti i djelotvornosti, odgovornosti i usmjerenosti na rezultat, održivosti, partnerstva i transparentnosti dok se akti strateškog planiranja koji djeluju kao instrumenti izrađuju i provode u skladu s istim.

Upravna tijela Gradske uprave Grada Rijeke nadležne za upravljanje razvojem Grada Rijeke sastoje se od sljedećih odjela:

1. Odjel gradske uprave za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem,
2. Odjel gradske uprave za provedbu dokumenata prostornog uređenja i građenje,
3. Odjel gradske uprave za komunalni sustav,
4. Odjel gradske uprave za gospodarenje imovinom,
5. Odjel gradske uprave za poduzetništvo,
6. Odjel gradske uprave za odgoj i školstvo,

7. Odjel gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb,
8. Odjel gradske uprave za kulturu,
9. Odjel gradske uprave za sport i tehničku kulturu,
10. Odjel gradske uprave za financije,
11. Odjel gradske uprave za javnu nabavu,
12. Odjel za gradsku samoupravu i upravu,
13. Ured Grada,
14. Zavod za informatičku djelatnost
15. Ured za unutarnju reviziju

Osim gradske uprave, na području upravljanja razvojem Grad Rijeka surađuje i s vijećima mjesnih odbora koji utvrđuju probleme i potrebe građana na svom području i prioritete njihova rješavanja. Rješavaju ih uz pomoć radnih tijela odbora, uz pomoć udruga, komunalnih društava, nadležnih odjela gradske uprave, drugih pravnih subjekata i građana. Na području Grada Rijeke osnovana su 34 mjesna odbora. Za izradu i provedbu Strategije razvoja UA Rijeka osnovan je Savjet za konkurentnost UA Rijeka, što je u skladu s preporukama Nacionalnog vijeća za konkurentnost. Savjet se sastoji od predstavnika upravnih tijela gradova i općina članica UA Rijeka, gospodarstvenika te predstavnika Sveučilišta. Riječka razvojna agencija PORIN d.o.o. predstavlja objedinjene aktivnosti uglavnom za razvoj poduzetništva na području Grada Rijeke i okolice. Osnovana je da bi pružala sustavnu potporu u pokretanju i daljnjem razvitku gospodarskih subjekata Grada Rijeke.

Grad Rijeka u većinskom vlasništvu ima niz trgovačkih i komunalnih društava od kojih najvažnija izdvajamo u tablici niže.

Tablica 30: Trgovačka društva u većinskom vlasništvu Grada Rijeke

Naziv društva	Postotak vlasništva Grada Rijeke
KOZALA d.o.o. Rijeka.	100%
Poslovni sustavi d.o.o.	100%
Rijeka plus d.o.o.	100%
Rijeka sport d.o.o.	100%
Rijeka promet d.d.	100%
Riječka razvojna agencija Porin d.o.o.	100%
Smart RI d.o.o.	100%
Autotrolej d.o.o.	82,81%
Vodovod i kanalizacija d.o.o.	82,6%
Čistoća d.o.o.	81,23%
Energo d.o.o.	56,9%

Izvor: Izrada autora

Osim gradske uprave, u oblikovanju razvoja Grada Rijeke sudjeluje i Gradsko vijeće koje se sastoji od 37 članova izabranih na mandat od 4 godine. U njihovoj nadležnosti je usvajanje dokumenata od strateškog značaja te praćenje njihova napretka i ostvarenja.

Strateški dokumenti

Krovni dokument koji određuje strateške ciljeve i smjernice razvoja je Strategija razvoja Grada Rijeke za razdoblje 2014.-2020 te njegove dopune u obliku Strateškog plana Rijeka Pametan grad za razdoblje 2019.-2020. Strateški dokumenti Grada Rijeke koji su trenutno na snazi su Strategija kulturnog razvitka Grada Rijeke 2013.-2020., Strategija sporta Grada Rijeke 2018.-2024. Plan za zdravlje Grada Rijeke za razdoblje od 2019. do 2024. godine te Digital Transformation Strategy for the city of Rijeka: Digital Ri-Wave.

Navedeni dokumenti su u širem, razvojnom kontekstu usklađeni s ostalim strateškim dokumentima na razini UA Rijeka, konkretnije Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Rijeka za razdoblje 2016.-2020., koja određuje smjernice razvoja na području čitave urbane aglomeracije Rijeka, ali i Razvojnom strategijom Primorsko-goranske županije 2016.-2020. Osim usklađenosti strateških dokumenata Grada, Urbane aglomeracije Rijeka i Primorsko-goranske županije, za upravljanje razvojem neophodno je uskladiti razvoj s Nacionalnom razvojnom strategijom koja predstavlja krovni razvojni dokument na razini čitave Republike Hrvatske, a na snazi će biti do 2030. godine.

Dodatni mehanizam za ulaganje u razvoj urbane aglomeracije Grada Rijeke je već ranije spomenuti mehanizam EU za integrirana teritorijalna ulaganja (ITU) koji je uveden s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja. Kroz ITU mehanizam provode se aktivnosti održivog urbanog razvoja koje imaju naglašenu teritorijalnu dimenziju i kombiniraju sredstva iz više tematskih ciljeva u sedam najvećih urbanih centara u Republici Hrvatskoj. Radi se o gradovima koji imaju više od 50.000 stanovnika u centralnim naseljima – Zagrebu, Splitu, Rijeci, Osijeku, Slavonskom Brodu, Zadru i Puli, koji su, temeljem poziva Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, i odabrani za urbane aglomeracije (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek) te urbana područja (Slavonski Brod, Zadar, Pula). Za provedbu ITU mehanizma u Gradu Rijeci nadležna je Direkcija za provedbu integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) u sklopu Odjela za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem gradske uprave. Kako bi se ostvarila nužna ulaganja u razvoj, bitno je strateške dokumente Grada Rijeke uskladiti sa specifičnim ciljevima EU, a koji se odnose na razvoj urbanih područja.

Provedba i rad na EU projektima

Grad Rijeka je tijekom proteklog financijskog razdoblja (2014.-2020.) sudjelovao u čitavom nizu EU financiranih projekata, nastavljajući tako tradiciju međunarodne suradnje i projekata iz područja europskih integracija koji su financirani iz programa pretprijetne pomoći EU te programa tehničko-financijske pomoći kao i prekogranične suradnje. Tako je u proteklom financijskom razdoblju Grad, zajedno s gradskim komunalnim i trgovačkim društvima te ustanovama u kulturi i školstvu kao i udrugama u sportu sudjelovao u 75 EU projekata vrijednosti 361.751.269,76 eura od kojih je iz europskih izvora sredstava sufinancirano 211.729.783,11 eura.

Najveći udio u vrijednosti projekata zauzela su komunalna društva grada Rijeke koja su u tri EU projekta ugovorila 306.999.341,60 eura. Time se potvrđuje predanost Grada poboljšanju sustava komunalne infrastrukture i unaprjeđenju kvalitete života građana Rijeke. Projekti ugovoreni u proteklom razdoblju su, s obzirom na njihov značajan opseg, još u realizaciji, a punu korist od njihove realizacije građani će osjetiti 2023. kad će se završiti projekt KD Vodovod i kanalizacija d.o.o. "Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracije Rijeka", vrijedan 289.730.832,60 eura.

Trgovačka društva u vlasništvu Grada Rijeke realizirala su projekte vrijednosti 9.383.528,18 eura, pri čemu je samo jedan od ukupno devet projekata još uvijek u fazi realizacije, dok su ostali završeni. Ustanove u kulturi: HNK Ivana pl. Zajca, Muzej suvremene umjetnosti te Gradska knjižnica Rijeka proveli su četiri projekta, uz još jedan projekt kojem se završetak predviđa tijekom 2022. godine. Navedeni projekti ukupne su vrijednosti 2.180.649,95 eura, slično kao i ukupna vrijednost 14 projekata koji su provele udruge u području sporta, odnosno 2.327.633,87 eura.

Sama gradska uprava Grada Rijeke provela je projekte u vrijednosti 40.679.766,16 eura, od kojih je EU sredstvima sufinancirano 22.096.847,74 eura. Projekti su bili provedeni u nadležnosti 8 gradskih upravnih tijela čime se potvrdila raznovrsnost gradske uprave i predanost jednakom razvoju u svim područjima upravljanja. Područje u kojem se nalazi dodatan prostor za iskorak je svakako u projektima ustanova u školstvu koje su provele EU projekte u vrijednosti od 180.350,00 eura, no usprkos relativno niskom iznosu, indikativno je da se radi o jedinom području koje je ostvarilo 100% sufinanciranja projekata.

Zaključno, možemo naglasiti kako je ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, Rijeci pružena velika prilika za realizacijom značajnih projekata korištenjem EU fondova, što se svakako mora nastaviti i u idućem proračunskom razdoblju. Sav prethodno uloženi trud na razini gradskog sustava u vidu pripreme projekata i uspostavljanja kvalitetnog sustava upravljanja omogućit će još veći iskorak u korištenju EU sredstava za poboljšanje uvjeta života i poslovanja u Rijeci te stvaranju zdravih temelja za daljnji razvoj.

2.5. SWOT analiza

DRUŠTVO	
Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - Grad je po lokaciji (dobra povezanost i raznolika okolica s puno sadržaja) i veličini vrlo atraktivan za život - Dobro razvijen obrazovni sustav, razvojno usmjereno i dinamično Sveučilište - Visoka kvaliteta zdravstvene zaštite, značajni investicijski ciklusi te jaka uloga KBC-a - Tradicionalno otvoren i inkluzivan grad, na razmeđu kulturnih i društvenih utjecaja - Velik značaj i prepoznatljivost kulture i subkulture mladih u razvoju i svakodnevnom životu grada (Prijestolnica kulture) - Grad je dobro pozicioniran kao Smart City i ima visoku razinu digitalizacije gradskih usluga 	<ul style="list-style-type: none"> - Grad još uvijek nije dovoljno prepoznat kao Sveučilišno središte u hrvatskim i europskim razmjerima - Subkulturni sadržaji i sadržaji za mlade udaljavaju se od riječke tradicije
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> - Spremnost za narednu fazu digitalne transformacije javnih usluga Grada, komunalnih i trgovačkih društava i ustanova - Pristup kvalitetnim društvenim uslugama komparativna je prednost pred drugim gradovima u borbi za mlado i radno aktivno stanovništvo - Tehnološke pretpostavke i trendovi olakšavat će i poticati komunikaciju uprave s građanima - Osiguravanje uvjeta za ostanak i rad mladih obitelji - Promijenjena priroda rada (rad na daljinu i digitalna komunikacija) povećat će mobilnost: Rijeka je atraktivna baza za stanovanje i putovanje 	<ul style="list-style-type: none"> - Demografske promjene: starenje stanovništva, iseljavanje - Smanjena društvena aktivnost kao posljedica COVID krize i potencijalnih globalnih ugroza - Izazov održati razinu kulturnih sadržaja na razini godine u kojoj je Rijeka bila prijestolnica kulture - Stanje javnih financija (proračuna) Grada Rijeke uzrokovano čestim izmjenama poreznih reformi

GOSPODARSTVO	
Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - Geostrateški položaj Grada Rijeke - Značaj i položaj Luke - Tradicija, znanje, iskustvo i resursi brodograđevne industrije - Snažna farmaceutska industrija - Rastući ICT sektor - Turizam u Rijeci i u okruženju kao generator potražnje za kulturnim, turističkim i društvenim sadržajima i privlačan faktor za doseljavanje radne snage - Veliki broj poduzeća i udruga te rast ekonomskih performansi u području kreativnih industrija - Dobro razvijene potporne institucije za razvoj poslovanja u pametnim i kreativnim industrijama - Razvijena PPI (poduzetnički inkubatori i centri) - Sveučilište je dobro pozicionirano - Titula EPK 2020 	<ul style="list-style-type: none"> - Obustava državne subvencije u sustav brodogradnje - Triple Helix osnova za razvoj inovativnog gospodarstva na relaciji Sveučilište-gospodarstvo-lokalna samouprava nije dovoljno razvijena - Nemogućnosti širenja poduzetničkih zona - Nepostojanje temeljnog strateškog dokumenta vezanog za razvoj turizma - Nedovoljan broj hotelskih kapaciteta - Slaba popunjenost smještajnih kapaciteta - Kratkotrajni prosječni boravci turista
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> - Povezivanje infrastrukturne i stručne baze vezane uz brodogradnju i luku s novim tehnologijama - Snažnije povezivanje Sveučilišta s poslovnim i javnim sektorom u izgradnji inovativnih gospodarstava - Poticanje zapošljavanja stručnih kadrova, produkata Sveučilišta, u privatnom sektoru - Digitalna transformacija gospodarstva - Razvoj novih industrija temeljenih na tehnologiji, znanju i inovacijama - Donošenje novog programa mjera za poticanje razvoja poduzetništva - Aktiviranje dodatne poduzetničke infrastrukture u starim industrijskim objektima i zonama - Poticanje razvoja specifičnih oblika turizma s perspektivom razvoja na riječkom području 	<ul style="list-style-type: none"> - Nastavak trenda iseljavanja radno sposobnog i visokoobrazovanog stanovništva - Starenje stanovništva - Zatvaranje mikro i malih poduzeća te gubitak radnih mjesta kao posljedica pandemije COVID-19 - Daljnje slabljenje metaloprerađivačke industrije - Jačanje okolnih turističkih destinacija

OKOLIŠ I PROSTOR	
Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - Razvijena mreža nadzora kvalitete okoliša (kvaliteta zraka, vode za piće, mora) - Smart City CEKOM kao podloga za daljnji razvoj pametnih rješenja u prostoru 	<ul style="list-style-type: none"> - Grad je prostorno stiješnjen i na brdovitom području, što ograničava prostorni i prometni razvoj - Velik dio prostora uz obalu determiniran je industrijskim objektima i prometnom infrastrukturom (koja je jednim dijelom izvan funkcije) - Neriješeno pitanje vlasništva starih industrijskih prostora
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> - Mogućnosti prenamjene industrijskih prostora na području grada - Trend i mogućnosti financiranja razvoja zelene infrastrukture - Trend i mogućnost financiranja ESIF postojećih prostornih resursa za razvoj gospodarstva - koncept kružnog gospodarstva - Razvoj pametnih tehnologija i mogućnost njihove aplikacije u upravljanju gradskom infrastrukturom 	<ul style="list-style-type: none"> - Klimatske promjene: <ul style="list-style-type: none"> - rast ekstremnih razina mora i poplave obale - termičko opterećenje s negativnim utjecajem na život - poplave u naseljima kao posljedica čestih oborina

PROMET	
Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - Dobra prometna povezanost s ostatkom Hrvatske i susjednim zemljama, odličan položaj na prometnim koridorima - Prometni značaj Luke - Smart City CEKOM kao podloga za daljnji razvoj smart city tehnologija u prometnom sustavu 	<ul style="list-style-type: none"> - Velika gustoća i slaba protočnost gradskog prometa - Ograničenja u širenju prometnica i ključne infrastrukture (npr. Autobusni terminal) zbog kvalitete prostora - Nedostatak parkirnog prostora - Trase javnog prometa nisu odvojene od prometa osobnih vozila - Teren je većim dijelom nepogodan za biciklistički promet, pješake i ostale oblike ekološkog, održivog prometa - Zapuštenost i neučinkovitost željezničke mreže koja ne odgovara potrebama suvremenog teretnog i putničkog prometa - Potencijali Zračne luke nisu u potpunosti iskorišteni
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj i mogućnost financiranja održive urbane mobilnosti ESIF sredstvima - Primjena Smart City tehnologija u prometu - Obnova i razvoj željeznice kroz ESIF 	<ul style="list-style-type: none"> - Daljnji pad zračnog prometa uslijed COVID i slične krize - Gubitak pomorskog prometa zbog nedostatnih ulaganja u infrastrukturu

3. OSNOVNE RAZVOJNE PRETPOSTAVKE

Razvoj Rijeke u novom desetljeću promišljamo polazeći od pojednostavljenog “modela krafne”, tj. tzv. “*Doughnut economy*”³. “Model krafne” metaforički postavlja razvoj gospodarstva između unutarnjeg prstena koji određuje minimum potreban za dobar život, a proizlazi iz UN-ovih ciljeva održivog razvoja - od hrane i čiste vode do određenog nivoa smještaja, sanitarne zaštite, energije, obrazovanja, zdravlja, rodne ravnopravnosti i prihoda, te vanjske okoline krafne koji predstavlja ekološki strop koji su odredili znanstvenici, i koji predstavlja planetarne granice sustava preko kojih ljudska vrsta ne bi smjela prijeći, a sa svrhom očuvanja klime, tla, oceana, ozonskog omotača i biološke raznolikosti. Dakle, model polazi od toga da se razvoj grada treba kretati unutar granica određenih socijalnim potrebama građana i očuvanju okoliša na lokalnoj i globalnoj razini. Radi se o modelu održivog razvoja za 21. stoljeće.

Oblikovanje razvoja grada u granicama između ekološkog stropa i osnovnih potreba pojedinca primijenjen je kao smjer kroz koji su sagledani osnovni globalni izazovi razvoju grada. Iz analize stanja razvidni su sljedeći ključni pokretački izazovi na globalnoj razini s kojima se Rijeka susreće:

- **Demografske promjene** koje zahvaćaju cijelu Europu. Rijeka se suočava s depopulacijom i starenjem stanovništva, kao i cijela Hrvatska. No, u tom izazovu vidljiva je prilika u privlačenju radno aktivnog, visokoobrazovanog stanovništva iz drugih dijelova Hrvatske i šire. Za Rijeku to znači da mora biti još bolje mjesto za život, kako polazeći od povoljnog geografskog položaja, tako i zahvaljujući izvrsnim gradskim uslugama, kulturi, obrazovanju, zdravlju i stanovanju.
- **Digitalizacija i globalizacija** za Rijeku su značile izraziti pad velikih industrija iz 19. i 20. stoljeća, industrija koje su bile temelj ne samo riječkoga gospodarskog života, nego i temelj cjelokupnog grada. Rijeka, međutim, već u proteklom desetljeću pokazuje da zna biti grad za post-industrijsko doba te da zna koristiti svoje nasljeđe na kreativan način. Upravo se u kreativnim i tehnološki inovativnim industrijama vidi budućnost našeg grada.
- **Klimatske promjene i nužnost održivog upravljanja resursima** imperativ su s kojim se suočava cijeli svijet, ali za Rijeku su posebno značajne zbog njezinog položaja na obali, lučkog karaktera grada, kao i izrazito ograničenog prostora kao jednog od ključnih polazišta razvoja. Rijeka je već počela promišljati svoj prostorni i društveni razvoj polazeći od cirkularnog gospodarenja, ponovne namjene postojećih prostora i odgovornog korištenja onoga čime raspolaže. U datim uvjetima, rad na osuvremenjavanju komunalnih usluga i razvoju zelene infrastrukture u Rijeci doprinijet će ne samo boljem stanju okoliša, nego i kvaliteti života i privlačnosti grada za život.

Iz navedenih ključnih pokretačkih izazova određen je sljedeći koncept razvoja usklađen sa modelom krafne:

● Živjeti u Rijeci 2030.

U središtu razvojnog koncepta je kvaliteta života pojedinca i briga o zdravom, optimističnom, pravednom i uključivom društvu, uz potporu javne uprave. Rijeka, prije svega, želi biti grad u kojem se ljudi osjećaju dobro, imaju brzu i kvalitetnu podršku gradske uprave, visoku kvalitetu obrazovnih institucija i skrbi o djeci, sadržaje za mlade, prepoznatljive i relevantne suvremene kulturne sadržaje. Rijeka je prepoznata kao grad suvremene kulture, grad predvodnik u digitalizaciji usluga za građane i grad sa sjajnim bolnicama i naprednim sveučilištem. Rijeka će se fokusirati na pružanje kvalitetnih usluga građanima, na to da kao uprava i dalje bude napredna, brza i humana. U doba povećane mobilnosti želimo zadržati ljude u Rijeci i privući pametne i

³ Kate Raworth.: *Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist*, 2017, Random House

obrazovane mlade ljude ovamo. Pretpostavka razvoja u digitalnoj ekonomiji su obrazovani ljudi, za njih ćemo se kao grad natjecati s drugima.

● Raditi u Rijeci 2030.

U nosivom obruču koncepta je razvoj gospodarstva. Rijeka se do 2030. želi u potpunosti preobraziti u grad suvremenih industrija, osobito kreativnih, tehnološki inovativnih i zelenih. Takvim fokusom vodi se računa i o održivosti gospodarstva (čiste tehnologije) kao i osiguravanju kvalitetnih i poticajnih sadržaja (kreativne industrije), po kojima je Rijeka prepoznatljiva. Svoj odnos prema Luci Rijeka također treba osmisliti u granicama prostornog i okolišno održivog, ne odustajući od razvoja i tehnološke modernizacije luke.

● Povezati Rijeku 2030.

Zajedno s gospodarstvom, u nosivom obruču koncepta je i upravljanje i razvoj prometom i infrastrukturom. Prometno povezivanje grada iznutra i prema okolini i susjedstvu od presudnog je značaja za njegovo društveno i gospodarsko funkcioniranje, a ponajviše za njegov odnos prema okolišu i prostoru. Zbog specifičnog geografskog položaja, Rijeka ima ograničene mogućnosti prostornog razvoja koje diktiraju i izazove u upravljanju gradskim prometom, kako javnim, tako i privatnim. No prometni izazovi s kojima se Rijeka susreće iznimno su veliki. Rijeka će za 10 godina biti grad učinkovitog i čistog gradskog prometa, koji joj omogućuje funkcioniranje u gospodarskom i društvenom smislu. Upravo zbog sjajnog položaja na Jadranu, kao i dobre prometne povezanosti sa Zagrebom, Ljubljanom i Trstom, istovremeno, Rijeka ima uvijek aktualne gospodarske mogućnosti. Veliki je izazov u sljedećih 10 godina osmisliti najbolje uvjete za razvoj održivoga gradskoga prometa.

● Sačuvati Rijeku 2030.

Rijeka se u sljedećih 10 godina mora na održiv način smjestiti u ograničenom prostoru, prenamjenjujući i dalje svoje postojeće prostore kao što je to već do sada činila, koristeći i revitalizirajući svoju kulturnu i industrijsku baštinu. U zadanim uvjetima, Rijeka će ozeleniti svoj prostor, učiniti dostupnijim javne i privatne zelene prostore koji će grad činiti ugodnijim i zdravijim. Kao i svi veliki gradovi, Rijeka se suočava s nužnošću što kvalitetnijeg pružanja komunalnih usluga, odgovornog, učinkovitog i financijski dostupnog zbrinjavanja otpada, vodovoda i odvodnje. Svi će se veliki gradovi u nadolazećoj dekadi usmjeravati na čiste oblike energije i Rijeka želi u tome nastaviti predvoditi kao pametni i zeleni grad. Rijeka se želi nastaviti povezivati sa svojim zaleđem i kvarnerskim i otočnim okolišem u kratkim lancima nabave, potičući lokalnu proizvodnju i opskrbu kvalitetnom i zdravom hranom. Tako se na najširem obruču nalazi briga o okolišu, održivo upravljanje prostorom te komunalna infrastruktura.

U nastavku slijedi grafički prikaz koncepta razvoja grada Rijeke.

Slika 10: Koncept razvoja grada Rijeke

Izvor: Izrada autora

4. STRATEGIJA

4.1. Vizija

Analiza stanja i SWOT analiza rezultat su brojnih aktivnosti provedenih u svrhu prikupljanja podataka o trenutnom stanju Grada Rijeke - istraživanje javno dostupnih podataka, analiza i sistematizacija podataka iz postojećih dokumenata Grada Rijeke i internih radionica odjela gradske uprave, komunalnih i trgovačkih društava u vlasništvu Grada te gradskih ustanova i partnera, kao i koordinacija s radnom skupinom. Navedene aktivnosti bile su temelj za nastavak procesa izrade Plana te organizaciju i održavanje četiriju radionica strateškog planiranja usmjerenih osmišljavanju vizije grada Rijeke do 2030. godine. U radionice su bili uključeni ključni dionici za razvoj grada Rijeke iz privatnog i javnog sektora. Vizija je tako osmišljena kroz analizu četiriju područja određenih kao ključnih za razvoj grada - kvalitetu života i upravljanje gradom, gospodarstvo, promet te infrastrukturu i okoliš.

Temeljem podataka i zaključaka prikupljenih na radionicama određeni su vizija grada Rijeke do 2030. godine, temeljna načela razvoja te strateški ciljevi, mjere i aktivnosti usmjereni ostvarenju vizije.

Nova vizija grada Rijeke glasi:

Rijeka 2030. - pametan, otvoren i otporan grad

Vizija Rijeke do 2030. utemeljena je na viziji grada koji sve svoje resurse usmjerava poboljšanju kvalitete života svojih građana dok stvaranjem nove dodane vrijednosti oblikuje i podržava gospodarski razvoj riječkoga područja. U tom kontekstu, određena su tri ključna pojma koja će Rijeku usmjeriti prema 2030. godini i pružiti poticaje za daljnji razvoj.

Pametan grad oslanja se na postojeće snage Grada koji u svakom razvojnom aspektu teži upotrebi novih i pametnih tehnologija. Rijeka, koja je dvije godine uzastopno proglašena najpametnijim gradom u Hrvatskoj, nastaviti će s korištenjem suvremenih tehnologija u svim područjima kako bi poboljšala kvalitetu života svojih građana. No, pametan grad ne znači isključivo uvođenje novih tehnologija, već uključuje i iskorištavanje postojećih te njihovo unapređenje boljom učinkovitošću i pametnijim raspolaganjem. Pametan grad siguran je u svoje prednosti, ali je svjestan potrebe poboljšanja vlastitih nedostataka, a upravo takvime zamišljamo Grad Rijeku u 2030.

Otvoren grad predstavlja viziju Rijeke koja brine za sve svoje građane i potiče njihovo uključivanje i građansku aktivnost u svim područjima života. Naša vizija otvorene Rijeke 2030. označava grad koji je otvoren za sve, grad koji proaktivno uključuje i traži angažman svojih sugrađana te grad koji razvoj planira s građanima i za građane. Osim društvenog, otvorenost Rijeke potrebno je naglasiti i u prostornom aspektu, kao što je javnost naglasila na radionicama strateškog planiranja te u skladu s time djelovati. Poboljšanjem povezanosti Rijeke sa svim prometnim pravcima omogućit će se kvalitetnija povezanost Rijeke s okolicom, ostatkom Hrvatske i Europskom unijom.

Otporan grad označava Rijeku koja odolijeva svim iskušenjima i prilagođava se novim, drugačijim vremenima. Stvaranjem zdravih temelja za rast i razvoj Rijeka će se svrstati u red gradova koji svoju viziju grade na održivosti kroz pametno gospodarenje vlastitim resursima i kapacitetima. Poticanje digitalne i klimatske tranzicije kao i poticanje istraživanja i inovacija, rezultirat će pozitivnim učincima na riječko gospodarstvo, ali i umanjiti negativni učinak klimatskih promjena. Poboljšana fleksibilnost Grada te svih njegovih dionika omogućit će bolje odgovore na krize te stvoriti kvalitetniji, otporniji i stabilniji sustav grada.

Temeljna područja te strateški ciljevi Grada Rijeke do 2030. godine usmjereni ispunjenju vizije su:

1. Živjeti u Rijeci 2030.: Grad raznolikosti, u kojem visoka kvaliteta života proizlazi iz suradnje pametne gradske uprave i angažiranih stanovnika;
2. Raditi u Rijeci 2030.: Sveučilišni grad za novo doba, gdje napredne tehnologije i kreativna industrija obogaćuju industrijsko nasljeđe;
3. Povezati Rijeku 2030.: Multimodalno prometno čvorište s održivim i učinkovitim prometnim sustavom;
4. Sačuvati Rijeku 2030.: Pametan, zelen i čist grad prilagođen potrebama svih građana.

Uz ova temeljna područja i ciljeve, dodan je i horizontalni cilj “Pametna Rijeka 2030.: regionalni hub za jugoistočnu Europu za razvoj i implementaciju pametnih rješenja u upravljanju gradom i gradskom infrastrukturom” koji će se ostvariti aktivnostima i mjerama u sva četiri tematska cilja, podrazumijevajući specifičan pristup, oslonjen na tehnologiju i inovativna rješenja.

Tablica 31: Strateški ciljevi

Rijeka 2030. - pametan, otvoren i otporan grad			
1. Živjeti u Rijeci 2030.: Grad raznolikosti, u kojem visoka kvaliteta života proizlazi iz suradnje pametne gradske uprave i angažiranih stanovnika	2. Raditi u Rijeci 2030.: Sveučilišni grad za novo doba, gdje napredne tehnologije i kreativna industrija obogaćuju industrijsko nasljeđe	3. Povezati Rijeku 2030.: Multimodalno prometno čvorište s održivim i učinkovitim prometnim sustavom	4. Sačuvati Rijeku 2030.: Pametan, zelen i čist grad prilagođen potrebama svih građana
Pametna Rijeka 2030.: Regionalni hub za jugoistočnu Europu za razvoj i implementaciju pametnih rješenja u upravljanju gradom i gradskom infrastrukturom			

Izvor: Izrada autora

Ključni pokazatelji uspješnosti prema strateškim ciljevima:

1. **Živjeti u Rijeci 2030.: Grad raznolikosti, u kojem visoka kvaliteta života proizlazi iz suradnje pametne gradske uprave i angažiranih stanovnika**

Bilanca doseljavanja i iseljavanja stanovnika - povećanje broja doseljenih u odnosu na broj iseljenih

Kao mjeru svojeg uspjeha u stvaranju kvalitetnog i pozitivnog ozračja za život, grad ambiciozno bira pozitivnu bilancu u doseljavanju i iseljavanju stanovništva. Svjestan ograničenog utjecaja na prirodni prirast i starenje stanovništva, cilj je gradu kvalitetnim uslugama i ozračjem potaknuti zadržavanje, pa i doseljavanje mladog i produktivnog stanovništva. U 2019. godini, prema procjenama Državnog zavoda za statistiku, na područje grada Rijeke doselilo se 2.644 osobe, a odselilo je 3.231 osoba. Sadašnji je odnos 45:55 u korist iseljavanja, što je ispod razine nacionalnog prosjeka (49:51), a cilj je, prema tome, postići pozitivnu bilancu odnosno omjer od 51:49 u korist doseljenog stanovništva.

2. Raditi u Rijeci 2030.: Sveučilišni grad za novo doba, gdje napredne tehnologije i kreativna industrija obogaćuju industrijsko nasljeđe

Rijeka do 2030. ima svog “jednoroga”, novu i inovativnu kompaniju koja vrijedi više od milijardu dolara

Kompanija jednorog nije cilj kojem gradske uprava može težiti po sebi, kako zbog nemogućnosti izravnog utjecaja na gospodarstvo, tako zbog jedinstvene prirode fenomena. No, činjenica da se jednorog u nekom lokalnom kontekstu razvija, pokazatelj je spremnosti gradskog gospodarstva i obrazovnog sustava da generiraju veliku vrijednost na tehnološki kompetitivnoj globalnoj skali, to jest cilj za koji se grad opredjeljuje. Na području Rijeke trenutno ne postoji takva kompanija, a planira se da će se kroz naredni period od deset godina, kroz unaprjeđeno poslovno okruženje, barem jedna kompanija doseći takvu razinu vrijednosti.

3. Povezati Rijeku 2030.: Multimodalno prometno čvorište s održivim i učinkovitim prometnim sustavom

Broj dnevnih prometovanja linija javnog gradskog prijevoza

U gradu se, u skladu s trendovima, želi potaknuti stanovnike na što manje korištenja vlastitih motornih vozila (prvenstveno automobila na benzinska i dizel - goriva) sa svrhom smanjenja negativnog utjecaja na okoliš, smanjenja prometnih gužvi, prometnog rasterećenja užeg centra grada te smanjenja popunjenosti parkirališta. U skladu s navedenim stanovništvom će se poticati na korištenje javnoga gradskoga prijevoza.

4. Sačuvati Rijeku 2030.: Pametan, zelen i čist grad prilagođen potrebama svih građana

Emisija CO₂ u odnosu na referentnu godinu (2008.)

Osnovni cilj pri osiguravanju očuvanja okoliša te usmjerenosti grada prema čistom i zelenom je smanjenje emisije CO₂. Potrebno je aktivirati sve dionike na području grada tako da prihvate odgovornost za emisije i poduzmu aktivnosti prema smanjenju svoje uloge u emisiji CO₂. Navedeno je značajan izazov koji podrazumijeva promjenu načina na koji ljudi razmišljaju o aktivnostima u kojima svakodnevno sudjeluju. Kao polazišna vrijednost uzima se ona iz referentne 2008. godine kada je razina emisije CO₂ iznosila 378.269,47 kt. Do 2030. godine planira se smanjenje emisije za 47,32% odnosno na 199.258,47 kt.

4.2. Strateški ciljevi

Strateški cilj 1. Živjeti u Rijeci 2030.: Grad raznolikosti, u kojem visoka kvaliteta života proizlazi iz suradnje pametne gradske uprave i angažiranih stanovnika

Kontekst, potrebe i prilike: Kako bi Grad Rijeka 2030. godine ostala grad raznolikosti, u kojem visoka kvaliteta života proizlazi iz suradnje pametne gradske uprave i angažiranih stanovnika potrebno je, u kontekstu društvenih usluga, osigurati jednak pristup svim građanima i mogućnost za sudjelovanje u društvenom životu te kvalitetne usluge. Mjere i aktivnosti za poboljšanje društvenih usluga u Rijeci koje se odnose na zdravstvene i socijalne usluge, sadržaj kulturne ponude, sportskih aktivnosti i mogućnosti za edukaciju mogu se podvesti pod projekte koji doprinose učinkovitoj komunikaciji između dionika, ulaganje u infrastrukturu i cjelovit pristup razvoju usluga. Slijedom navedenog, nameće se potreba za horizontalnim i vertikalnim sektorskim povezivanjem koje bi omogućilo razmjenu informacija, znanja i razvoj novih suradnji te interdisciplinarno upravljanje razvojem grada. Navedeno se prvenstveno odnosi na povezivanje obrazovnog sektora s gospodarskim, sektora koji su detektirani kao ključni privlačni faktori za život u određenoj sredini, a čija razina razvoja i premreženosti izravno utječe na profesionalni i privatni rast i razvoj građana.

Teme obuhvaćene ovim područjem su:

1. Obrazovanje,
2. Kultura,
3. Sport,
4. Mladi,
5. Zdravlje,
6. Manjine,
7. Stariji građani,
8. Građani s poteškoćama u razvoju,
9. Socijalno ugroženi građani,
10. Povezivanje građana, male inicijative u zajednici,
11. Suradnja i komunikacija gradske uprave s građanima,
12. Organizacija rada gradske uprave.

U ovom području predložena su tri specifična cilja kojima će Rijeka postati grad visokih i uravnoteženih standarda življenja te jedan specifični cilj kojim se želi unaprijediti poslovanje gradske uprave i potaknuti građane na aktivno uključivanje u razvoj grada. Grad će tako biti usmjeren na unapređenje kulturnog identiteta i očuvanje kulturne baštine kroz nove projekte te nastavak aktivnosti iz programa EPK 2020., razvoj i prilagođavanje obrazovnog sustava potrebama gospodarstva i tržišta rada, unaprjeđenje kvalitete i podizanja standarda zdravstvenih i socijalnih usluga te poticanje građana na aktivan život. Četvrti specifični cilj odnosi se na pametno upravljanje gradom unaprjeđenjem poslovanja gradske uprave kroz digitalnu transformaciju i povezivanje gradskih odjela i ustanova, edukaciju kadrova i građana te poticanje građana na aktivno sudjelovanje u razvoju grada.

U odnosu na horizontalni cilj Pametna Rijeka 2030, namjera je Grada osobito kroz specifični cilj 1.4. razvijati pametna rješenja u području upravljanja i komunikacije s građanima, koristeći tehnologiju za što učinkovitije administrativne transakcije, ali i poticanje angažmana građana.

Strateški cilj	1. Živjeti u Rijeci 2030.: Grad raznolikosti, u kojem visoka kvaliteta života proizlazi iz suradnje pametne gradske uprave i angažiranih stanovnika
Specifični ciljevi	1.1. Obrazovanje u funkciji kvalitete života i jačanja gospodarstva
	1.2. Zdrav, aktivan i socijalno osjetljiv grad privlačan za život
	1.3. Prijestolnica kulture i nakon 2020. godine
	1.4. Suradnja pametne uprave i angažiranih stanovnika (H)

Strateški cilj 2. Raditi u Rijeci 2030.: Sveučilišni grad za novo doba, gdje napredne tehnologije i kreativna industrija obogaćuju industrijsko nasljeđe

Kontekst, potrebe i prilike: Analizom izazova i prilika te potencijalnih projekata i aktivnosti za razvoj gospodarstva utvrđeni su prioriteti za razvoj gradskog gospodarstva. Kako bi grad u potpunosti doživio započetu transformaciju u grad suvremenih, tehnološki inovativnih, zelenih i kreativnih industrija, bitno je njegovo oslanjanje na Sveučilište i suradnja s istim kako bi se osigurao razvoj visokoobrazovanih kadrova i potakao razvoj tehnoloških inovacija u svim sektorima, a osobito u području pametnih rješenja za upravljanje gradom. Sektori u kojima se vide temelji za daljnji razvoj su tehnološki kompleksne industrije i usluge u kojima se Rijeka već afirmirala i ima stručne i materijalne pretpostavke: brodogradnja, promet i logistika, farmaceutika, ICT i turizam. Osim već spomenute suradnje grada sa visokoobrazovnim i znanstveno istraživačkim sektorom, bitno je poticati suradnju sa samim poduzetnicima i razviti poticajno poslovno okruženje, prvenstveno poduzetničku potpurnu infrastrukturu, (nadograditi odlično razvijeni sustav inkubacije) i ICT infrastrukturu, poticati inovacije i ulagati u nove digitalne tehnologije. Rijeka se, osim toga, usmjerava korištenju vlastitih resursa i postojećih prednosti u novom globalnom kontekstu: luku i brodogradilište i njihovu industrijsku infrastrukturu i geoprometni položaj. Tehnološko nasljeđe i znanje koje je iz njega proizašlo povezivat će se i usmjeravati prema zelenim i digitalnim tehnologijama. Kreativne industrije i kultura trebaju ostati i dalje se razvijati kao bitna sastavnica razvoja grada i njegove turističke ponude. Grad će se usmjeravati i prema razvoju inovativnih modela upravljanja turizmom i razvoja turističke ponude.

Teme obuhvaćene ovim područjem su:

1. Poticanje poduzetništva i inovacija,
2. Industrija 4.0: pametne proizvodne industrije,
3. ICT industrija,
4. Kreativne industrije,
5. Čiste i "zelene" industrije,
6. Istraživanje i razvoj: Sveučilište i suradnja znanosti i gospodarstva,
7. ICT infrastruktura,
8. Obrtništvo,
9. Rijeka kao lučki grad,
10. Brodogradnja,
11. Turizam.

Za postizanje ovog strateškog cilja osmišljena su tri specifična cilja koji se odnose na razvoj i povezanost gospodarstva, znanosti i turizma prvenstveno kroz razvoj industrije, poticanje istraživanja, inovacija i novih industrija temeljenih na znanju te produženje turističke sezone razvojem inovativnih, održivih i uključivih rješenja u turizmu.

U odnosu na horizontalni cilj Pametna Rijeka 2030. namjera je Grada razvijati pametna rješenja kroz sva tri specifična cilja.

Strateški cilj	2. Raditi u Rijeci 2030.: Sveučilišni grad za novo doba, gdje napredne tehnologije i kreativna industrija obogaćuju industrijsko nasljeđe
Specifični ciljevi	2.1. Konkurentno gospodarstvo i luka u dobi novih industrija(H)
	2.2. Inovativna Rijeka: poticanje istraživanja i na znanju temeljenih industrija (H)
	2.3. Grad održivih i inovativnih rješenja u turizmu (H)

Strateški cilj 3. Povezati Rijeku 2030.: Multimodalno prometno čvorište s održivim i učinkovitim prometnim sustavom

Kontekst, potrebe i prilike: Ključni izazovi i prilike za prometni sustav grada Rijeke promatraju se kroz jačanje prometne povezanosti, dostupnost javnog prijevoza te mobilnost.

U odnosu na povezanost Rijeke, prometni razvoj u bitnom je određen razvojem infrastrukture koja nije u nadležnosti gradske uprave, no Grad će svojim angažmanom poticati identificirane razvojne smjerove kroz projektnu i programsku suradnju s nacionalnom razinom i relevantnim javnim operaterima. U kontekstu riječke Luke, osnovni izazov odnosi se na iskorištavanje značajnog investicijskog potencijala koji ona ima te koristi za riječko i hrvatsko gospodarstvo koje puno iskorištavanje toga potencijala može donijeti, u kontekstu željeznice i zračne luke, ključni izazovi odnose se na nedostatnost postojeće infrastrukture koju je potrebno dograditi ili obnoviti, nepovezanost s ostalim modalitetima prijevoza te nužnost iskorištavanja postojećih potencijala. U tom smislu, potrebno je jačati konkurentnost riječke luke na globalnom tržištu putem integracije prometnih sustava i razvoja novih terminala te utvrditi mogućnosti širenja lučkih kapaciteta.

U kontekstu javnog prometa i mobilnosti u gradu prepoznati izazovi vezani su za nedovoljnu prilagođenost javnog prijevoza putnicima, nedovoljne kapacitete (resursne i infrastrukturne), nepovezanost različitih modaliteta prijevoza te nepostojanje dovoljno podataka o svim segmentima prometa za potrebe njegovog optimiziranja. Kako bi se navedeni izazovi savladali potrebno je kreirati intermodalan, povezan i putnicima prilagođen prometni sustav, baziran na ekološki prihvatljivim tehnologijama koje će omogućiti veću točnost i veći stupanj fleksibilnosti u prepoznavanju i zadovoljavanju potreba putnika.

Željeznicu i zračnu luku potrebno je značajnije uključiti u promet Grada Rijeke te ostvariti lokalnu povezanost željeznicom i globalnu povezanost zračnim putem. Iz perspektive javnoga prijevoza i mobilnosti potrebno je uspostaviti cjeloviti, intermodalni, ekološki prihvatljivi i putnicima prilagođeni prometni sustav koji će objediniti sve dostupne, ali i nove planirane modalitete transporta unutar grada, a koji će motivirati putnike na korištenje javnoga prijevoza umjesto korištenja osobnih automobila. Rješenja u pametnom prometu temeljena na senzoricima, umjetnoj inteligenciji, kao i čista i ekološki prihvatljiva rješenja, dio su horizontalnog cilja razvoja Rijeke kao pametnoga grada.

Telekomunikacijska infrastruktura u Rijeci koja omogućuje širokopojasni pristup internetu je dobro razvijena, a zadovoljava pokrivenost signalom mobilnog bežičnog pristupa pogotovu u kontekstu činjenice da je dio Rijeke, korištenjem tehnologije dinamičkog dijeljenja spektra, odnedavno pokriven i 5G mrežom. Rijeka je, kombinirajući mobilni i fiksni pristup, gotovo 100% pokrivena mrežom koja omogućava brzine od 30-100 Mbit/s no te brzine nikako ne mogu zadovoljiti potrebe građana i gospodarstva Rijeke u narednih 10 godina, no pojedinačno

gledajući, fiksnim širokopojasnim pristupom samo je djelomično pokrivena brzinama od 100 Mbit/s ili više. Za naredni desetogodišnji period potrebno je planirati primjenu tehnologija koje će zainteresiranim građanima i svim poslovnim subjektima na cijelom području grada omogućiti brzine od 1 Gbit/s i više. Kako bi Grad ostvario svoj cilj da postane smart city hub za cijelu regiju, nužno je snažno se fokusirati na razvoj ICT infrastrukture kao temeljne pretpostavke njegove povezanosti u novoj dekadi. I tu su pred Gradom izazovi u odnosu na nadležnost razvoja infrastrukture, no, koristeći se pozitivnim iskustvima iz aktualne dekade, Grad će nastaviti s proaktivnim pristupom suradnji s operaterima i usmjeravati vlastita ulaganja u maksimalnu brzinu i pokrivenost internetom na području Grada Rijeke.

Teme obuhvaćene ovim područjem su:

1. Gradski cestovni promet,
2. Gradski javni promet,
3. Biciklizam,
4. Pješaci,
5. Alternativni oblici prometa,
6. Održivost prometa,
7. Razvoj željeznice,
8. Razvoj zračne luke,
9. Razvoj morske luke,
10. Integracija različitih oblika prometa
11. ICT infrastruktura.

Za provedbu ovoga strateškoga cilja osmišljena su četiri specifična cilja usmjerena prepoznatim izazovima za riječki promet i povezivost. Prvi specifični cilj odnosi se na mjere i aktivnosti usmjerene jačanju prometne povezanosti kroz unaprjeđenje postojeće i razvoj nove prometne infrastrukture s naglaskom na željeznički, zračni i morski promet, drugi specifični cilj usmjeren je razvoju javnoga prijevoza, treći na urbani prometni sustav te jačanje mobilnosti, i dok je četvrti specifični cilj usmjeren unapređenju ICT infrastrukture i povezivosti.

U odnosu na horizontalni cilj Pametna Rijeka 2030. namjera je Grada kroz specifične ciljeve 3.2., 3.3. i 3.4. razvijati pametna rješenja u području javnoga prijevoza i urbanoga prometnoga sustava i mobilnosti kroz implementaciju sustava temeljenih na novim tehnologijama, a s ciljem lakšeg prometovanja i jačanja mobilnosti građana, kao i kroz razvoj ICT infrastrukture u skladu s europskim standardima.

Strateški cilj	3. Povezati Rijeku 2030.: Multimodalno prometno čvorište s održivim i učinkovitim prometnim sustavom
Specifični ciljevi	3.1. Rijeka povezana sa svijetom i svojom okolicom
	3.2. Čist, učinkovit i pristupačan javni prijevoz u gradu (H)
	3.3. Razvoj urbanog prometnog sustava i mobilnost (H)
	3.4. Razvoj ICT infrastrukture u gradu(H)

Strateški cilj 4. Sačuvati Rijeku 2030.: Pametan, zelen i čist grad prilagođen potrebama svih građana

Kontekst, potrebe i prilike: U odnosu na komunalnu infrastrukturu i odnos prema okolišu, Rijeka se nalazi na visokoj razini, ali su vidljivi i elementi koje je potrebno unaprijediti. Rijeka ima sjajnu pokrivenost vodovodnom mrežom, ali slabiju pokrivenost sustavom odvodnje. U odnosu na upravljanje otpadom, sustav prikupljanja i obrade je zadovoljavajuć, ali postoje izazovi u području

gospodarenja otpadom, koji nisu sasvim riješeni niti na nacionalnoj razini. Stanovništvo je tek djelomično svjesno važnosti upravljanja otpadom u kućanstvu i koncepta cirkularne ekonomije. Grad se već afirmirao u odnosu na održivo, cirkularno upravljanje prostorom s obzirom da je projekt EPK u infrastrukturnom smislu usmjerio na korištenje postojećih neiskorištenih prostora i industrijske baštine, a s takvim će se pristupom u upravljanju prostorom nastaviti. Održivo upravljanje prostorom i resursima u planu razvoja grada dopunjeno je jačim povezivanjem grada s njegovom okolicom, kako u suradnji unutar Urbane aglomeracije, tako i kroz promociju nabave hrane oslonjene na neposredni okoliš kao zdravijeg, ekološki održivog i ekonomski povoljnog oblika opskrbe.

Teme obuhvaćene ovim područjem su:

1. Zbrinjavanje otpada,
2. Vodovod i odvodnja,
3. Prostorno planiranje,
4. Ponovna upotreba postojećih neiskorištenih prostora (cirkularno upravljanje prostorom),
5. Zelena infrastruktura,
6. Održavanje gradskih površina,
7. Povezanost sa zaleđem i opskrba zdravom hranom.

Slijedom navedenog, osmišljena su tri specifična cilja kao podloga za provođenje mjera i aktivnosti kako bi Rijeka postala grad učinkovite javne infrastrukture i održivog upravljanja okolišem. Spomenuti ciljevi odnose se na unapređenje javnih komunalnih usluga i infrastrukture, prvenstveno u područjima gospodarenja otpadom, vodoopskrbe i odvodnje te održivog upravljanja prirodnim resursima i okolišem.

U odnosu na horizontalni cilj Pametna Rijeka 2030., namjera je Grada kroz specifični cilj 4.1. razvijati pametna rješenja u području komunalnih usluga kroz implementaciju sustava temeljenih na novim tehnologijama, a u svrhu unapređenja vodno-komunalne infrastrukture, sustava toplinarstva i sustava gospodarenja otpadom.

Strateški cilj	4. Sačuvati Rijeku 2030.: Pametan, zelen i čist grad prilagođen potrebama svih građana
Specifični ciljevi	4.1. Grad pametnih i kvalitetnih komunalnih usluga (H)
	4.2. Zeleni grad na moru: prostor u službi građana
	4.3. Grad kružnog gospodarenja resursima, povezan s cijelom regijom

Horizontalni cilj: Pametna Rijeka 2030.: Regionalni *hub* za jugoistočnu Europu za razvoj i implementaciju pametnih rješenja u upravljanju gradom i gradskom infrastrukturom

Rijeka se želi dalje graditi na poziciji najpametnijega grada u Hrvatskoj, koju je zauzela temeljem uspješne digitalizacije gradskih usluga usmjerenih na građane, kao i suradnjom s istraživačkim institucijama i inovativnim kompanijama na projektu Centra kompetencija za pametne gradove. Rijeka se zato želi razviti kao grad u kojem inovativne kompanije razvijaju, testiraju i primjenjuju rješenja za upravljanje gradom i gradskom infrastrukturom. Rijeku se 2030 vidi kao Smart City Hub u kojem tvrtke iz cijele Europe testiraju i implementiraju svoja rješenja i odabiru Rijeku za poslovno sjedište.

Kako bi se to omogućilo, potrebno je usmjeriti razvoj grada prema gigabitnom društvu s iznimno kvalitetnom i učinkovitom telekomunikacijskom infrastrukturom. Senzorski opremiti komunalnu i prometnu infrastrukturu, a AI primijeniti u upravljanju u skladu s najboljim standardima tehnološkoga razvoja. Usluge gradske uprave potrebno je nastaviti digitalizirati.

Mjere za ispunjenje navedenog cilja provlače se kroz sva četiri strateška cilja podrazumijevajući specifičan pristup, oslonjen na tehnologiju i inovativna rješenja.

4.3. Mjere i aktivnosti

4.3.1. Mjere vezane uz Strateški cilj 1. Živjeti u Rijeci 2030.

Specifični cilj 1.1. Obrazovanje u funkciji kvalitete života i jačanja gospodarstva

Rijeka 2030. grad je u kojem znanje i tržište ostvaruju značajna partnerstva, a obrazovni sektor je horizontalno povezan i koordiniran. Obrazovanje u Rijeci 2030. otvoreno je svima i privlači sve veći broj studenata iz Hrvatske i inozemstva koji se profesionalno ostvaruju u Rijeci i u njoj ostaju živjeti kao visokoobrazovani članovi zajednice. Obrazovne institucije u Rijeci prepoznate su po inoviranju sustava naobrazbe i pristupa učenju, a integralno upravljanje obrazovanjem u Rijeci ključan je element uspjeha stavljanja obrazovanja u funkciju kvalitete života šire zajednice.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI
● postotak djece vrtićke dobi u Gradu Rijeci koja pohađa redovite vrtićke programe te postotak obuhvaćenih jasličkim programom
● broj upisanih na doktorske studije pri Sveučilištu u Rijeci
● udio visokoobrazovanog stanovništva

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Gradska platforma za integralni pristup obrazovanju i razvoju

Uz projekte i programe kojima se osigurava ravnopravan pristup obrazovanju u društvu i podizanje kvalitete obrazovanja te njegova sinergija s potrebama na tržištu, nužno je kontinuirano razvijati horizontalni moment u razvoju obrazovanju koji kao preduvjet uspješnosti pozicioniranja Rijeke kao grada prilika podrazumijeva preuzimanje snažne uloge gradske uprave u koordinaciji različitih aktera obrazovnog sektora i obrazovanja s gospodarstvom. Na tom tragu, Grad Rijeka će uspostaviti model savjetodavnog procesa koji će uključivati različite instance predstavnika obrazovnog sektora, gradske uprave i organizacija civilnog društva koje djeluju u obrazovnom sustavu na svim razinama u Rijeci kako bi potaknula daljnja umrežavanja programa odgoja i obrazovanja i mogućnosti za prilagođavanje tržištu rada i strateškim odrednicama gospodarskog sektora. Navedeno podrazumijeva uspostavu programa podrške, umrežavanja, zajedničkih projekata i komunikacijskih kanala pod vodstvom gradskog Odjela za odgoj i školstvo. Pritom će jedan od ključnih zajedničkih ciljeva aktera obrazovanja biti zajedničko nastupanje aktera u obrazovanju i gospodarstvu, odnosno brendiranje Rijeke mogućnosti za profesionalni razvoj odnosno grada u kojem je osobni i profesionalni razvoj od vrtićke dobi do prvog zapošljavanja promišljen interdisciplinarno i strateški za svakoga člana zajednice.

● **Obrazovni programi i aktivnosti usmjereni promicanju ukljućivosti i aktivnog građanstva**

Grad Rijeka će nastaviti provoditi programe i projekte koji doprinose umanjivanju socioekonomskih i drugih razlika među učenicima te jaćaju i pripremaju ućenike za uspješan život i sudjelovanje u demokratskim procesima u odrasloj dobi. Važno obilježje rijećkog odgovornog pristupa odgoju i obrazovanju ogleđa se i u omogućavanju jednakosti šansi odnosno ravnopravnom pristupu sustavu te posljedićno i njihovom uspjehu i zadovoljstvu. Glavni cilj pristupa odgoju i obrazovanju jest doprinos ostvarenju vizije razvoja informiranog, aktivnog, odgovornog, tolerantnog društva u kojem sreća i uspjeh nisu predeterminirani socioekonomskim, obiteljskim, razvojnim, etnićkim ili slićnim faktorom. Ostvarenje te vizije dugoroćan je proces koji zapoćinje uvođenjem ućenja o važnoj ulozi ućenika i građana u zajednici, o pravima, ali i odgovornostima koje imaju građanke i građani u demokratskom građanskom društvu, o vrijednosti tolerancije, ljubaznosti, poštovanja prema sebi i drugima te preuzimanja aktivne uloge u zagovaranju ljudskih prava. Programi i projekti koji su već zapoćeli, kao što su Građanski odgoj i obrazovanje, program “Moja Rijeka”, kao i programi namijenjeni djeci slabijeg socioekonomskog statusa, ućenike s razvojnim teškoćama ili ućenike romske nacionalne manjine (“Školsko prijepodne samo za mene”, “Podrška ućenicama i ućenicama pripadnicima romske nacionalne manjine”, osiguravanje pomoćnika u nastavi kroz projekt „RInkluzija-Rijećki model podrške ućenicama s teškoćama“ itd), nastavit će se i proširiti u opsegu u novom razdoblju, a novi se razvijati s istim ciljevima.

● **Predškolski odgoj i obrazovanje kao temelj obrazovnog sustava**

Kvalitetan pristup predškolskom obrazovanju i skrbi za djecu od iznimne je važnoći u razvojnom i obrazovnom smislu, i predstavlja temelj obrazovnog sustava. Međutim, dostupnost predškolske skrbi za djecu važno je element kvalitetnog života za mlade obitelji i preduvjet ukljućivanja obaju roditelja na tržište rada. Iako je Rijeka vrlo visoko pozicionirana u odnosu na dostupnost predškolskog obrazovanja te je svoju ponudu uskladila s pedagoškim standardom, želja je Grada dodatno dići dostupnost, osobito u jaslićkoj dobi. Grad će u nadolazećem periodu nastaviti s izgradnjom novih objekata kako bi se proširio obuhvat predškolskog odgoja i skrbi, osobito u jaslićkom uzrastu, uzimajući pritom u obzir sve prostorne i ekološke preduvjete fizićkog razvoja grada te namjeru ravnomyernog razvoja kvartova ili susjedstava.

● **Stipendiranje studenata i ućenika**

Rijeka će nastaviti i proširiti svoj program stipendiranja ućenika i studenata, kako prema socijalnim kriterijima, tako i podupirući darovite ućenike i studente te osobito stipendirajući studente koji se obrazuju za deficitarna zanimanja.

● **Suradnja sa Sveučilištem u Rijeci na razvoju visokoobrazovnih programa**

Grad će, prema modelu koji se već primjenjuje u odnosu na Sporazum o suradnji na pokretanju studija Logopedija i Logopedskog centra, u koordinaciji sa Sveučilištem u Rijeci identificirati te financijski poduprijeti studije kojima se promiće kvaliteta obrazovanja na svim razinama, kvalitete života, te potrebe razvoja rijećkoga gospodarstva identificirane kroz druge ciljeve ovoga Plana i kroz suradnju s partnerima iz gospodarstva.

● Grad za djecu i mlade

Grad Rijeka nastavit će promicati kvalitetu slobodnog vremena djece i mladih, njihovu zdravstvenu i socijalnu zaštitu, uključivanje u procese donošenja odluka, kao i poticanje poduzetništva i zapošljavanje mladih. U prvome dijelu programskoga razdoblja nastavit će se provedba još uvijek aktualnoga “Programa za mlade Grada Rijeke za razdoblje 2018.-2022.”, koji se uspješno provodi i koji obuhvaća mjere iz područja: obrazovanja i cjeloživotnog učenja mladih, poticanja na zapošljavanje i poduzetništvo, socijalne i zdravstvene zaštite mladih, aktivnog sudjelovanja mladih u društvu, (kroz rad Savjeta mladih i druge inicijative), poticanje kulture mladih i za mlade te niz inicijativa u području sporta, tehničke kulture i slobodnog vremena usmjerenih potrebama kvalitetnoga, aktivnoga i zdravoga života mladih. Kompleks Benčić i Dječja kuća zamišljeni kao epicentar “dječje” kulture u Rijeci afirmiraju sinergistički i multidisciplinarni pristup, potičući sudjelovanje djece u kulturi i svakodnevici grada ne samo na lokaciji Dječje kuće, nego i u nizu drugih susjedstava u gradu.

Specifični cilj 1.2. Zdrav, aktivan i socijalno osjetljiv grad privlačan za život

Rijeka 2030. prepoznata je kao grad aktivnih građana koji kontinuirano ulaže u demografsku obnovu, zdravstvene navike i usluge svoje zajednice i posredstvom novih tehnologija ažurno prati potrebe najugroženijih u društvu pozicionirajući se na taj način kao mjesto koje prepoznaje potrebe svakoga stanovnika te posebno ulaže u osjetljive skupine društva pružajući na taj način sigurnost i stabilnost životnog standarda i mogućnosti za prosperitetan razvoj. Građani Rijeke 2030. podižu standard svijesti o zdravom načinu života i uključivom društvu u kojem svaki stanovnik ima važnu ulogu za očuvanje ekosustava zajednice i zajedničkog napretka.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI
● udio proračuna (nenamjenski prihod) namijenjen socijalnoj skrbi za siromašne i socijalno isključene građane
● udio zakonski ostvarenih socijalnih prava u ukupnom broju ostvarenih prava temeljem Socijalnog programa Grada Rijeke
● broj dostupnih programa i projekata namijenjenih prevenciji bolesti i promociji tjelesnog i mentalnog zdravlja
● postotak građana koji se bave sportom i rekreacijom u Gradu Rijeci

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Podrška svim generacijama građana

Grad Rijeka će u idućem razdoblju posvetiti punu pozornost svojim mladim, ali i najstarijim sugrađanima. Analize pokazuju da u Rijeci nedostaje malih stanova za prodaju na tržištu, cijene nekretnina su stabilno visoke, a istodobno su mladi primorani na visoke cijene najma stanova u privatnom sektoru. Sve navedeno uzrokuje iseljavanje mladih iz Rijeke, posebno u okolicu gdje su jeftinije nekretnine, pa će se stoga izraditi poseban program poticanja stanogradnje za najam. Također, sve dužu životnu dob u Rijeci treba pratiti i odgovarajuća infrastruktura uz odgovarajuće programe. Grad Rijeka, u suradnji s udrugama, organizira niz programa za osobe treće životne dobi. No, ostaje problem nedostatka kapaciteta u domovima za starije, pa je u tom

dijelu moguće raditi na poticanju izgradnje novih smještajnih kapaciteta po pristupačnim cijenama za korisnike.

Nadalje, Grad će provoditi mjere demografske politike, a u cilju zadržavanja postojećih i privlačenja novih stanovnika. Spomenute mjere odnose se na financijsku pomoć obiteljima pri rođenju djeteta, stipendiranje učenika i studenata, subvencioniranje i sufinanciranje vrtića, udžbenika za osnovnoškolce i srednjoškolce, prijevoza učenicima i studentima, prehrane za djecu u osnovnim školama i ostalog - ovisno o potrebama.

● Poticanje programa socijalne sigurnosti građana i Rijeka kao zdravi grad

Grad Rijeka nastaviti će razvijati sustav socijalne skrbi koji podrazumijeva veći broj socijalnih prava i oblika pomoći i veće iznose pomoći za znatno veći broj socijalno ugroženih skupina nego što je to propisano zakonima. Kontinuirano će pratiti podatke o novim kategorijama građana koje bi potencijalno mogle postati socijalno ugrožene, kao i podatke o socijalnim problemima i potrebama siromašnih i/ili socijalno isključenih građana, kako bi se na njih moglo pravovremeno i primjereno odgovoriti. Grad Rijeka stoga će modernizirati sustav pružanja socijalne skrbi uz pomoć suvremene informatičke tehnologije kako bi se socijalna skrb pružala učinkovitije. U skladu s rezultatima dugoročnih istraživanja o oboljevanju i smrtnosti stanovništva, prioritet će imati programi usmjereni na prevenciju kroničnih masovnih bolesti, ozljeda i invaliditeta, ovisnosti i zaraznih bolesti te programi palijativne skrbi. Ti će se prioriteti eventualno mijenjati ovisno o kretanju spomenutih pokazatelja kako bi građani Rijeke i nadalje imali viši standard zaštite tjelesnog i mentalnog zdravlja primjeren njihovim potrebama. Ključni prioriteti Rijeke kao zdravog grada odnosit će se na potporu obiteljima i mladima za rani razvoj, zdravo starenje, cjelovitu skrb o mentalnom zdravlju, unapređenje kulture življenja, čuvanje javnog prostora te zaštitu okoliša i otvorenost prema potrebama osoba s invaliditetom. Kontinuirano sudjelovanje i rad u mreži Zdravih gradova omogućit će Rijeci stalni okvir za napredovanje u narednom razdoblju.

● Cjelovit i uključiv pristup razvoju sporta

U razdoblju 2021.-2027. godine, Grad Rijeka u suradnji s Riječkim sportskim savezom i gradskom tvrtkom Rijeka sport d.o.o., nastojat će pozitivno utjecati na razvoj svih dijelova sporta. Razvojem postojećih i pokretanjem novih sportskih programa koji imaju posredni utjecaj na zdravlje građana. Korištenjem postojeće i stvaranjem nove sportske infrastrukture te iniciranjem gradskih površina kao aktivnih zona, unaprijedit će se kultura sporta i rekreacije te stvoriti uvjeti za ostvarivanje maksimalnih sportskih dostignuća. Sinergijom svih sportskih programa, sportskih udruga i institucija, sportske infrastrukture Grad Rijeka će stjecati sportsku prepoznatljivost na državnoj i međunarodnoj razini. Kao takav, Grad Rijeka bit će mjesto koje sportskim i rekreativnim odnosom i mogućnostima prema svojim građanima postaje poželjno mjesto za življenje svih generacija. Time se sportska i rekreativna slika Grada Rijeke idealno uklapa u sadržaj imena „Luka različitosti“. Kako bi u razvoju i korištenju sportske infrastrukture bila što učinkovitija, a vodeći se načelima kružnog gospodarenja prostorom, pod vodstvom Rijeka sport d.o.o., grad će razviti plan održivog razvoja i upravljanja sportskom infrastrukturom koji će omogućiti maksimalno korištenje postojećih objekata po modelu dijeljenog vremena i ukazati na nužna ulaganja u energetska učinkovitost i sportsku namjenu postojeće infrastrukture.

Specifični cilj 1.3. Prijestolnica kulture i nakon 2020. godine

Rijeka 2030. identitetsko je nasljeđe projekta “Luke različitosti” i ideja koje su postale integralni dio zajednice i generirale nove vrijednosti za društveno-ekonomski razvoj grada i okolice. Kultura u Rijeci 2030. prepoznaje se po snažnom djelovanju lokalnih aktera i međunarodnom umrežavanju koji doprinosi prepoznatljivosti Rijeke i Republike Hrvatske izvan granica. Kultura u Rijeci 2030. preuzima ulogu snažnog aktera koji promišlja budućnost, preispitujući prošlost i sadašnjost te u snažnoj sinergiji institucionalnog i izvaninstitucionalnog sektora svakodnevno pruža prilike za nove uvide, prostore za razgovor i razmjenu ideja te čini esencijalnu vrijednost za život svakog građanina. Kulturni programi u Rijeci 2030. su uključivi i participativni, a kultura postaje sastavni dio obrazovanja i gospodarstva, prvenstveno u kulturnom poduzetništvu i kulturnom turizmu.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI

- broj kulturnih događanja u gradskim ustanovama
- broj posjetitelja kulturnih događanja
- broj građana uključenih u volontiranje pri gradskim kulturnim ustanovama
- iznos proračuna izdvojen za organizaciju kulturnih događanja

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je uključiti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● **Kompleks Benčić kao “dnevni boravak” Grada**

Izrazito važan dio nasljeđa Europske prijestolnice kulture revitalizacija kompleksa Benčić, koji obuhvaća Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Muzej grada Rijeke, Gradsku knjižnicu Rijeka i Dječju kuću, osmišljen je kao središte kulturnog života grada. Dok je prethodno razdoblje bilo obilježeno graditeljskim i infrastrukturnim zahvatima, novo će biti obilježeno počecima provođenja programa. Zadatak grada i organizacija kulture koje upravljaju kompleksom je osigurati programsku i sadržajnu osnovu da taj cijeli kvart postane i ostane vitalno kulturno i društveno središte koje privlači građane i koje generira kulturne i društvene sadržaje za niz drugih objekata u drugim dijelovima grada.

● **Obala i Delta kao prostor oživljene baštine**

Obnovljeni Brod Galeb, hala Exportdrva, buduće uređenje Metropolis i drugi sadržaji na obali i prostoru Delte dio su koncepta otvaranja Rijeke prema moru i povratka industrijske baštine turističkim, poduzetničkim i društvenim sadržajima. Galeb ostaje privezan u riječkoj luci i bogatim će se sadržajima uklopiti u kulturno-umjetnička strujanja u gradu istovremeno predstavljajući turističku atrakciju i oživljavajući i interpretirajući riječku povijest općenito, značaj brodova, mora i brodogradnje u njoj i povezujući ju s geografskim i povijesnim kontekstom industrijskoga grada na moru. Hala Exportdrva ostaje imperativni prostor za kulturna i zabavna događanja u gradu, doprinoseći oživljavanju tog dijela grada. Zadaća Grada u novom desetljeću jest osigurati kontinuirano jačanje relevantnih kulturnih i turističkih sadržaja u već uređenim objektima, kao i daljnje proširenje javnog prostora (potencijal kompleksa Metropolis) s funkcijom vrednovanja industrijske baštine kao komplementarnim potencijalom postojećim objektima.

● **Kultura blizu građanima**

Kao nasljedstvo projekta Luke različitosti Grad Rijeka nastavit će primjenjivati načela sudioničkog upravljanja u kulturi tako što će moć odlučivanja o određenom dijelu sredstava koji se alocira programima u kulturi dijeliti s građanima. Temeljem unaprijed definiranih kriterija odabir najboljih i Rijeci najpotrebnijih ideja nastavit će se birati kroz rad Vijeća građana i na taj način će Rijeka dodatno doprinosti participativnosti i uključivosti u svome razvoju. Građani će pregledavati i ocjenjivati pojedinačne projekte pristigle putem određenoga natječaja za što će biti prethodno educirani. Na taj način, osim što se potiču alati participativne demokracije, kao dio nasljeđa “Luke različitosti”, veći broj građana dolazi u kontakt s kulturnom produkcijom čime se doprinosi i razvoju publike i potencijalno, razvoju novih kulturnih programa i ideja.

● **Urbana aglomeracija Rijeke kao područje cjelovite kulturne ponude i povezivanje u kulturi**

Razvoj grada u velikoj je mjeri okrenut gradskoj okolini. Površina grada od 44 km² je premala, što uvelike utječe na kulturni razvoj. Taj problem potječe iz 1993. godine, kada je zbog novog teritorijalnog ustroja Republike Hrvatske Rijeka izgubila 90% svoje površine i brojne infrastrukturne resurse koje je razvijala više od 50 godina. Problem administrativne rascjepkanosti zamijetila je i Europska komisija, koja ističe važnost utjecaja koji gradovi imaju na razvoj. U skladu sa svojom strategijom Europska komisija zahtijeva da se urbane aglomeracije i formalno uspostave. Kako bi doskočila poteškoćama teritorijalnog ustroja, Hrvatska je taj zahtjev uvrstila u svoje zakonodavstvo, a Rijeka je prvi grad koji ga je 7. listopada 2015. i službeno proveo. Urbana aglomeracija Rijeka sastoji se od 10 članica (4 grada i 6 općina), a proteže se na površini od više od 414 km² i ima 190 000 stanovnika. Rijeka je, kao središte aglomeracije, izradila razvojnu strategiju koja služi kao osnova za identificiranje projekata koji se mogu financirati iz europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova – Integrirana teritorijalna ulaganja. Drugim riječima, život, razvoj i poslovanje Rijeke ne prestaju na administrativnim granicama grada. Rijeka se širi, stvarajući jasnu funkcionalnu cjelinu, poslovno okruženje, način življenja i kulturni identitet. Rijeka je kontinuirano urbano područje na 50 km obale i zaleđa Riječkoga zaljeva, neusporedivo mjesto za život, mjesto za Ri:2030.

Specifični cilj 1.4. Suradnja pametne uprave i angažiranih stanovnika

Građani Rijeke 2030. su povezaniji, informiraniji i aktivniji te kontinuirano podižu standard tolerancije u društvu u Rijeci i šire. Aktivno građanstvo razvijeni je koncept grada Rijeka čiju vrijednost prepoznaju svi stanovnici koji svojim djelovanjem doprinose upravljanju javnim resursima, a dodatnim razvojem sudioničkih procesa, građani su izravno uključeni u odlučivanje o određenom dijelu javnih sredstava i druga pitanja od javnog interesa. Cilj je gradske uprave 2030. da u suradnji s građanima osigurava visoku kvalitetu života u Rijeci u kontekstu društvenih usluga i infrastrukture te razvoja društva općenito. Rijeka će stoga kontinuirano poticati rast i razvoj civilnog društva i unaprjeđivati kanale za interakciju građana i gradske uprave posredstvom novih tehnologija.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI

- udio proračuna o kojem se odlučuje participativno
- broj projekata Riječkog programa lokalnog partnerstva

- broj sudionika Riječkog programa lokalnog partnerstva
- broj korisnika elektroničkih usluga Grada Rijeke (prema korisnicima NIAS-a ili logina na riječkim stranicama)

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Centar dijeljenih ICT-usluga Grada Rijeke i razvoj e-usluga za građane

Grad Rijeka želi razviti jedinstveni sustav u kojem će biti objedinjena računalna oprema i programska rješenja, povezana podatkovna infrastruktura, kao i definirani poslovni procesi i protokoli unutar i između svih gradskih upravnih tijela, agencija, ustanova i društava u gradskom vlasništvu. Takvo povezivanje i podatkovno i procesno standardiziranje preduvjet su uspješnog razvoja pametnih digitalnih usluga za građane. Razvoj gradskog centra dijeljenih usluga teći će paralelno i u koordinaciju s relevantnim projektima na nacionalnoj razini (Uspostava centra dijeljenih usluga Ministarstva uprave RH, Uvođenje sustava upravljanja kvalitetom u javnu upravu RH i drugi.) Cilj je omogućiti tehnološko, procesno i podatkovno povezivanje kao pretpostavku učinkovitog upravljanja i kvalitetnih digitalnih usluga.

Temeljem takvog internog procesa, grad će u skladu s tehnološkim i komunikacijskim standardima razvijati niz maksimalno automatiziranih e-usluga za građane te je namjera omogućiti građanima potpuno digitalnu interakciju s gradskom upravom s maksimalnom razinom automatiziranosti i jedinstvenim unosom podataka (“once only principle”) do 2030. Daljnji razvoj novih procesa i interakcija s građanom vodit će se principom “digitalno kao prva opcija” (“*digital by default*”), dakle sve će se usluge razvijati prvenstveno u digitalnom obliku.

● RiHUB i SmartRI: poticanje digitalne kulture, kreativnog, angažiranog i inovativnog društva

RiHub će i po završetku godine Europske prijestolnice kulture nastaviti s nizom programa i radionica koji promiču građansku participativnost -i uključivanje građana u urbanu transformaciju. U suradnji s trgovačkim društvom Smart RI, kao i drugim vanjskim akterima, provodit će se programi informiranja i obrazovanja građana o kreativnim i inovativnim pristupima primjeni digitalnih tehnologija u svakodnevnom životu i životu grada, u održivom upravljanju resursima i inovativnim pristupima održivom i zdravom životnom stilu. U duhu naglaska na životu u susjedstvima, kako bi se približio pojedinim dijelovima grada, program će se proširiti na prostore ogranaka Gradske knjižnice i druge dostupne javne prostore u pojedinim dijelovima grada, tj. susjedstvima.

● Unaprjeđenje Riječkog programa lokalnog partnerstva (RPLP)

Riječki program lokalnog partnerstva je program koji niz godina omogućava da se neposrednim sudjelovanjem građana, udruga i mjesnih odbora u suradnji s Gradom Rijekom brže i ekonomičnije riješi dio potreba stanovnika uređenjem manjih javnih površina (dječja igrališta, drvoredi, neuređene zelene površine, manji divlji deponiji i drugo) i kao takav, kao prepoznati primjer dobre prakse na europskoj razini, nastavit će se u nadolazećem razdoblju.

Unaprjeđenje Riječkoga programa lokalnog partnerstva odnosi se na širenje suodlučivačkog procesa u odnosu na postojeće stanje. Do 2030. odlučivanje o prijedlozima građana otvorit će se širem građanstvu, čime bi se dodatno potaknulo daljnje uključivanje većeg broja građana u predlaganje akcija i projekata odnosno dodatno potaknula kultura sudjelovanja i legitimitet gradskih projekata. Sam program moguće je u skladu s mogućnostima i proširiti tematski te omogućiti participaciju digitalnim putem i platformom za glasovanje o projektima.

4.3.2. Mjere vezane uz Strateški cilj 2. Raditi u Rijeci 2030.

Specifični cilj 2.1. Konkurentno gospodarstvo i luka u dobu novih industrija

Rijeka 2030. grad je razvijenog i poticajnog poslovnog okruženja koji razvoj temelji na konkurentnom poduzetništvu, razvijenoj poduzetničkoj potpornoj infrastrukturi te luci kao temeljnoj poluzi u razvoju grada. Gradska uprava Grada Rijeke radi na poboljšanju poduzetničke klime, unapređenju poduzetničke infrastrukture, digitalizaciji proizvoda i usluga, organizaciji specijaliziranih edukativnih aktivnosti namijenjenih građanima i poduzetnicima te osmišljavanju modela suradnje između Grada i riječke luke. Provede se projekti usmjereni međusektorskoj suradnji i povezanosti, pružanju podrške malom i srednjem poduzetništvu, unapređenju gradskih usluga te implementaciji pametnih rješenja za poduzetnike na širem riječkom području. Isplativost ovakvih ulaganja očituje se kroz povećanje broja poduzetnika i njihove dobiti kao i kroz smanjenje broja nezaposlenih na području grada te povećanje prometa ostvarenog u riječkoj luci.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI
● broj poduzetnika
● neto dobit poduzetnika
● stopa nezaposlenosti na području grada Rijeke
● promet u riječkoj luci (teret u TEU/godišnje)
● udio prometnog sektora u riječkom gospodarstvu (u % ukupnih prihoda riječkih poduzetnika/podaci FINA-e/godišnje)
● udio sektora prerađivačke industrije u riječkom gospodarstvu (u % ukupnih prihoda riječkih poduzetnika/podaci FINA-e/godišnje)

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Razvoj poduzetničke infrastrukture

Obzirom da u gradu nedostaje temeljne infrastrukture za poduzetnike, radit će se na njenom unaprjeđenju, a što je već započeto razvojem poduzetničke zone Bodulovo koja se nalazi na zapadnom dijelu grada. Zbog neodgovarajućeg adekvatnog terena na kojem se nalazio dio zone, odrađen je čitav niz aktivnosti: od otkupa dijela zemljišta, izgradnje pregradne brane kojom su Hrvatske vode riješile problem oborinskih voda do nasipavanja terena kojim su dobiveni novi platoi, odnosno povećana iskoristivost područja zone. Danas se područje zone proteže na nešto malo manje od 5 hektara površine. Na 11 građevinskih čestica ukupno iskoristive površine 22.999 m², a koje će biti ponuđene na prodaju poduzetnicima raznih djelatnosti, planira se izgradnja građevina poslovne namjene.

Za izgradnju komunalne infrastrukture koja je preduvjet za stavljanje Zone u funkciju dobivena su sredstva Europske unije.

Nadalje, kao potpora poduzetnicima, na lokaciji u užem području grada, planira se projekt kojim će se omogućiti korištenje novih poslovnih kapaciteta po principu otvorenih prostora ("open space"). Poduzetnicima će se omogućiti fleksibilnost u izboru površine poslovnog prostora, zadovoljiti potreba za korištenjem infrastrukturno opremljenog (bez dodatnih ulaganja za

uređenje te u komunikacijsku i komunalnu infrastrukturu) i pristupačnog poslovnog centra kroz preuređenje te opremanje jedne od zapuštenih “industrijskih” zgrada u centru grada. Svrha projekta je podrška poduzetnicima te nadogradnja postojećih kapaciteta poduzetničke infrastrukture Grada Rijeke.

● Programi gradske uprave za poduzetništvo novog doba

U okviru projekta *Podizanje konkurentnosti riječkog poduzetništva kroz poboljšanje poduzetničke klime, unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture i digitalizaciju* planira se niz aktivnosti s ciljem unapređenja poslovnog okruženja, komunikacije gradske uprave te uvođenja novih gradskih usluga i specijaliziranih edukacija, namijenjenih građanima i poduzetnicima.

Integrirani projekti usmjereni su unaprjeđenju međusektorske suradnje, pružanju sveobuhvatne podrške rastu MSP-a te optimizaciji sustava informiranja i komunikacije s poduzetnicima, proširenje, poboljšanje i digitalizaciju gradskih usluga prema poslovnim i privatnim korisnicima, kao i na stvaranje i implementaciju pametnih rješenja za građane i poduzetnike na širem riječkom području. Projektima će se nastojati uspostaviti poticajni uvjeti za rast i razvoj lokalne ekonomije (posebice industrija s proizvodima/uslugama visoke dodane vrijednosti) te lakša i bolja dostupnost javnih servisa i usluga u funkciji učinkovitog poslovanja i življenja.

Kako bi se povećala informiranost poduzetnika, interakcija i komunikacija s javnom upravom te ojačala potpora rastu i razvoju poduzeća, planira se otvaranje i opremanje poduzetničkog informativnog centra, pokretanje informativnog portala za poduzetnike te postavljanje interaktivnih terminala za poduzetnike u informativne i servisne svrhe na ključnim lokacijama u nadležnosti Grada Rijeke.

U svrhu unaprjeđenja digitalnih usluga usmjerenih poduzetnicima planira se uspostava centra za digitalnu transformaciju, uspostava digitalne komunikacije sa pravnim osobama u okruženju, digitalizacija poslovnih procesa prema pravnim osobama, uspostava jedinstvenog kontakta centra za poslovne korisnike korištenjem umjetne inteligencije, automatizacija procesa akvizicije podataka na području grada iz nestrukturiranih i strukturiranih izvora, prilagodba infrastrukture komunalnih poduzeća za predaju i primanje podataka, uvođenje naprednih analitičkih metoda baziranih na umjetnoj inteligenciji, organizacija edukacija u domeni 3D modeliranja.

● Poticanje društvenog poduzetništva

Grad Rijeka, uz ulaganje u poduzetničku infrastrukturu te digitalnu transformaciju gospodarskog sektora, poticati će i “specifične” oblike poduzetništva, a prvenstveno društveno poduzetništvo koje doprinosi zajednici stavlja na prvo mjesto. Provedba ovog programa temeljit će se na mjerama za poticanje društvenog poduzetništva kojima Grad želi doprinijeti socijalnoj uključenosti, povećanju zaposlenosti i drugim potrebama zajednice. Zagovarati će se poduzetništvo temeljeno na načelima društvene, okolišne i ekonomske održivosti u svrhu unapređenja kvalitete života kroz poslovanje usmjereno društvenoj dobiti, a ne stvaranju profita.

● Rijeka kao lučki grad

Rijeka je kao lučki grad suočena sa velikim izazovima održivosti te upravljanja lukom gledajući logistiku, trgovinu i politiku pružanja javne infrastrukture. Grad je aktivan član AIVP-a, Globalne mreže lučkih gradova kao međunarodne udruge koja promiče partnerstvo javnog i privatnog sektora u razvoju lučkih gradova, s ciljem razmjene iskustava razvoja luka u urbanom području. U razdoblju do 2030. godine u procesu strateškog planiranja AIVP-a aktivno je sudjelovao i Grad

Rijeka. Jedan od temeljnih ciljeva AIVP-a je promicanje zelenog i digitalnog razvoja gradova-luka čemu teži i grad Rijeka.

Kao i u svim lučkim gradovima, tako i u Rijeci, postoji stalna potreba usklađivanja razvojnih planova grada i luke. Navedeno podrazumijeva stalnu komunikaciju na svim razinama uz potrebu uvažavanja poslovnih interesa, ali i interesa građana. Slijedom navedenog, provodit će se zajednički projekti gospodarskih subjekata u pomorskom sektoru, industriji i uslužnom sektoru te lokalne i regionalne vlasti, uz potporu pravnih i financijskih instrumenata usklađenih sektorskih politika EU-a. Grad će pružati podršku projektima razvoja lučke infrastrukture te uspostaviti javne politike u svrhu privlačenja investicija u razvoj luke. Planira se uspostava *triple helix* modela navedenih dionika, a prvenstveno u području logistike i osiguravanja tržišta rada usporedno s čim će se težiti na promicanju zelenog, održivog te digitalnog razvoja. Radit će se i na integriranom pristupu promocije Rijeke kao grada-luke, iskorištavanju mogućnosti za prometnu povezanost, integraciji luke u život Rijeke kao lučkog grada te uključivanju Luke i Grada u procese strateškog planiranja.

Postoji i velika potreba za poboljšanjem institucionalnih odnosa između Luke i Grada što se može unaprijediti osnivanjem partnerstva sa svrhom integracije Luke i Grada, u skladu s dobrim praksama europskih luka gdje već djeluju slična partnerstva sastavljena od lokalnih, regionalnih i lučkih vlasti.

Specifični cilj 2.2. Inovativna Rijeka: poticanje istraživanja i na znanju temeljenih industrija

Rijeka 2030. grad je suvremenih industrija, kreativnih, tehnološki inovativnih i zelenih, koji raspolaže velikim brojem visokoobrazovanih kadrova, koristi i unapređuje postojeće resurse, potiče razvoj i uvođenje novih tehnologija te interoperabilnosti u razvoju grada. Razvoj se temelji na održivom gospodarstvu te osiguravanju kvalitetnih i poticajnih sadržaja proizašlih kroz kreativne industrije. Kroz povezivanje gospodarstva, Sveučilišta i Gradske uprave potiču se inovacije i znanstveno istraživanje. Razvoj suvremene poslovne infrastrukture usmjeren je korisnicima novih tehnološki naprednih rješenja kojima će se omogućiti korištenje suvremeno dizajniranih tzv. “*open-space*” prostora u potpunosti opremljenih ICT infrastrukturom uz mogućnost fleksibilnog unutrašnjeg uređenja ovisno o potrebama.

Razvojem i unapređenjem obrazovnih programa usmjerenih potrebama gospodarstva riječko sveučilište ojačalo je svoju poziciju na listama najboljih svjetskih i europskih sveučilišta. Ulaganjem u inovacije i uvođenjem digitalnih tehnologija povećao se broj poduzetnika iz ICT i KKI područja te je porastao broj zaposlenih u područjima Informacije i komunikacije i Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. Osigurana je dodatna poduzetnička potporna infrastruktura, a popunjenost je preko 80%.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI	
●	udio gradskog proračuna izdvojenog za poduzetničke programe
●	udio zaposlenih u područjima J i M po NKD-u
●	kvadratura poduzetničke potporne infrastrukture
●	broj korisnika PPI
●	udio broja poduzetnika ICT i KKI industrija u ukupnom broju poduzetnika

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Razvoj gradske mreže inkubatora s naglaskom na kreativne tehnologije i IT industriju

Kako bi grad Rijeka 2030. godine bio grad suvremenih, tehnološki inovativnih, zelenih i kreativnih industrija, bitno je poduzetničku potpornu infrastrukturu te mjere i programe prilagoditi potrebama tržišta. Slijedom navedenog, provest će se projekt *Energane* koji će obuhvaćati rekonstrukciju i prenamjenu zgrade Energane, bivše riječke tvornice papira, u Startup inkubator za kreativne tehnologije i IT industriju. Planira se urediti preko 2.700 m² korisnog prostora zgrade koji će biti na raspolaganju poduzetnicima zajedno sa najsuvremenijom specijaliziranom opremom, edukativnim programima, mrežom mentora te ostalim programskim aktivnostima u cilju jačanja njihovog inovacijskog potencijala. Pružat će se podrška korisnicima u tri glavna tematska područja: umjetna inteligencija (AI) i Internet stvari (Internet of Things – IoT), razvoj računalnih igara te foto i video produkcija. Energana će primarno biti namijenjena poduzetnicima početnicima i poduzetnicima u fazi rasta iz područja IT i kreativnih industrija, kojima će, kroz integrirane aktivnosti, pružati podršku u razvoju novih proizvoda i usluga, umrežavanju, internacionalizaciji i traženju izvora financiranja. Budući prostor inkubatora Energana imat će 24 uredska prostora, odnosno inkubacijske jedinice za poduzetnike, učionice, sobe za razgovor i sale za sastanke, multifunkcionalnu dvoranu, *coworking* prostor te druge funkcionalne i logističke sadržaje neophodne za učinkovit rad i ugodan boravak korisnika u inkubatoru.

Namjera je da se Energana pozicionira kao inovacijski hub koji će okupljati i povezati poduzetnike, startup-ove i stručnjake iz navedenih industrijskih područja, kao i ostale dionike ekosustava (znanstvene, razvojne i visokoškolske institucije, studente, ustanove s područja kulture i obrazovanja, umjetnike, učenike srednjih škola), čime se stvaraju praktični preduvjeti za unapređenje transfera znanja, vještina i tehnologija.

Uspostavit će se program edukacija usmjeren na rast i internacionalizaciju poslovanja poduzetnika koji će imati aktivnosti poput pružanja potpore i osnaživanja poduzetnika u fazi rasta i razvoja. Kroz edukacije će se raditi na povećanju specifičnih znanja i vještina, izradi programa potpore prema specifičnim zahtjevima gospodarskih subjekata, a pružat će se i mentorstvo od strane domaćih i stranih stručnjaka, stvaranje mreže mentora i povezivanje sa srodnim poduzećima.

● Regionalni *Smart City Hub*: grad u kojem tehnologija oživljava

Nastavljajući na aktualni CEKOM projekt, Smart Ri će graditi svoje kapacitete i projektne aktivnosti usmjerene na suradnju sa javnim istraživačkim sektorom, prvenstveno Sveučilištem u Rijeci, ali i drugim javnim istraživačkim institucijama i s inovativnim kompanijama afirmirajući se kao živi laboratorij za primjenu inovativnih tehnoloških rješenja. Smart RI i druga tijela grada u tom smislu fokusirat će svoj razvoj EU financiranih projekata, ali i inicijative u suradnji s gospodarstvom i obrazovnom zajednicom. Cilj je osigurati da inovativne tvrtke testiraju svoja rješenja u Rijeci, koja je među prvim gradovima koje onda usvajaju i implementiraju nova rješenja u upravljanju gradom i gradskom infrastrukturom. Smart RI će promovirati takav koncept i u inicijativama za privlačenje investitora, kroz suradnju sa Startup inkubatorom, RRA Porin i ostalim relevantnim PPI-jevima na širem gradskom području, te u poticanju razvoja visokoobrazovnih sadržaja kroz redovite kontakte i suradnju sa Sveučilištem u Rijeci. Konačno, Smart RI će i dalje biti usmjerena na suradnju s drugim europskim i svjetskim gradovima u

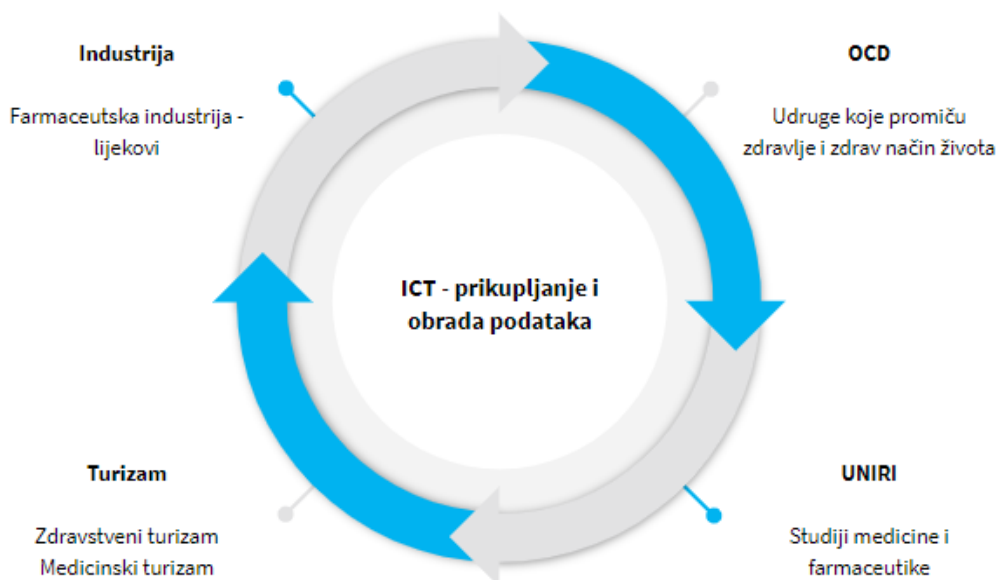

programima inovativnog urbanog razvoja, kao što su Urban Agenda i njezin Akcijski plan za Digitalno partnerstvo, inicijative Urbacta i drugi.

● **Quadruple Helix: Pametna specijalizacija - Zdravstvo**

Model četverostruke spirale, nazvan *Quadruple Helix*, naglašava interakciju sveučilišta, industrije, vlasti i javnog okoliša u ekonomiji znanja. Grad će poticati osnivanje lokalnog partnerstva u svrhu pametne specijalizacije u području zdravstva. Potrebno je ulagati u razvoj visokoobrazovanih kadrova, prilagođavajući obrazovne institucije sukladno potrebama gospodarstva, a pri tome staviti naglasak na zdravstvo, farmaceutiku, ICT i turizam, omogućiti interdisciplinarno povezivanje dionika - industrije, civilnog sektora, znanosti i obrazovanja i turizma (npr. farmaceutska industrija, udruge usmjerene zdravlju, obrazovni smjer farmaceutike, zdravstveni turizam i korištenje velikih skupova podataka i poslovne inteligencije), te razvijati specijalizirane poslovne zone. Želi se stvoriti jedinstvenu uslugu i doživljaj temeljen na zdravstvenim potrebama građana, posjetitelja i pacijenata. Ovakva, pametna specijalizacija je pilot-projekt usmjeren jačanju obrazovanja, gospodarstva i civilnog društva te se, ovisno o njezinoj uspješnosti, planiraju dodatne specijalizacije iz drugih područja.

Slika 11: Pametna specijalizacija - Zdravstvo

Izvor: Izrada autora

● **Sveučilište kao jedan od pokretača razvoja grada**

Grad Rijeka je 2030. titulu grada znanja stekao i izrazitom suradnjom sa Sveučilištem u Rijeci. Osim s upravom, ostvarena je suradnja i s gospodarskim sektorom. Sveučilište će se nastaviti razvijati kao sveučilište kojemu je student u središtu, koje omogućava personalizirane puteve obrazovanja, koje stvara uvjete za otvorenu, međunarodnu i interdisciplinarnu znanost, koje radi na dobrobit gospodarstva i zajednice, omogućuje izražavanje talenta i poduzetničke energije svakoga pojedinca te koje potiče građansku odgovornost i odlučivanje temeljeno na znanosti. Osim navedenog, razvijat će se novi studijski programi u skladu s potrebama tržišta rada te tako, prije svega, riječkim poduzetnicima osigurati kvalitetan i dostupan visoko obrazovani kadar. Sveučilište u Rijeci radit će na provedbi više ključnih projekata za grad Rijeku, kao što su

dovršenje izgradnje kampusa, povećanje kapaciteta studentskog smještaja, izgradnja i opremanje Centra za transplantacijska medicinska istraživanja, izgradnja i opremanje Instituta za fizičku aktivnost, sportsku medicinu i zdravlje, izgradnja i opremanje inkubatora usmjerenog razvoju novih znanja i tehnologija i suradnje s gospodarstvom, posebno u IT području te na pametnoj specijalizaciji grada Rijeke.

Specifični cilj 2.3. Grad održivih i inovativnih rješenja u turizmu

Rijeka je 2030. turistička destinacija kojoj turističke performanse ne ovise o sezoni te čija se ponuda temelji na prirodnim i kulturnim resursima unaprijeđenim inovativnim rješenjima i digitalnim tehnologijama. Prometnula se iz tranzitne destinacije u destinaciju koja je turistu osnovni motiv za dolazak. Dinamični razvoj turizma povećao je privlačnost i uspostavio reputaciju Rijeke kao pametne turističke destinacije koja olakšava pristup turističkim sadržajima, uslugama, prostorima i iskustvima putem alata temeljenih na ICT-u. Rijeka je grad zdravog socijalnog i kulturnog okruženja koji primjenjuje inovativna, inteligentna rješenja i potiče razvoj poduzetničkog poslovanja i sektorsku povezanost. Ulaganja u digitalne alate, proizvode i usluge, jednake mogućnosti i pristup za sve, održivi razvoj lokalnog područja te podrška kreativnim industrijama, lokalnim resursima i nasljeđu, posljedično su dovela do kandidature za titulu *SmartTourismCapital* EU. U periodu od deset godina broj noćenja i prosječna duljina boravka turista povećani su za 50%.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI
● Rijeka je do 2030. kandidat za SmartTourismCapital EU
● broj noćenja u smještajnim objektima registriranim na području grada Rijeke
● prosječna duljina boravka turista u Rijeci
● broj programa za edukaciju djelatnika u turizmu (godišnje)

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Inovacije i održivost u turizmu

Rijeka i njen prsten imaju sve što treba vrhunskoj turističkoj regiji: bogatu kulturnu ponudu, dinamični zabavni život, prekrasne plaže, romantične srednjovjekovne gradove te kontrapunkt ritma urbanog središta i mira starih gradića. U potrazi za pravom mjerom dinamičnih događanja, ugodnog ambijenta i lijepe prirode u okruženju, riječko je područje bez svake dvojbe ostvarilo idealan spoj. Turisti u Riječkoj regiji mogu uživati u boravku na moru, prekrasnoj prirodi, ali provoditi večeri i uz brojna kulturna i zabavna događanja. Uz niz projekata koji se temelje na ICT-u, cilj je razviti održivi turizam uz sustavnu podršku putem ICT-a, ali i putem projekata i programa usmjerenih na očuvanje okoliša. Uz niz projekata digitalizacije postojećih sustava te uvođenja novih, poput sustava za *ticketing* za područje cijele destinacije te kreiranja nove platforme za okupljanje i prodaju turističkih proizvoda, ali i putem projekata i programa usmjerenih na očuvanje okoliša, cilj je razvijati održivi turizam te dodatno unaprijediti turističku ponudu grada.

● Brendiranje destinacije

S obzirom na sve veću dominaciju medicinskog/zdravstvenog turizma u uslužnom gospodarstvu te na resurse Rijeke u ovome području, potrebno je strateški planirati i ulagati u jedinstveni

turistički *brend* Rijeke kao destinacije zdravlja i zdravstvenog turizma, što je nastavak *quadruple helix* projekta.

Prvi korak u razvoju brenda je utvrditi najznačajnije resurse kojima destinacija raspolaže, a zatim trendove koji utječu na razvoj destinacije. Nadalje, potrebno je napraviti analizu ključnih dionika, turističkih performansi, komunikacije i marketinškog praćenja, konkurenata, kupaca i iskustava. Temeljem prikupljenih podataka izradit će se prijedlog *imidža* destinacije, odnosno vizija te novi vizualni i verbalni identitet. Brend će se integrirati u društvenu, ekonomsku, turističku i političku sferu te komunicirati prema ciljanim skupinama.

Stvorit će se novi vizualni identitet, fotografije i video - materijali s posebnostima Rijeke, održavat će se *online* predstavljanje grada putem mrežne stranice. Radit će se na povezivanju svih dionika u stvaranju jedinstvene, objedinjene turističke ponude

● Turističko odredište bogato sadržajem

Ostvarit će se kvalitetnija suradnja s turističkim posrednicima u svrhu osmišljavanja novih turističkih sadržaja te poticanja prodaje u samome odredištu. Osim posrednika, potrebno je uključiti ostale turističke subjekte (činitelje turističke ponude) sa svrhom povećanja ponude te jačanjem promocije Rijeke kao turističke destinacije. Također, turističke subjekte potrebno je povezati s projektima kulturnih/kreativnih industrija. U konačnici, potrebno je razviti nove sadržaje, obnoviti i vrednovati kulturno-povijesnu i prirodnu baštinu, razvijati poduzetničke inicijative, osmisliti kvalitetnu, sustavnu promociju te sustavno jačati konkurentske prednosti Rijeke kao turističke destinacije kako bi se privukli novi turisti, produžilo vrijeme boravka turista te povećala potrošnja u Gradu Slijedom navedenog, razvijat će se kongresni, manifestacijski (sajmovi), kulturni (filmska industrija), zdravstveni, nautički i *kruzing* turizam.

4.3.3. Mjere vezane uz Strateški cilj 3. Povezati Rijeku 2030.

Specifični cilj 3.1. Rijeka povezana sa svijetom i svojom okolicom

Rijeku 2030 vidimo kao vodeće regionalno prometno čvorište. Iskorištavanje geoprometnog položaja značajna je prilika Rijeke i u nadolazećem razdoblju te se mogu iskoristiti u ostvarivanju cilja. Dakako, puko postojanje različitih specifičnih oblika transporta u Rijeci, (prisutnost luke, povezanost vlakom, autobusom te blizina zračne luke), samo po sebi nije dovoljno, već je stalnim ulaganjima u rekonstrukciju i proširenje kapaciteta nužno sustavno unaprjeđivati vlastitu konkurentnost. S obzirom da će količina dnevnih migracija između Rijeke i okolice, prema predviđanjima, samo rasti, nužno je provesti analize koje će utvrditi smjerove u kojima se može provesti poboljšanje infrastrukture javnoga prijevoza te broja linija, kao i uspostavljanje kvalitetnije prateće infrastrukture (primjerice, izgradnja parkirališta na najprometnijim željezničkim ili autobusnim stanicama radi olakšavanja korištenja javnog prijevoza). Isplativost navedenih ulaganja očitovat će se povećanjem ukupnog broja putnika korisnika specifičnih oblika prometa između Rijeke i EU te Rijeke i ostatka Hrvatske uz povećanje broja linija vlakova, autobusa kao i brodskih te zračnih linija između Rijeke te EU i ostatka Hrvatske do 2030. godine.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI

- broj linija vlakova iz Rijeke za EU i RH
- broj autobusnih linija iz Rijeke za EU i RH
- broj zračnih linija iz Rijeke za EU i RH

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

- **Promoviranje Riječkoga prometnog pravca u zemlji i inozemstvu**

Riječki prometni pravac dio je europskih prometnih koridora Vb, a željeznicom i autocestom Rijeka ostvaruje poveznicu s koridorom X. Na globalnoj razini Rijeka može biti poveznica Dalekog istoka sa Središnjom Europom zbog toga što je bliže preko Sueskog kanala doći do Rijeke (u odnosu na sjevernoeuropske luke).

Riječki prometni pravac obuhvaća čitav niz projekata koji čine potrebne investicije u lučku infrastrukturu, ulaganja u nedostajuću cestovnu infrastrukturu, ulaganja u željezničku infrastrukturu, turističku infrastrukturu na dijelu luke koji se prenamjenjuje u javno-komercijalni prostor, potrebna ulaganja u Zračnu luku Rijeka, ulaganja u poslovno-logističke zone te ulaganja u gradske i regionalne prometne projekte u prometnu infrastrukturu.

Stoga je bitno promovirati Riječki prometni pravac pred poslovnim ljudima u Hrvatskoj i inozemstvu te s tim u vezi razviti suvremene oblike promocije.

Specifični cilj 3.2. Čisti, učinkoviti i pristupačni javni prijevoz

Čisti, učinkoviti i pristupačni javni prijevoz bit će od velike važnosti za Rijeku u budućem periodu. Kako bi se taj specifični cilj ostvario, nužno je osiguravanje ekoloških i modernih prijevoznih sredstava javnog prijevoza, prije svega autobusa s ciljem poticanja građana na korištenje javnoga prijevoza. Korištenje pametnih tehnologija za upravljanje prometom za poboljšanje protočnosti prometa te poboljšanje fleksibilnosti i dostupnosti javnoga prijevoza pomoći će u ostvarivanju zacrtanih ciljeva. Osim ulaganja u obnovu i osuvremenjivanje postojećeg voznog parka, proaktivno djelovanje Grada analizom postojećih prometnih pravaca i stvaranje novih, optimalnih prometnih pravaca za linije javnoga prijevoza pomoći će u provedbi specifičnog cilja da Rijeka 2030. bude grad s ekološkim i učinkovitim javnim prijevozom.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI

- broj korisnika javnog gradskog prijevoza

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

- **Opremanje sustava javnoga gradskog prijevoza**

Javni gradski prijevoz, kojeg obavlja KD Autotrolej, mora predstavljati okosnicu urbanog prometa u Gradu Rijeci i na području Urbane aglomeracije Rijeka. Uz nabavku novih autobusa na ekološki održiva goriva, bitno je jačati i kampanju za privlačenje putnika. S tim u vezi posebno je bitno razviti i sustav informacija za putnike na autobusnim postajama, a navedeni sustav mora pokazivati informacije o dolasku autobusa u realnom vremenu. Uz navedeno iznimno je bitno osigurati i protočnost autobusa kroz središte Rijeke, a što se omogućava sustavom pametnih semafora i izgradnje pametnih raskrižja.

● Digitalizacija sustava javnog gradskog prijevoza

Napredni informacijsko – komunikacijski sustav razvit će se u suradnji s partnerskim tvrtkama i organizacijama u okviru projekta CEKOM-a za pametne gradove, a poslužit će i kao podrška odlučivanju te u samom upravljanju urbanom mobilnošću. Riječ je o razvoju platforme koja će, koristeći najnovije tehnologije i dosad nekoristene izvore podataka, na jednom mjestu objediniti sve resurse bitne za uvid u potrebne informacije vezane za mobilnost korisnika, s posebnim naglaskom na ekološku komponentu i poticanje alternativnih oblika prometovanja. Nadalje, koncept bi trebao omogućiti efikasnije korištenje javno-privatne infrastrukture, resursa i imovine na području prometa s ciljem zaštite okoliša, povećanja sigurnosti te postizanja održivosti prometnog sustava na području urbanog područja.

Jedan od elemenata platforme je poticanje korisnika na korištenje javnoga gradskoga prijevoza i razvoj korisničke aplikacije. Korištenjem dostupnih otvorenih podataka zbog poboljšanja korisničkog iskustva tijekom putovanja javnim gradskim prijevozom, omogućit će se novo digitalno iskustvo te će se pokazati otvorenost i prilagodljivost korisnicima. Neke od mogućnosti koje će se biti dostupne putem aplikacije su: kupnja karte za javni gradski prijevoz putem aplikacije, produživanje trajanja postojećih mjesečnih i godišnjih karata, prikaz voznih redova te lokacije i vremena dolaska autobusa u stvarnom vremenu uz korištenje svih prednosti *city kartice*.

Specifični cilj 3.3. Razvoj urbanoga prometnoga sustava i mobilnost

Rijeka će 2030. dostići viziju grada s visoko razvijenim prometnim sustavom te aktivnim i mobilnim stanovništvom. Postojeće izazove specifičnih prostornih i geomorfoloških ograničenja te visoku motoriziranost stanovništva nužno je premostiti daljnjim ulaganjima u postojeći sustav javnoga gradskoga i prigradskoga prijevoza te ulaganjima u prateću infrastrukturu (parkirališta, garaže). Pored toga, razvijanjem nove infrastrukture orijentirane alternativnim oblicima prijevoza i budućim trendovima (*bike sharing sustav*, punionice za električna vozila i vozila na vodik) na području čitavoga grada stvorit će se suvremeni i učinkoviti prometni sustav s većim brojem korisnika javnoga gradskoga prijevoza i alternativnih oblika prijevoza. Poticanjem alternativnih oblika prijevoza kao što su *bike sharing sustav* ili *car sharing sustavi* ostvarit će se pozitivan učinak na okoliš smanjenjem emisija stakleničkih plinova, ali i smanjenjem gustoće cestovnog prometa. Pozitivan učinak uvođenja alternativnih oblika prijevoza ogledat će se i u kvalitetnijem odvijanju javnoga gradskoga prometa. Prikupljanjem setova podataka u stvarnome vremenu omogućit će se kvalitetnija analiza stanja u prometu i bolja usluga javnog gradskog prijevoza građanima.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI	
●	ukupna duljina označenih biciklističkih trasa
●	udio proračuna namijenjen unapređenju prometa
●	broj korisnika gradskih električnih bicikala

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Projekt urbane i prometne revitalizacije centra grada

Projekt urbane i prometne revitalizacije centra grada usmjeren je na reorganizaciju prometnih tokova unutar najužega gradskoga središta od Mrtvog kanala do trga Žabice odvojenim vođenjem vozila javnoga prijevoza potezom ulica Fiumara-Jelačićev trg-Scarpina-Adamićeva-Trg Žabica (dvosmjerno) te odvojenog vođenja (dvosmjerno) automobila i drugih vozila potezom ulica Fiumara-Ulica Ivana Zajca-Riva-Trg Žabica. Odvajanjem javnog prijevoza u zaseban koridor omogućuje se proširenje pješačke zone unutar gradskog središta budući da navedeni potez ulica predstavlja paralelu ulicama pješačke zone (Korzo-Starčevićeva), te izrazito povećanje razine usluge javnoga prijevoza kojim on postaje privlačniji i učinkovitiji brzinom i protočnošću. Opisanim odvajanjem bitno se, također, umanjuje negativni učinak prometa na stanovnike, korisnike poslovnih sadržaja i građevine (pod zaštitom), jer se izrazito smanjuje količina polutanata, buke i vibracija, budući da značajan dio vozila javnoga prijevoza kao pogonsko gorivo koristi plin, a umanjuje se i negativni učinak drugih motornih vozila budući da potez ulica Ivana Zajca-Riva predstavlja široke i dobro provjetravane ulice. Provedba projekta pretpostavlja izvedbu građevinsko-prometnih zahvata rekonstrukcije Jelačićevog trga, trga Žabica te ulica Fiumara i, djelomično, Riva, kao i izmjenom horizontalne i vertikalne signalizacije. Rekonstrukcijom Jelačićevog trga višetruko će se povećati javna površina tj. površina namijenjena pješacima i odvijanju javnih događanja, a sličan učinak bit će postignut i rekonstrukcijom Trga Žabica s kojega će biti uklonjen postojeći međugradski kolodvor te tako povećana javna površina koja će svojim uređenjem značajno pridonijeti podizanju kvalitete javnog i urbanog prostora nad kojim se nalazi crkva Gospe lurdske, jedna od graditeljskih znamenitosti najužeg središta. Opremljenost javnog prostora kamerama ugrađenima na pozicijama rasvjete ulica i trgova ili neovisno od njih, izravno će pridonijeti kontroli i povećanju stupnja sigurnosti javnih površina. Proširenje pješačke zone bilo izravnim putem tj. povećanjem površine postojećih trgova i ulica ili neizravnim putem, tj. vođenjem isključivo linija javnoga prijevoza izravno doprinosi podizanju posjećenosti i atraktivnosti poslovnih prostora, odnosno njihovom sadržajnom unaprjeđenju, a time i ekonomiji grada. Jednako tako, prenamjena dijela ulica za organizaciju javnoga prijevoza otvara prostor i za biciklistički prijevoz čime se i taj oblik prijevoza posebno afirmira.

● Razvoj inovativnih prometnih rješenja

Projektom *Smart City CEKOM*, u suradnji između Rijeke Prometa i niza komercijalnih i stručnih partnera radit će se na razvoju platforme za upravljanje mrežama javno dostupnih parkirališta i punionica te na razvoju i testiranju sustava e-Znakova i sustava e-Raskrižja gradskoga prometnoga centra Rijeke koji bi se također povezali u buduću platformu. Time će se senzorski povezati i usmjeriti podaci o automobilskom pješačkom prometu u gradu i staviti na raspolaganje putnicima i upravi. Cilj je u konačnici pojačati sigurnost, efikasnost, kontrolu i pristupačnost prometa. Olakšati korištenje čistih oblika prometa i omogućiti pametnije planiranje i upravljanje njegovim daljnjim razvojem.

Specifični cilj 3.4. Razvoj ICT infrastrukture

Kako bi se Rijeka uopće gospodarski i društveno razvijala, a osobito u nastojanju ostvarenja cilja - središta za razvoj i primjenu pametnih rješenja u upravljanju gradom i poticanja tehnološki napredne industrije i usluge, kvalitetna IKT infrastruktura ključna je pretpostavka.

U odnosu na tehnološke ciljeve i brzinu i vrstu fiksnih ili mobilnih mreža kojima će se Rijeka koristiti kao osnovnom telekomunikacijskom infrastrukturom, desetogodišnje planiranje predug je period za postavljanje konkretnih ciljeva. Naime, brzina tehnološkog napretka iznimno je visoka i moguće je očekivati da će sadašnji tehnološki cilj 5G zamijeniti 6G ili viši standard. Grad će, u granicama svojih mogućnosti, dakle u suradnji s telekomunikacijskim operaterima, kao svoj prioritet imati razvoj fiksne i mobilne mreže prema najvišim standardima, budući da oni predstavljaju ključni preduvjet u razvoju grada kao *Smart City Huba*, kao i u gospodarskom i društvenom razvoju općenito.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI	
●	postotak pokrivenosti (kućanstva) fiksnog širokopojasnog pristupa internetu brzinom 100 Mbit/s i više
●	postotak korištenja (kućanstva) fiksnog širokopojasnog pristupa internetu brzinom 100 Mbit/s i više
●	postotak pokrivenosti (lokacije Grada Rijeke) fiksnog širokopojasnog pristupa internetu brzinom 1 Gbit/s i više

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Razvoj komunikacijske infrastrukture

Grad Rijeka će u okviru svojih nadležnosti poticati privatne investitore da u skladu sa zakonskom regulativom koriste svu raspoloživu postojeću infrastrukturu kao što su telekomunikacijske cijevi, energetske, telekomunikacijske i stupovi javne rasvjete kako bi smanjili troškove i vrijeme potrebno za izgradnju elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina. Grad će utjecati na stvaranje pogodne investicijske klime za izgradnju infrastrukture po modelu otvorenih aktivnih fiksnih pristupnih mreža koje će svim pružateljima usluga omogućiti pristup krajnjim korisnicima pod jednakim uvjetima.

Projekti razvoja pete generacije mobilnih komunikacijskih mreža (5G) u Rijeci predstavljaju investicije privatnog sektora u infrastrukturu od koje se očekuje komercijalna isplativost. 5G sigurno jest prilika za ubrzani gospodarski rast Rijeke i Hrvatske. U Rijeci je moguća gradnja baznih postaja i pripadajućih prihvatila za implementaciju 5G tehnologije uz poštivanje svih zakonskih i pod zakonskih akata Republike Hrvatske pri čemu Grad Rijeka, u okvirima nadležnosti jedinice lokalne samouprave, ne postavlja dodatne restriktivne uvjete mimo onih definiranih zakonima. Rijeka je već danas jako dobro pokrivena signalom 4G mobilnog pristupa internetu, a postoje najave komercijalnih operatora da će i 5G infrastruktura biti dostupna na cijelom području Rijeke vrlo skoro.

Zbog navedenog se u upravi Grada Rijeke smatra da treba dodatno ulagati napore u poticanje i razvoj fiksne optičke infrastrukture koja za Rijeku ima niz prednosti u odnosu na mobilnu. Grad Rijeka će nastaviti s projektom izgradnje vlastite elektroničke komunikacijske infrastrukture s ciljem povezivanja svih lokacija od interesa za Grad, komunalna i trgovačka društva i ustanove u jedinstvenu elektroničku komunikacijsku mrežu visoke propusnosti s najboljim odnosom cijene korištenja i kvalitete usluge.

4.3.4. Mjere vezane uz Strateški cilj 4. Sačuvati Rijeku 2030.

Specifični cilj 4.1. Grad pametnih i kvalitetnih komunalnih usluga

Rijeka 2030. je grad izvrsnih komunalnih usluga koje osiguravaju ravnotežu kvalitete života građana i troškova života u gradu te očuvanja okoliša. Grad je u potpunosti umrežen u moderan i čist sustav vodoopskrbe i odvodnje s 99,9% priključaka na vodovod, 90% priključenosti na sustav odvodnje, dok ostalih 10% kućanstava koja su na izdvojenim povišenim predjelima ima na druge ekološki prihvatljive načine riješen problem odvodnje. Grad ima sustav odvojenog prikupljanja otpada s potpuno ukopanim spremnicima i na ekološki prihvatljiv način gospodari svim vrstama otpada. Stanovništvo je educirano i na odgovoran i svjestan način primjenjuje u svakodnevnom životu načela cirkularne ekonomije pa se smanjuje ukupna količina proizvedenog otpada.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI
● postotak gubitka vode u vodoopskrbnoj mreži
● postotak stanovništva priključenog na sustav pročišćavanja otpadnih voda
● postotak ukupno odvojeno prikupljenog otpada na području grada po glavi stanovnika (plastika, papir, bio otpad, staklo, metal, glomazni otpad)
● postotak građana priključenih na plinsku mrežu
● objedinjeno održavanje vozila komunalnog sustava

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracije Rijeka

Integrirani pristup gospodarenju vodom u gradu preduvjet je odgovornosti Grada prema građanima i okolišu. Karakteristično za cijelu Hrvatsku, Rijeka ima vrlo visok stupanj priključenosti stanovništva na vodoopskrbnu mrežu, ali puno slabiji na sustav odvodnje. Dobro razvijen sustav vodno-komunalne infrastrukture podrazumijeva, uz kvalitetnu opskrbu vodom, smanjenje gubitaka u sustavu i odgovarajuće pročišćavanje. Vodno-komunalna infrastruktura predstavlja značajan dio investicijskog portfelja svakoga grada i Rijeka će se također, korištenjem EU i vlastitih sredstava, usredotočiti na ulaganja u sustav vodovoda i odvodnje.

U narednom periodu očekuje se izgradnja uređaja drugoga stupnja pročišćavanja otpadnih voda na lokaciji Delta, gradnja i rekonstrukcija oko 217 kilometara kanalizacije i 126 crpnih stanica uz radove na 100 kilometara javne vodoopskrbe u Rijeci i Kastvu te općinama Viškovo, Čavle i Jelenje koji čine područje aglomeracije Rijeka.

● Povećanje učinkovitosti sustava toplinarstva

Grad Rijeka ima potrebu za modernizacijom vrelovoda i unaprjeđenjem postojeće toplane kako bi se smanjili gubici topline i time ostvarile značajne uštede energije. Slijedom navedenog, provest će se projekt racionalizacije i nastavka investiranja u sustav toplinarstva radi ostvarenja dodatnih ušteda i unaprjeđenja usluga. Osim tehničkog poboljšanja sustava, aktivno će se raditi na poboljšanju zakonodavne osnove koja definira odnose u toplinarstvu.

Projektom je predviđena obnova, rekonstrukcija i nadogradnja 7 od postojećih 11 sustava toplinarstva koji imaju distributivnu mrežu tako što će spajanjem 3 sustava na istoku grada stvoriti jedinstveni sustav toplinarstva Istok, zatim spajanjem 3 sustava na zapadu stvoriti također jedinstveni sustav toplinarstva Zapad te dodatno rekonstruirati jedan sustav zasebno na zapadu grada. Ukupno će se obnoviti i rekonstruirati 10,4km distributivne mreže te dograditi tri proizvodna pogona (toplane) kako bi za proizvodnju koristile visokoučinkovitu kogeneraciju uz manji postotak obnovljivih izvora energije. U narednom razdoblju 2021. - 2027. predviđaju se ulaganja u sustav toplinarstva Rijeke kako bi se dodatno povećala energetska učinkovitost sustava uz povećanje udjela obnovljivih izvora energije te povećanje kvalitete usluge grijanja prema svim korisnicima.

● **Razvoj pametnog sustava gospodarenja otpadom**

Cilj je Grada Rijeke minimizirati količine neupotrebljivog otpada i razviti sustav gospodarenja otpadom koji će na odgovarajući način odvajati otpad, promicati recikliranje, ali i poticati građane i poslovni sektor na stil života i poslovanja kojim se minimizira proizvodnja otpada.

Zbog nedostatka prostornih resursa u Gradu Rijeci izražena je snažna potreba za inovativnim rješenjima za gospodarenje otpadom. Novim rješenjima uz korištenje ICT-tehnologije povećala bi se kvaliteta sustava gospodarenja otpadom, korištenje obnovljivih izvora energije te smanjili troškovi uz manje negativnog utjecaja na okoliš.

S ciljem unaprjeđenja sustava gospodarenja otpadom te povećanja količine reciklabilnog otpada izrađen je Projekt izgradnje postrojenja za sortiranje odvojeno prikupljenog otpada koje će se graditi u okviru reciklažnog dvorišta Mihačeva draga. Projektom sortirnice nastavlja se investiranje u sustav prikupljanja i gospodarenja otpadom čime će se omogućiti proces u kojem će se dio korisnog otpada razvrstavati, selektirati, očistiti od nepoželjnih segmenata te ponuditi na tržištu sekundarnih sirovina. Planirana količina prethodno odvojeno sakupljenog otpada koja će dnevno ulaziti u centar iznosi otprilike 50 tona, što zahtijeva kapacitet do 7 tona na sat predsortiranog otpada koji ulazi u postrojenje. U sortirnici se planira izdvajanje plastike, kartona, papira, PET ambalaže, MET ambalaže, tekstila, stakla i metala.

● **Plan za energetske i klimatske održive Rijeku**

Rijeka je 2020. pripremila Akcijski plan za energetske i klimatske održive razvitak (tzv. SECAP) za razdoblje do 2030., koji će biti temelj za niz trogodišnjih i godišnjih Akcijskih planova energetske učinkovitosti koje je obavezna izrađivati i provoditi po nacionalnim propisima. SECAP je krovni dokument koji donosi 24 mjere energetske učinkovitosti i ublažavanja klimatskih promjena. Mjere ublažavanja provedene do 2030. godine rezultirat će smanjenjem emisije CO₂ u 2030. godini od 47,32 % u odnosu na referentnu godinu 2008.

Pored već započete integralne energetske obnove javnog, stambenog i komercijalnog sektora planira se pojačano uvođenje obnovljivih izvora energije za proizvodnju električne energije, zamjena postojećih sustava grijanja na fosilna goriva s obnovljivim izvorima, povećanje učinkovitosti daljinskog grijanja i niz netehničkih mjera edukacija i promocije. U sektoru prometa predviđene su mjere elektrifikacije javnog i privatnog prometa, korištenje biogoriva i poticanje nemotoriziranog prometa. Javna rasvjeta, iako doprinosi najmanje u ukupnim emisijama CO₂, kroz predviđenu daljnju modernizaciju znatno će se smanjiti neizravne emisije uslijed potrošnje električne energije. U sklopu SECAP-a Grada Rijeke izrađena je i Analiza ranjivosti i rizika na učinke klimatskih promjena koja na osnovi postojećih dokumenata i studija te budućih scenarija daje sliku najranjivijih sektora i najvećih rizika. Rezultati su pokazali najveću ranjivost za sektor

obalnog pojasa, a najveći rizik od prijetnji poplava u sektoru vodoopskrbe. Prema tim smjernicama odabrano je i 16 mjera prilagodbe na klimatske promjene, od kojih su ključne: Plan integralnog upravljanja obalnim područjem Primorsko-goranske županije; Jačanje otpornosti obalne vodno-komunalne infrastrukture i priobalnih vodnih resursa; Izrada projektne i planske dokumentacije za izgradnju, rekonstrukciju i dogradnju vodne infrastrukture zaštite od štetnog djelovanja voda; Razvoj „zelene i plave infrastrukture“; Umrežavanje i nadogradnja sustava monitoringa indikatora u okolišu povezanih s klimatskim promjenama.

Specifični cilj 4.2. Zeleni grad na moru: prostor u službi građana

U svojem prostornom razvoju Rijeka će u sljedećih 10 godina biti usmjerena na odgovor potrebama građana za kvalitetnim i ugodnim životom u zajednici s jedne, a očuvanjem okoliša i prevencijom klimatskih promjena s druge strane. Rijeka je u prostornom razvoju ograničena svojim specifičnim geografskim položajem pa ju fizičke okolnosti potiču da se osobito odgovorno ponaša prema svojim prostornim resursima.

Stoga je Rijeka predana osnovnim smjernicama zelenog razvoja, koji će osigurati da unutar i oko svojeg područja grad harmonično živi s okolišem, prevenirajući tako i ublažavajući učinke klimatskih promjena.

Rijeku u 2030 vidimo kao grad s puno zelene infrastrukture koja ublažava i prevenira učinke klimatskih promjena i čini ga ugodnijim mjestom za život, kao primjer primorskog i industrijskog grada koji je uspješno priveo svoje neiskorištene prostore novoj javnoj ili gospodarskoj namjeni. Rijeka 2030. je grad otvoren prema moru u kojem je nekadašnji industrijski prostor između mora i jezgre revitaliziran i otvoren za građane, turiste i male tvrtke. Ima visoko razvijeni duh zajednice i visoku kvalitetu života u kvartovima s kojima se ljudi identificiraju, u kojima bez potrebe za korištenjem prijevoza imaju pristup javnim i komercijalnim sadržajima, zelenilu i drugim oblicima javnog života, što ih potiče na lokalne akcije, povezivanje i sudjelovanje i podiže atraktivnost Rijeke za život. Grad raspolaže prostorom koristeći i revitalizirajući postojeće objekte i industrijsku i kulturnu baštinu, koja je vraćena u život.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI
● površina parkova, igrališta i odmorišta
● kvaliteta zraka
● površina uređenih plaža
● dužina uređenih šetnica uz more

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● Zelena infrastruktura

Zelena infrastruktura je kao alat za pružanje ekoloških, gospodarskih i društvenih pogodnosti putem rješenja koja se temelje na razumijevanju prednosti koje priroda pruža ljudskom društvu i pokretanja ulaganja koja održavaju i poboljšavaju te pogodnosti. Drugim riječima, to je mreža prirodnih, poluprirodnih područja i zelenih prostora koja pruža usluge ekosustava, pri čemu se potiče dobrobit ljudi i kvaliteta života. Prostorno, grad je usmjeren uspostavi kontinuiteta zelenih površina povezivanjem kompaktnih zelenih površina izvan građevnog područja s površinama i potezima urbanog zelenila. Prije svega, pritom se radi o obujmu i kvaliteti zelenih površina u gradu, ali i obalnog pojasa uz more i rijeku Rječinu. Kvaliteta zraka, mora i rijeke su temeljne odrednice stanja u prostoru, a mjerenja se mogu ubrzati i izravno javno obznani putem primjene

novih tehnoloških rješenja (senzori i drugo). Sve navedeno se treba povezati s javnim akcijama jačanja ekološke svijesti građana i turista u Gradu Rijeci.

● Rijeka na moru i na Rječini

Jedan od važnih prostornih razvojnih ciljeva, a time i razvojnih smjernica Grada jest afirmirati njegovu obalnu prirodu i prostor uz morsku i riječnu obalu. Stoga je i jedan od ciljeva Generalnog urbanističkog plana, koji će predstavljati značajan fokus, aktivirati morski pojas i vodeni ambijent grada uspostavljanjem kanjona, Rječine-Delta i očuvanjem Delte kao pretežito slobodne površine za javne gradske potrebe (i dio zelenog pojasa), kao i privođenjem dijelova obale društvenoj namjeni te povezivanje sa zapadnim dijelom urbane aglomeracije u cjeloviti obalni pojas (uključujući pješačke zone s društvenim, rekreativnim i komercijalnim sadržajima, uređenjem obalnih šetnica i plaža).

● Grad povezanih susjedstava

Koncept 15 minutnog susjedstva koje danas promoviraju globalne metropole jedna je od polaznih točaka u razvoju Rijeke i ugrađen je u GUP, a povezan je kako s idejom korištenja postojećih infrastrukturnih i prostornih uvjeta, bez daljnje ekspanzije (intenzifikacija umjesto ekspanzije), tako i s idejom jačanja lokalne zajednice, solidarnosti i uključivosti i kvalitete života na ugodnom i za život i rad prilagođenom prostoru. Kako u samom prostornom planiranju tako i u poticajima za razvoj malih poduzetnika i obrtnika, planiranju i razvoju javnih usluga (vrtića, škola, parkova, knjižnica), te aktivnosti razvoja malih građanskih laboratorija koje promovira RiHUB, grad će se usmjeriti na poticanje zajedničkih rješenja za život u zajednici i jačanje povezanosti malih lokalnih zajednica kao elementa kvalitete života u gradu.

Specifični cilj 4.3. Grad kružnog gospodarenja resursima, povezan sa cijelom regijom

Rijeka se želi razvijati kao održivi i otporni grad koji veliki dio resursa osigurava iz okolice i koji u korištenju, prostornih, energetske i prehrambenih resursa generira sam ili oslanjajući se na ono čime raspolaže ili što može ponovno upotrijebiti. Grad se ne želi širiti nauštrb okoliša i zelenih površina, nego usmjeriti prostorni razvoj na obnovu i revitalizaciju postojećih urbanih područja, a imajući na umu energetske učinkovitost i načela kružnog gospodarstva.

Kako u odnosu na svoje povijesno nasljeđe, tako i u odnosu na ljudske resurse za budućnost, u odnosu na opskrbu, rekreativne sadržaje, domaću hranu, grad je orijentiran na prostor Urbane aglomeracije pa i cijele Primorsko-goranske županije čije je prirodno središte. Stoga se kvalitetno povezivanje s jedinicama lokalne i regionalne samouprave smatra preduvjetom uspješnog razvoja grada.

Održivi razvoj i razvoj grada otpornog na udarce koje može primiti u globalnim krizama u velikoj mjeri ovisi o sposobnosti uprave i stanovnika da maksimalno iskoriste sve postojeće resurse, reciklirajući, popravljajući, obnavljajući ih uz uvjet da ono što ne mogu proizvesti i pronaći, pronalaze u što bližoj okolici uz što manje utroška energenata i sa što manjim zagađenjem okoliša. To je u skladu i sa smjernicama razvoja Rijeke kao zdravoga grada, kao i Rijeke kao zelenoga grada.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI

- postotak zelene javne nabave u javnoj nabavi grada i gradskih ustanova i tvrtki
- broj OPG-a na gradskim tržištima
- broj i vrijednost zajedničkih projekata s drugim JLS-ima iz urbane aglomeracije

Kako bi se osiguralo ostvarenje opisanog cilja, potrebno je pokrenuti sljedeće mjere, aktivnosti i projekte:

● **Kružno gospodarenje prostorom: ponovna upotreba postojećih prostornih resursa**

Jedan od ciljeva prostornog razvoja Rijeke u uvjetima izrazito reducirane prostorne osnove jest reafirmirati ukupno gradsko područje, tj. površine zahvaćene procesom urbanizacije kao i neurbanizirane površine, kao prostor identiteta grada. U tom smislu, umjesto ekološki opterećujućeg i prostorno zapravo nemogućeg širenja, grad će se usmjeriti na obnovu, prenamjenu i ponovno korištenje zgrada koje su izvan namjene, daljnju energetska obnovu zgrada u javnom vlasništvu, kao i promicanje ekonomskih i gospodarskih modela za uspješnije upravljanje i višestruke namjene i korištenja postojećih zgrada. Pritom će se osloniti na svoje već provedene projekte kao što su revitalizacije *brownfield* lokacija urbane aglomeracije Rijeka, kao i na smjernice postavljene u nacionalnom Programu kružnoga gospodarenja prostorom i zgradama. Grad će na tim temeljima pripremiti Plan urbane regeneracije kao plan kružnoga gospodarenja građevinama i prostorom u kojem će se identificirati pravni, prostorni, financijski i ekonomski uvjeti obnove zgrada koje se ne koriste i koje je moguće uvesti u društvenu ili poslovnu namjenu.

● **Grad koji kupuje zeleno: Zelena javna nabava**

Jedan od ključnih instrumenata kojima gradske uprave i tvrtke izravno mogu utjecati na tržište potičući ekološki prihvatljive proizvode, svakako je zelena javna nabava, koja je kao instrument promovirana i poticana na nacionalnoj i europskoj razini. Ona podrazumijeva davanje prednosti ekološki proizvedenim proizvodima, proizvodima u čijoj su proizvodnji i transportu smanjeni negativni učinci na okoliš, uključujući time i lokalne proizvode za čiji transport i skladištenje je iskorišteno manje energenata a u okoliš emitirano manje CO₂. Djelatnici u gradu i gradskim institucijama educirani su za provedbu zelene nabave, a grad želi kroz nadolazeće razdoblje osposobiti i obvezati i proračunske korisnike, osobito škole, na nabavu ekološki prihvatljivih lokalnih namirnica. Očekuje se postupno povećanje udjela zelenih nabava u ukupnim nabavama grada i proračunskih korisnika, počevši sa samom gradskom upravom, potom sa školama, a zatim i ostalim korisnicima.

● **Građani koji kupuju zeleno: program lokalnih eko-tržnica**

Rijeka plus pripremit će program lokalnih eko-tržnica, koji podrazumijeva revitalizaciju Brajde kao eko-tržnice i mjesta promocije lokalne proizvodnje, ali i izdvajanje dijelova ostalih tržnica za Eko-kutke u kojima će biti posebno promovirani i po posebnim uvjetima pristupiti OPG-ovi s područja županije i proizvodi lokalnog karaktera. Također, cilj je da se obnove i paviljoni tržnice na svim lokalitetima, a posebno na centralnoj tržnici (čiji paviljoni predstavljaju i veliku turističku atrakciju).

● **Urbana aglomeracija Rijeka**

Ustrojavanje Urbane aglomeracije Rijeka, koje je proizašlo iz modela financiranja integriranih teritorijalnih ulaganja u Republici Hrvatskoj bitan je preduvjet daljnjem razvoju Grada u skladu i suradnji s njegovom okolicom. Grad je u resursnom i kulturno-povijesnom smislu izrazito vezan uz svoje zaleđe koje s njim tvori prirodnu cjelinu i upravo je dobra suradnja i zajednički projekti koji se provode na području urbane aglomeracije osnova za promišljanje razvoja grada i u budućnosti. Grad se priprema za novu generaciju programa financiranih kao integrirana teritorijalna ulaganja za urbane aglomeracije, a u novom se razdoblju očekuje proširenje prostornog obuhvata aglomeracije, kao i jači naglasak na zajedničkim, velikim strateškim

projektima u području prometa, zaštite okoliša i promocije kulturne baštine te jačanje poduzetništva.

5. PRAĆENJE PROVEDBE I IZVJEŠTAVANJE

Plan razvoja grada Rijeke 2021. - 2027. predstavlja okvir za planiranje razvoja Grada do kraja 2030. godine. Svi ostali akti strateškog planiranja trebaju biti usklađeni s ovim Planom te pridonijeti ispunjenju vizije i strateških ciljeva opisanih u ovome dokumentu.

Praćenje, vrednovanje i izvještavanje o provedbi Plana važan je dio procesa strateškog planiranja. Praćenje provedbe Plana obuhvatit će proces prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojima će se sustavno pratiti uspješnost provedbe ciljeva i mjera navedenih u Planu. Kontinuirano će se izvještavati o provedbi Plana radi pružanja pravovremenih i relevantnih informacija ključnim dionicima u razvoju grada.

5.1. Odgovornosti za provedbu i praćenje provedbe

Za provedbu ovoga Plana nadležan je Grad Rijeka na čelu s gradonačelnikom kao odgovornom osobom. Grad Rijeka koordinira procesom koji za cilj ima provedbu mjera usmjerenih dostizanju strateških ciljeva te ispunjenju vizije. Gradonačelnik će imenovati djelatnika/icu odgovornu za koordinaciju provedbe u suradnji s imenovanom radnom skupinom. Radna skupina biti će sastavljena od glavnih dionika razvoja nadležnih za provedbu pojedinih mjera te biti široko postavljena kako bi se uključile sve zainteresirane strane.

Gradonačelnik je odgovoran za redovno izvještavanje o provedbi Plana i uspješnosti zadanih ciljeva. Na godišnjoj osnovi, krajem svake kalendarske godine, a najkasnije do 20. prosinca revidirat će se i pripremiti operativni plan za sljedeću godinu. U Operativnom planu detaljno se razrađuju zadaci kao i poimence dodjeljuju odgovornosti i rokovi za provedbu konkretnih zadataka, koji predstavljaju nužne korake za postizanje ciljeva Plana.

Praćenje provedbe odvija se tako da odgovorna osoba priprema godišnja izvješća o provedbi. Gradsko vijeće zaprima i odobrava godišnja izvješća te daje preporuke za unaprjeđenje izvršavanja.

5.2. Izvještavanje, praćenje i ocjena uspješnosti

Izvještavanje i praćenje provedbe provodi se kroz sustav godišnjih izvješća koje priprema vodstvo Grada Rijeke, a odobrava Gradsko vijeće. Godišnja izvješća o provedbi daju ocjenu provedbe Plana navodeći jesu li planirane aktivnosti provedene u potpunosti, djelomično ili nisu uopće. Uz to, Godišnje izvješće donosi podatke o razini postizanja indikatora za pojedinačne mjere te prijedlog korektivnih mjera, ukoliko se procjenjuje da se ta razina ne približava ciljanim vrijednostima odgovarajućom dinamikom. Gradonačelnik ili Gradsko vijeće mogu predložiti reviziju ili izmjenu Plana kako bi se sadržaj uskladio s eventualnim novonastalim okolnostima ili poteškoćama u provedbi. Grad Rijeka ima obvezu sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske donijeti provedbeni program za vrijeme trajanja mandata. Kako bi se na operativnoj razini upravljalo provedbom i prikupljalo podatke potrebne za pripremu Godišnjih izvješća o provedbi, vodstvo Grada održavat će interne sastanke s radnom skupinom i širim krugom dionika .

Za potrebe praćenja izvršenja ciljeva zadanih u Planu odabran je cijeli niz ključnih pokazatelja uspješnosti čije će dostizanje dovesti do ispunjenja ciljeva te naposljetku ostvarenja vizije. Ključni pokazatelji uspješnosti pratit će se na dvije razine - opći, za ispunjenje strateških ciljeva te indikatori zadani na razini specifičnih ciljeva.

U nastavku slijedi tablični prikaz ključnih pokazatelja uspješnosti, općih prema strateškim ciljevima i, specifičnih prema specifičnim ciljevima.

Tablica 32: Ključni pokazatelji uspješnosti prema strateškim ciljevima

Strateški cilj 1: Živjeti u Rijeci 2030: Grad raznolikosti, u kojem visoka kvaliteta života proizlazi iz suradnje pametne gradske uprave i angažiranih stanovnika				
Ključni pokazatelj uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
bilanca doseljavanja i iseljavanja stanovnika - povećanje broja doseljenih u odnosu na broj iseljenih	omjer	2019.	45:55 (doseljeni: iseljeni)	51:49 (doseljeni: iseljeni)
Strateški cilj 2: Raditi u Rijeci 2030: Sveučilišni grad za novo doba, gdje napredne tehnologije i kreativna industrija obogaćuju industrijsko nasljeđe				
Ključni pokazatelj uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
Rijeka do 2030, ima svog "jednoroga", novu i inovativnu kompaniju koja vrijedi više od milijardu dolara	broj	2020.	0	1
Strateški cilj 3: Povezati Rijeku 2030: Multimodalno prometno čvorište s održivim i učinkovitim prometnim sustavom				
Ključni pokazatelj uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
broj dnevnih prometovanja linija javnog gradskog prijevoza	broj	2020.	1228	1375
Strateški cilj 4: Sačuvati Rijeku 2030: Pametan, zelen i čist grad prilagođen potrebama svih građana				
Ključni pokazatelj uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
emisija CO ₂ u odnosu na referentnu godinu (2008.)	kt; postotak	2008.	378.269,47 kt	199.258,47 kt (- 47,32%)

Izvor: Izrada autora

Tablica 33: Ključni pokazatelji uspješnosti prema specifičnim ciljevima u sklopu SC 1

Strateški cilj 1: Živjeti u Rijeci 2030: Grad raznolikosti, u kojem visoka kvaliteta života proizlazi iz suradnje pametne gradske uprave i angažiranih stanovnika				
Specifični cilj 1.1. Obrazovanje u funkciji kvalitete života i jačanja gospodarstva				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
postotak djece vrtičke dobi u Gradu Rijeci koja pohađa redovite vrtičke programe te postotak obuhvaćenih jasličkim programom	postotak	2019.	92,67% (27,64%)	97% (30%)
broj upisanih na doktorske studije pri Sveučilištu u Rijeci	broj	2019.	1114	1300
udio visokoobrazovanog stanovništva	postotak	2011.	23%	30%
Specifični cilj 1.2. Zdrav, aktivan i socijalno osjetljiv grad privlačan za život				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
udio proračuna (nenamjenski prihod) namijenjen socijalnoj skrbi za siromašne i socijalno isključene građane	postotak	2019.	6,95%	10%
udio zakonski ostvarenih socijalnih prava u ukupnom broju ostvarenih prava temeljem Socijalnog programa Grada Rijeke	postotak	2019.	13,64%	10%
broj dostupnih programa i projekata namijenjenih prevenciji bolesti i promociji tjelesnog i mentalnog zdravlja	broj	2019.	50	60
postotak građana koji se bave sportom i rekreacijom u Gradu Rijeci	postotak	2019.	20%	22%
Specifični cilj 1.3. Prijestolnica kulture i nakon 2020.				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
broj kulturnih događanja u gradskim ustanovama	broj	2019.	2.716	3.600
broj posjetitelja kulturnih događanja	broj	2019.	390.152	507.200
broj građana uključenih u volontiranje pri gradskim kulturnim ustanovama	broj	2020.	500	150
iznos proračuna izdvojen za organizaciju kulturnih događanja	iznos (HRK)	2020.	84.731.415	110.151.000
Specifični cilj 1.4. Suradnja pametne uprave i angažiranih stanovnika				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
udio proračuna o kojem se odlučuje participativno	postotak	2020.	0,0155%	0,016%
broj projekata Riječkog programa lokalnog partnerstva	broj	2019.	9	11
broj sudionika Riječkog programa lokalnog partnerstva	broj	2019.	305	354
broj korisnika elektroničkih usluga Grada Rijeke (prema korisnicima NIAS-a ili logina na riječkim stranicama)	broj	2020.	5.495	20.000

Izvor: Izrada autora

Tablica 34: Ključni pokazatelji uspješnosti prema specifičnim ciljevima u sklopu SC 2

Strateški cilj 2: Raditi u Rijeci 2030: Sveučilišni grad za novo doba, gdje napredne tehnologije i kreativna industrija obogaćuju industrijsko nasljeđe				
Specifični cilj 2.1. Konkurentno gospodarstvo i luka u dobu novih industrija				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
broj poduzetnika	broj	2019.	5.020	6.275
neto dobit poduzetnika	iznos (HRK)	2019.	641.847.990	962.771.985
stopa nezaposlenosti na području grada Rijeke	postotak	2019.	5%	3%
promet u riječkoj luci (teret u TEU/godišnje)	tona	2020.	300.000	480.000
udio prometnog sektora u riječkom gospodarstvu (u % ukupnih prihoda riječkih poduzetnika/podaci FINA-e/godišnje)	postotak	2019.	14%	17%
udio sektora prerađivačke industrije u riječkom gospodarstvu (u % ukupnih prihoda riječkih poduzetnika/podaci FINA-e/godišnje)	postotak	2019.	11%	15%
Specifični cilj 2.2. Inovativna Rijeka: poticanje istraživanja i na znanju temeljenih industrija				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
udio gradskog proračuna za poduzetničke programe	postotak	2020.	1,20%	5%
udio zaposlenih u područjima J i M po NKD-u	postotak	2019.	16%	20%
kvadratura poduzetničke potporne infrastrukture	m ²	2020.	2.791,64	6.420,77
broj korisnika PPI	broj	2020.	76	152
udio broja poduzetnika ICT i KKI industrija u ukupnom broju poduzetnika	postotak	2019.	12%	15%
Specifični cilj 2.3. Grad održivih i inovativnih rješenja u turizmu				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
Rijeka je do 2030. kandidat za SmartTourismCapital EU	DA/NE	2020.	NE	DA
broj noćenja u smještajnim objektima registriranim na području grada Rijeke	broj	2019.	467.720	701.580
prosječna duljina boravka turista u Rijeci	dan	2019.	2,81	4,22
broj programa za edukaciju djelatnika u turizmu (godišnje)	broj	2019.	1	4

Izvor: Izrada autora

Tablica 35: Ključni pokazatelji uspješnosti prema specifičnim ciljevima u sklopu SC 3

Strateški cilj 3: Povezati Rijeku 2030: Multimodalno prometno čvorište s održivim i učinkovitim prometnim sustavom				
Specifični cilj 3.1. Rijeka povezana sa svijetom i svojom okolicom				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
broj linija vlakova iz Rijeke za EU i RH	broj	2020.	2 EU i 1 RH	3 EU i 1 RH
broj autobusnih linija iz Rijeke za EU i RH	broj	2019.	20 EU i 35 RH	30 EU i 40 RH
broj zračnih linija iz Rijeke za EU i RH	broj	2020.	24 EU i svijet 3 RH	42 EU i svijet 3 RH
Specifični cilj 3.2. Čist, učinkovit i pristupačan javni prijevoz				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
broj korisnika javnog gradskog prijevoza	broj	2020.	1.616.659	2.101.657
Specifični cilj 3.3. Razvoj urbanog prometnog sustava i mobilnost				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
ukupna duljina označenih biciklističkih trasa	km	2020.	0	20
udio proračuna namijenjen unapređenju prometa	postotak	2020.	3%	5%
broj korisnika gradskih električnih bicikala	broj	2020.	3736	6000
Specifični cilj 3.4. Razvoj ICT infrastrukture u gradu				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
postotak pokrivenosti (kućanstva) fiksnog širokopojasnog pristupa internetu brzinom 100 Mbit/s i više	postotak	2017.	16,47%	100%
postotak korištenja (kućanstva) fiksnog širokopojasnog pristupa internetu brzinom 100 Mbit/s i više	postotak	2020.	13,82%	75%
postotak pokrivenosti (lokacije Grada Rijeke) fiksnog širokopojasnog pristupa internetu brzinom 1 Gbit/s i više	postotak	2020.	50%	100%

Izvor: Izrada autora

Tablica 36: Ključni pokazatelji uspješnosti prema specifičnim ciljevima u sklopu SC 4

Strateški cilj 4: Sačuvati Rijeku 2030: Pametan, zelen i čist grad prilagođen potrebama svih građana				
Specifični cilj 4.1. Grad pametnih i kvalitetnih komunalnih usluga				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
postotak gubitka vode u vodoopskrbnoj mreži	postotak	2020.	40%	25%
postotak stanovništva priključenog na sustav pročišćavanja otpadnih voda	postotak	2020.	77%	95%
postotak ukupno odvojeno prikupljenog otpada na području grada po glavi stanovnika (plastika, papir, bio otpad, staklo, metal, glomazni otpad)	postotak	2019.	16,19%	60%
postotak građana priključenih na plinsku mrežu	postotak	2020.	43,73%	46,65%
objedinjeno održavanje vozila komunalnog sustava	broj	2020.	314	420
Specifični cilj 4.2. Zeleni grad na moru: prostor u službi građana				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
površina parkova, igrališta i odmorišta	ha	2020.	162	200
kvaliteta zraka	kategorija	2019.	I.	I.
površina uređenih plaža	m ²	2020.	94.749	105.000
dužina uređenih šetnica uz more	km	2020.	2,9	6,5
Specifični cilj 4.3. Grad kružnog gospodarenja resursima, povezan sa cijelom regijom				
Ključni pokazatelji uspješnosti	Mjerna jedinica	Bazna godina	Polazna vrijednost	Vrijednost 2030.
postotak zelene javne nabave u javnim nabavama grada i gradskih ustanova i tvrtki	postotak	2020.	0,00%	50%
broj OPG-a na gradskim tržnicama	broj	2020.	39	130
broj i vrijednost zajedničkih projekata s drugim JLS-ima iz urbane aglomeracije	broj i iznos (HRK)	2020.	2 projekta ukupne vrijednosti 132 milijuna HRK	4 projekta ukupne vrijednosti 200 milijuna HRK

Izvor: Izrada autora

KLASA: 021-05/21-01/26
 URBROJ: 2170-01-16-00-21-8
 Rijeka, 11. ožujka 2021.

GRADSKO VIJEĆE GRADA RIJEKE

**Predsjednik
 Gradskog vijeća**

Andrej Poropat